

ØKONOMI

AFRO'EN ER NÆR

Mens Euro'en gisper, har Afrika planer om en fælles møntunion
s. 56 /

PSYKIATRI

PSYKISK SYG I AFRIKA

I u-lande kommer sinds-lidende sig bedre end i Europa, skriver kronikør
s. 60 /

HANDEL

KOMMUNISTER ER KOMMET I EKSKLUSIVT SELSKAB

Fattige og røde Laos er netop blevet optaget i Verdenshandelsorganisationen WTO, men det nye medlemskab vil næppe hjælpe landets fattige
s. 28 /

udvikling

DANMARKS
GLOBALE MAGASIN

- NR 2 · 2013 · APR/MAJ · 40. ÅRGANG -

PARIS, MILANO, DAR ES SALAAM

Afrikanske modedesignere stormer frem
s. 8 /

udvikling

ABONNEMENT

Udvikling er gratis og udkommer seks gange om året.

Bestilling af abonnement og ændring af adresse:

www.udvikling.dk

Bestilling af tidligere numre:

www.danida-publikationer.dk

Abonnementsservice: distribution@rosendahls.dk,

tlf. 4322 7300

Næste nummer udkommer 14. juni 2013

REDAKTION

Redaktør: Stefan Katić (SK)

- stekat@um.dk, tlf. 3392 0709

Journalist: Ulrikke Moustgaard (ULM)

- ulrman@um.dk, tlf. 3392 0801

Events og markedsføring: Sara Leth

- sarlet@um.dk, tlf. 3392 1915

Ansvarshavende ifølge medieansvarsloven:

Jesper Fersløv Andersen, kontorchef,

Udenrigsministeriets Presseenhed

Grunddesign: Esben Niklasson. Layout: India

Tryk: Arco Grafisk. Papir: 115 gram MultiArt Matt

DETTE NUMMER

NR 2- 2013 - APRIL/MAJ - 40. ÅRGANG

Udgivelsesdato: 9. april 2013

Redaktionen afsluttet 18. marts 2013

Trykplag: 16.700

ISBN 978-87-7087-724-4 (tryk)

ISBN 978-87-7087-725-1 (elektronisk)

ISSN 0106-0570

Forside: CHiCHia & Otto Dickmeiss & Jørgen

Schytte/Scanpix

Fotos s. 3: Colourbox & Jeppe Villadsen & Nigel

Pavitt/John Warburton/Polfoto & Claus Topp/Danida

ANNONCESALG

Rosendahls Mediaservice,

Niels Hass - nh@rosendahls.dk, tlf. 2933 6606

UDGIVER

Danida, Udenrigsministeriet

Asiatisk Plads 2, 1448 København K

Danida er betegnelsen for Danmarks statslige udviklingssamarbejde, som er et aktivitetsområde under Udenrigsministeriet.

Artikler i *Udvikling* udtrykker ikke nødvendigvis

Udenrigsministeriets synspunkter.

UDENRIGSMINISTERIET

DANIDA

DANMARKS
UDVIKLINGSSAMARBEJDE

Medlem af

DANSKE MEDIER

“

Vesten har også meget at lære fra Afrika om fællesskabsånd og kollektiv støtte. Vi burde se på de mest sunde samfund og familier i enhver kultur og modellere vores omsorg efter dem.

Stevan Hobfoll,
professor i psykologi på Rush University, USA,
til onlinemediet Think Africa Press
(Læs også kronikken side 60-62).

De bidrager til dette nummer

Jesper Heldgaard,
Aarhus

Journalist Jesper Heldgaard har skrevet om u-lande i årevis. Og han har større institutionel hukommelse om Danida, end mange Danida-medarbejdere har - blandt andet fordi han de seneste 20 år har produceret en pæn stak publikationer, tv-film og årsberetninger for Danida. Denne gang har Heldgaard gravet sig ned i et emne, der sætter mange sind i kog - Danmarks landevalg.

(s.28)

Mette Holm,
Vientiane

Tre små røde, asiatiske drager. Det er signaturen på mails fra journalist Mette Holm, for det er dragens del af verden, hun ved pænt meget om. I dette nummer har hun skrevet om Laos. For nylig udgav hun sammen med husbonden Mogens Lykketoft en bog om forvandlingen af Myanmar (Burma). Og der er hun lige nu på til - igen. Men først går turen til Mongoliet og Kina.

(s.32)

Christian Friis Bach,
Søsum, Veksø

Udviklingsministeren er en mand med mange talenter. Et opslag i Kraks Blå Bog afslører, at han er opfinder af en sammenklappelig trillebør - samt er forfatter til et hav af artikler, kronikker og bøger. *Udvikling* så sit snit til at drage nytte af al denne virkelyst og bad ministeren anmeldte en ny bog om dansk udenrigspolitik. Han sagde prompte ja, og resultatet kan læses her i bladet.

(s.38)

Indhold

DANMARKS
GLOBALE MAGASIN

- NR 2 · 2013 · APR/MAJ · 40. ÅRGANG -

Impotent eller fattig?
Spørg dr. Abdul **s.66 /**

Droner mindsker ikke
civile tab **s.50 /**

udvikling

UDVIKLING

Verden protesterer over
voldtægt **s.7 /**

Fotoserie: Jonathan døde
af malaria **s.22 /**

Laos er nyt medlem af de
riges klub **s.28 /**

Hvide er Sydafrikas nye
underklasse **s.46 /**

Gulu: Reportage fra de gode
hjerterets ghetto **s.40 /**

ERHVERV

Myanmar: Den sidste
guldgrube lokker **s.18 /**

Kamp om WTO's næste
leder **s.21 /**

Ja til dyrkning af gmo-majs
i Costa Rica **s.21 /**

Coops afrikanske dagligva-
rer sælger godt **s.59 /**

Afrika drømmer om en
fælles mønt **s.56 /**

ASIENS NYE TIGER

Coca-Cola, Carlsberg og andre vestlige selskaber
strømmer til verdens sidste guldgrube: Myanmar.

POLITIK

EU opruster antiterror i
Mali **s.14 /**

Tæt på fredsftale i DR
Congo **s.17 /**

Forretningskvinde udfordrer
ANC **s.17 /**

Udviklingsminister afliver
gamle kriterier **s.32 /**

Foreign Affairs: Beskyt
krigens civile **s.50 /**

KULTUR

Libysk kunstner sætter
billeder på forsoning **s.4 /**

Velkommen til Afrikas
modeboom **s.8 /**

FN vil redde Malis kulturarv
efter oprør **s.13 /**

Mexico: Fra bandevåben til
sød musik **s.13 /**

Bøger: En minister anmelder
udenrigspolitikken **s.38 /**

HVIDT SLUM I SYDAFRIKA

Ny underklasse af hvide vokser i det gamle apartheid-
land, hvor sorte i dag sidder på magten.

På besøg i Ugandas
"Ngo-købing"
s.40 /

FASTE SIDER

Kulturen Kort: Bistands-
svindel i bogform **s.44 /**

Kronik: Afrika er godt for
psykisk syge **s.60 /**

Asiatisk Plads: Nyt om dansk
bistand **s.65 /**

Indvikling: Få hjælp til tabt
kærlighed **s.66 /**

P.S: Balladen om betalte
kilder **s.67 /**

HVEM SKAL HAVE VORES STØTTE?

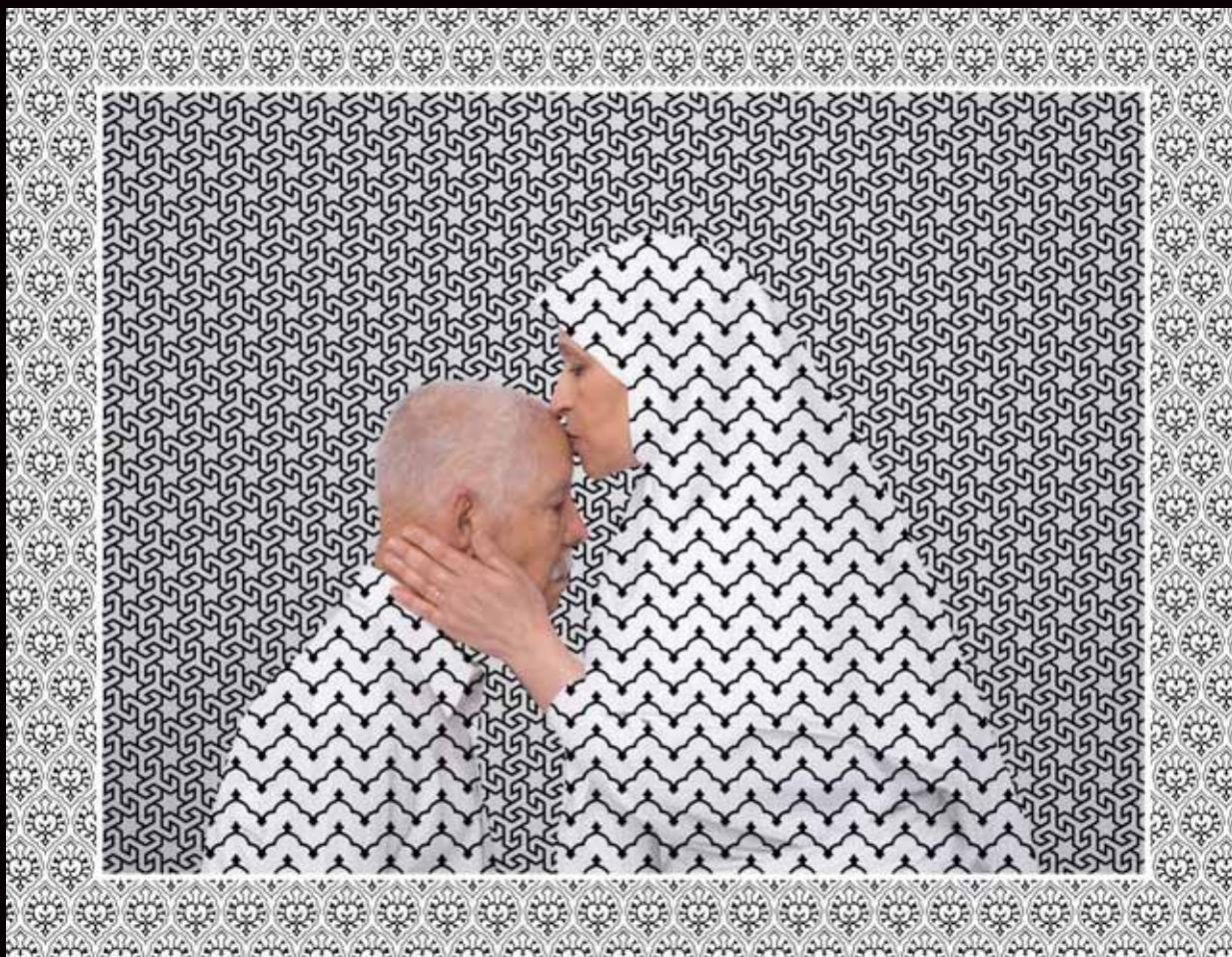
Udviklingsministeren skrotter 24 år gamle kriterier
for, hvilke lande Danmark skal give bistand.

VÆRKER FRA VERDEN

KUNSTNERE FRA NÆR OG FJERN UDSTILLER I UDVIKLING.

FORSONING

5/

ARWA ABOUON

Den libysk-canadiske billedkunstner (f. 1982) er født i Libyens hovedstad, Tripoli, i en familie med rødder i berberbefolkningen amazigh, der blev brutalt undertrykt i 40 år under den nu afdøde diktator Muammar Gaddafi. Hun er uddannet i design ved Concordia University i Canada.

Arwa Abouon er optaget af at udforske det at eksistere i en såkaldt vest-

lig kultur, når man samtidig er vokset op i et muslimsk hjem.

I værket *I'm sorry/I forgive you* bruger hun sine egne forældre og islamisk inspireret ornamentik til at skildre forsoning mellem to, der elsker hinanden. Formålet er at vise skønheden og kraften, der ligger i menneskers medfølelse med og respekt for hinanden.

www.arwaabouon.com

Spot på tavse katastrofer

DER ER FLERE katastrofer, end medierne opdager. Således er det kun hver 10. katastrofe med efterfølgende nødhjælpsoperation, der bliver omtalt i nyhederne.

Denne skævhed forsøger Internationalt Røde Kors og ECHO, EU's organ for humanitær bistand at rette op på med en kampagne (foto) om tavse katastrofer. Det sker på en række platforme rundt om i Europa.

Eksempelvis er to millioner mennesker i Mali påvirket af en fødevarekrise, men medierne rapporterer næsten udelukkende om den politiske vold i landet. Og en fødevarekrise i Lesotho, der rammer en tredjedel af landets befolkning, svarende til 725.000, er overhovedet ikke blevet bemærket i internationale medier. • /RH

Lyt til modtagerne!

Donorer bør følge almindelige menneskers ønsker i u-lande, siger amerikansk udviklingsøkonom efter stor undersøgelse blandt lokale modtagere.

AF REGNER HANSEN

DER ER ALT FOR MEGET opmærksomhed om forudbestemte planer, skemaer og rapporter i international bistand. Donorer styrer som led i et ovenfra-og-ned-system.

Kritikken af tingenes tilstand er skarp i en ny bog, der har den anerkendte amerikanske udviklingsøkonom Mary B. Anderson som hovedforfatter. Anderson har sammen med to kolleger netop udgivet *Time to Listen - Hearing People on the Receiving End of International Aid* efter seks års forberedelser.

Bogen fra den uafhængige forskningsorganisation CDA Collaborative Learning Projects er et forsøg på at tale med modtagerne – ikke primært lokale repræsentanter og udviklingsarbejdere, men tilfældige mennesker i tilfældige landsbyer og storbyer. Cirka 6.000 personer i alt, fordelt på 20 lande. Dog har det været et mål at sikre en bred repræsentation.

Mary B. Anderson opfordrer donorer til at gå i dialog med modtagerne helt nede på det individuelle plan. I så fald ville donorerne op-

dage, at nok findes der en vifte af synspunkter om bistandens effekter og påvirkningen af lokalsamfundet, men en række ønsker går igen.

HJÆLP TIL SELVHJÆLP

Interviewundersøgelsen viser, at modtagerne gerne vil have væsentlige og varige forbedringer, der skyldes hjælp til selvhjælp og ikke bare låser dem fast i et afhængighedsforhold til donorerne. Modtagerne beder donorer om at være meget opmærksom på, om bistanden risikerer at skabe spændinger mellem naboer og lokalsamfund. Helst skal den øge tilliden og respekten. Desuden opfordrer modtagerne til mere fokus på donorenes eventuelle dyrevaner end på såkaldt ineffektiv brug af bistandsmidler.

De 6.000 adspurgte har ingen specifikke krav til bistandsorganisationers størrelse eller art, blot skal de inddrage den lokale befolkning, styrke den lokale kapacitet og understøtte lokale •

Syd-Syd-samkvem stikker alt

DE RIGE LANDE er ikke, hvad de har været. For fattige lande betyder andre fattige lande mere, end hvad rige lande betyder. Tal fra Verdensbankens nye *Global Economic Prospects*-rapport viser, at Syd-Syd-samkvem i form af handel og anden økonomisk udveksling overgår Nord-Syd-handel.

Oplysningerne er ikke videre overraskende, fordi tendensen er gået hurtigt i den retning, men med rapporten er det en kendsgerning.

I 2002 købte u-lande kun 40 procent af den samlede mængde eksportvarer fra u-landene.

Resten kom fra industrilandene. I 2010 var fordelingen ligelig. Og nu køber u-lande mere af hinanden, end de køber (og sælger) til de rige lande.

Samtidig er u-landenes andel af den samlede verdenshandel fordoblet sammenlignet med for 20 år siden, og andelen er nu på 32 procent. •/RH

Kamp for gratis skole

REGERINGEN I SWAZILAND kæmper ihærdigt for at efterleve princippet om gratis grundskole til alle børn, der blev indført i 2009. Men det er en vanskelig opgave.

Skoleinspektører i statslige grundskoler har uden regeringens godkendelse opkrævet ekstra betaling hos forældrene for børns skolegang, og undervisningsminister Wilson Ntshangase forlanger nu, at inspektørerne betaler pengene tilbage. Det rapporterer det globale nyhedsbureau Inter Press Service.

Ministeren siger, at der er udbredt korrupsion på de offentlige skoler, og han støttes i sit krav af forældrerepræsentanter. Men skoleinspektørerne nægter. De indvender, at de ikke får nok bevillinger til at dække lærerlønninger, skolebøger og hæfter.

Nogle iagttagere hæfter sig ved, at der er parlamentsvalg i Swaziland senere i år, og at det måske forklarer, hvorfor Wilson Ntshangase først reagerer nu. Valget rokker ikke ved kong Mswati III's absolutte magt. •/RH

Global protestbølge mod voldtægt

MASSEVOLDTÆGTEN af en 23-årig kvinde i en bus i New Delhi, Indien, udløste en protestbølge, som er skyllet ind over andre lande i Sydasiens.

Overgrebet i december 2012, som kostede kvinden livet, førte umiddelbart til, at tusinder gik i demonstration i større og mindre byer rundt om i Indien. Og nu er der demonstrationer i andre lande også, heriblandt Nepal, Bangladesh, Pakistan og Sri Lanka. Det er alle lande med en høj hyppighed af voldtægter og andre seksuelle overgreb på kvinder. De protesterende forlanger, at voldtægt slet og ret bliver betragtet som vold.

De nye demonstrationer er typisk opstået efter opsigtsvækkende lokale voldtægtssager.

I for eksempel Nepal medførte sagen om en 21-årig kvinde, som blev voldtaget og truet på livet af en politibetjent, at flere hundrede demonstranter troppede op ved premierministerens bolig. De krævede lovændringer, der giver kvinder bedre beskyttelse mod overgreb.

En mangeårig nepalesisk kvindesagsforkæmper, Bandana Rana, siger, at protesterne i Indien var en "øjenåbner".

I Bangladesh siger Khushi Kabir, en af arrangørerne af en "menneskekæde" mod voldtægt (foto), at målet er at fastholde opmærksomheden om det omfattende voldtægtsproblem. •/RH

Mode

COOL. VELKLÆDT. AFRIKANSK.

Rebranding Africa. En ny generation af afrikanske designere, der blander globale modestrømninger med Afrikas ånd og materialer, er stærkt på vej frem.

AF PERNILLE BÆRENDSSEN

8/

TANZANIA HAR SIDEN 2008 AFHOLDT SWAHILI FASHION WEEK, HVOR MINDRE KENDTE, LOKALE DESIGNERE FÅR MULIGHED FOR AT VISE, HVAD DE KAN. MODELLEN HER ER IKLÆDT DESIGN AF POOJA JESJANG.

FOTO: PERNILLE BÆRENDSSEN

“I ET SPLITSEKUND troede jeg næsten, jeg var kommet til New York Fashion Week. Mens topmodeller som Georgie Badiel, Alek Wek og Oluchi Onweagba var ved at blive smukkeseret backstage, var en hær af *street style*-fotografer i gang med at skyde billeder af kendisser og it-piger foran.”

Sådan lyder indledningen på en reportage i online-modemagasinet *Fashionista.com* fra foråret 2012. Men skribenten er ikke til en af verdens førende modeuger i New York. Hun er til modeuge i Nigerias hovedstad Lagos, hvor catwalken i fem dage indtages af modeller, der viser 77 forskellige kollektioner frem begået af afrikanske designere.

Netop nu er en helt ny generation af modedesignere fra Afrika i gang med at erobre verden. Fælles for dem er, at de laver mode, som fusionerer globale strømninger med afrikanske materialer, kultur og historie. Og de er populære, viser de mange nye modeblogs og artikler om afrikansk mode, der pibler frem i en løbende strøm på nettet.

Mode-boomet kommer, samtidig med at kontinentet er inde i en rivende udvikling. Forbruget blandt de afrikanske byers gradvist voksende middelklasser stiger kraftigt i disse år. Hver tredje afrikaner kan nu kalde sig middelklasse (= har et dagligt forbrug på 2-20 dollars) – en tredobling på 30 år, ifølge de seneste tal fra Den Afrikanske Udviklingsbank. Kontinentet er ungt – halvdelen er under 15 år, og i

> mange af Afrikas storbyer tegner der sig en ung, dynamisk klasse, for hvem indflydelse og fremtoning går hånd i hånd. Herunder at være godt klædt på.

STRIK SOM OVERGANGSRITE

Det er ikke noget nyt, at verdens mode-aficionados ser mod Afrika og afrikansk æstetik. Afrika har i årtier givet inspiration til modedesignere. Tilbage i 1967 designede den verdenskendte og nu afdøde franske mode-designer Yves Saint Laurent tunikaer og turbaner. Mens den amerikanske designer Michael Kors i 2012 gav sin kollektion titlen *Afriluxe* – en kollektion med dyreprint og “afrikansk” safari-touch, der i øvrigt blev beskyldt for at være racistisk.

De afrikanske designere trækker også på deres egen kulturelle bagage. Et eksempel er den tanzanisk-fødte modedesigner Christine Mhando. Hun har valgt at etablere sit modefirma CHiCHia London i England, men får en del af sit design produceret i Tanzania. Hendes design kombinerer den saronglignende tanzaniske *kanga* (se boks) med europæisk snit og kvalitet.

Et andet er den sydafrikanske designer Ludoma Ngxokolo, der laver striktrøjer – inspireret af xhosa-stammen i Sydafrika.

KANGA

Kangaen har sin oprindelse på øen Zanzibar ud for Tanzania, men bruges af kvinder i hele Østafrika. Den består af to stykker ens stof, fremstillet i farvestrålende mønstre. Der er påtrykt et traditionelt swahiliordsprog, som kan have religiøst, politisk eller personligt budskab. *Kangaen* er gennem generationer blevet brugt til at kommunikere med.

DANSK STØTTE TIL AFRIKANSKE DESIGNERE

Det Danske Center for Kultur og Udvikling (CKU) står bag Design Network Africa (DNA), som er et treårigt program finansieret af Danida. Programmet forbinder 16 designere fra 10 lande i Øst-, Vest- og Sydafrika ud fra en målsætning om at skabe opmærksomhed, forbedre forretningsstrategier og motivere til samarbejde og mentorship. Programmet støtter design, tasker, tilbehør mv., men ikke tøj.

Når de unge mænd fra xhosa-stammen har gennemgået det seks måneder lange indvielsesritual til at gå ind i de voksnes rækker, fejres de efterfølgende med nye striktrøjer. De traditionelle xhosa-designs er i nyere tid blevet afløst af internationale mærker som for eksempel Pringle. Som reaktion herpå har Ludoma nu udviklet mærket MaXhosa, der kombinerer xhosa-tradition med moderne design.

“

Afrikansk mode er lige nu lyslevende og får løbende mere opmærksomhed, fordi modebranchen bliver tilbudt noget nyt.

Helen Jennings,
modejournalist

Men hvad er det “afrikanske” element i den nye mode egentlig? Det er der ikke enighed om. Holdningerne svinger bredt, hvis man følger debatten på sociale medier. Nogle kræver, at afrikansk mode skal være produceret af afrikanske designere i Afrika eller af designere med afrikanske rødder. For andre er det afgørende, at der anvendes tekstiler og materialer med oprindelse i Afrika, eller at produktionen finder sted i Afrika.

Helen Jennings er britisk modejournalist og grundlægger af det eksklusive London-baserede modemagasin *Arise*, der stod bag modeugen i Lagos.

“Moden vil altid reflektere det omgivende samfund. Lige nu mikser mange designere de vestlige med afrikanske udtryksformer og tekstiler for at skabe en ny stil – en stil, som afspejler livsstilen hos dem, der designer, og som bærer tøjet. Afrikanere ønsker at repræsentere deres kulturarv, men også leve, arbejde og spille med globalt,” siger hun.

Hun vil faktisk helst ikke definere, hvad “afrikansk” mode er:

“Det er for begrænsende at stoppe al afrikansk mode ned i én kasse. For mig handler det om, at der er tale om et kvalitetsprodukt, som er med til at løfte Afrika rent modemæssigt – lige meget om en designer er fra eller inspireret af Afrika,” siger hun.

PÅ JAGT EFTER FØLELSER

Modemagasinet *Arise* er i dag det eneste high-end-modemagasin i verden, som fokuserer på at fortælle gode historier om Afrika. Magasinet, der har haft sorte celebriteter som Naomi Campbell, Alek Wek and Alicia Keys på forsiden, medvirker i høj grad til at sætte fokus på den afrikanske måde at angribe mode og design på. Sådan har det været siden 2008, fortæller Helen Jennings.

Hun havde i årevis skrevet om mode fra hele verden, men for knap fem år valgte hun at fokusere på Afrika:

TAG DIG I AGT, HENRIK VIBSKOV. LUDOMAS XHOSA-STRIKTRØJER HØSTER ANERKENDELSE OG BLEV FOR NYLIGT VIST PÅ CATWALK'EN I LONDON.

“Afrikansk kreativitet – ja, selve Afrika – spirer i øjeblikket, og jeg er vild med at være en del af denne renæssance. Afrikansk mode er lige nu lyslevende og får løbende mere opmærksomhed, fordi modebranchen bliver tilbudt noget nyt,” siger hun.

Men også de sociale medier spiller en stor rolle i at udbrede afrikansk mode – og udvikle afrikansk mode. Christine Mhando, CHiCHia London, fik ideen til sine kanga-inspirerede designs gennem Twitter.

“For godt et halvt år siden fik jeg på Twitter øje på *hashtagget* #misemoyak-hanga (symbolet # bruges på Twitter til

at markere et emne, som således gøres søgbart, red.), som på swahili refererer til den tekst, som er trykt på en kanga,” siger Christine Mhando og forklarer, hvordan folk via *Twitter-hashtagget* delte ordsprog fra deres favorit-kangaer.

“Det gav mig ideen til at kigge på kangaen fra en ny vinkel, nemlig ud fra ordsproget og ikke kun mønstret.”

På CHiCHia Londons Facebook-side kan man i dag se kvinder, der deler billeder af sig selv iklædt CHiCHia Londons design. Mhando forklarer, at disse yngre afrikanske kvinder typisk aldrig før ville have drømt om at gå med en kanga:

“Kangaen er noget, man har på derhjemme, ikke til fest,” siger hun.

Det har Mhando imidlertid lavet om på, og det er især her, Afrika har noget at tilbyde den internationale modeverden, hvis man spørger de internationale modeeksperter, som beskæftiger sig med Afrika.

“Forbrugere er på udkig efter noget, der er følelsesfuldt og har ånd. Det er noget helt nyt at indarbejde kangaer i en moderne kollektion, og det, du får ud af det, er funkende, farverige klæder, som har en historie,” siger Carol Lim, der er medstifter af det internationale tøjfirma Opening

Ceremony, til det amerikanske Hand Eye Magazine.

Modefirmaet Suno NY's grundlægger, Max Osterweis, som har anvendt kangaer fra Kenya i sit design, blev interviewet i samme magasin. Han lagde vægt på, at selvom produktionen er afrikansk, handler tøjmode stadig grundlæggende om "looking good" snarere end "doing good". Det handler om at skabe mode, som både kenyarnerne og køberne vil være stolte af.

"Jeg vil have, at kvinderne ønsker sig tøjet af rent æstetiske grunde. Og hvis de så har det godt med deres køb, fordi de kender historien bag brandet, så fint med mig!"

AFROCENTRISK SIGNAL

Tøj giver kroppen varme. Men tøj er også identitet – og mode kan være politisk. Nathan Chiume er én af dem, der har taget det afrikanske design til sig, og som samtidig blander sig i debatten på sociale medier om Afrikas udvikling. Han er født og opvokset i Tanzania, men bor i Brooklyn på 13. år.

"Jeg mener, at vi som afrikanere er nødt til at fortælle vores egne historier og sprede dem globalt. Det er ud fra dette perspektiv, at jeg klæder mig i afrikansk mode. Generelt vil jeg gerne fremme afrikansk kultur og værdier, afrikanske idéer og stemmer, og nye afrikanske tendenser og trendsætere, uanset om det handler om kunst,

erhvervsliv eller politik," forklarer Nathan Chiume.

Han arbejder på Wall Street for Deutsche Bank, men fungerer også som rådgiver for Africans In the Diaspora – en organisation, der arbejder for at aktivere de afrikanske befolkningsgrupper bosat uden for kontinentet. Og ikke kun kvinder, men også mændene interesserer sig for, hvordan de tager sig ud, forklarer han:

"Interessen for den nyeste afrikanske mode vokser støt hos de afrikanske mænd i diasporaen. De fleste iklæder sig stadig overvejende traditionelt afrikansk, men jeg møder stadig oftere "afrocentriske" mænd, der bruger tilbehør som eksempelvis butterfly eller på varme sommerdage har shorts på fremstillet af farverige afrikanske tekstiler," siger Nathan Chiume.

For journalist Helen Jennings fra modemagasinet Arise er mode også koblet til en større historie.

"Verden bliver mindre. Det er vigtigt at diskutere Afrikas udfordringer, muligheder og succeser på tværs af alle områder, og mode er en stor del af denne samtale, fordi det er et universelt tema," siger hun.

Den nye generation af afrikanske designere vil skabe mode, som verden efterspørger – ikke fordi verden synes, det er synd for Afrika, men fordi det repræsenterer noget nyt og lever op

til kravene hos den vestlige verdens kræse forbrugere. Her kæmper Afrika imidlertid stadig med udfordringer.

"Designerne har talentet, men ikke finansieringen til at komme ind på markedet. Der mangler også modeuddannelser og engagement fra statslig afrikansk side i den kreative industri," siger Jennings.

“

Forbrugere er på udkig efter noget, der er følelsesfuldt og har ånd. Det er noget helt nyt at indarbejde kangaer i en moderne kollektion, og det, du får ud af det, er funklende, farverige klæder, som har en historie.

Carol Lim,
medstifter af Opening Ceremony

Hun tror dog, at området vil se helt anderledes ud om fem år:

"Jeg håber at se de største industrier i Afrika som telekommunikation, banker og oliefirmaer skyde penge i afrikansk mode. Jeg håber også, at designere vil begynde at samarbejde mere om at opbygge lokale markeder og løse problemerne i fællesskab." • /PERNILLE BÆRENDSSEN ER FREELANCEJOURNALIST.

AFRIKA MED ET TWIST

MAXHOSA BY LUDOMA (SYDAFRIKA)

Unge mænd fra xhosa-stammen i Sydafrika fejres traditionelt med nye striktrøjer,

når de har gennemgået et indvielsesritual til de voksnes rækker. Dert har inspireret den sydafrikanske designer Ludoma Ngxokolo til at udvikle mærket Maxhosa, som er striktrøjer, der kombinerer xhosa-tradition med moderne design.

www.africanknitwear.com

OZWALD BOATENG (ENGLAND OG GHANA)

Boateng er britisk modedesigner af ghanesisk afstamning med base på Lon-

dons kendte skræddergade Savile Row. Han er især kendt for at bruge sorte modeller på catwalken samt "tviste" det klassiske skræddersyede jakkesæt, som han blandt andet fremstiller af afrikanske tekstiler med deres karakteristiske farverige print.

www.ozwaldboateng.co.uk

BABATUNDE (NIGERIA OG SYDAFRIKA)

Babatunde er yoruba (nigeriansk sprog) for "far vender tilbage" – un-

derforstået at det er på tide, at far-figurerne vender hjem til Afrika. Babatunde producerer tilbehør som hatte, paraplyer og tasker fremstillet af afrikanske tekstiler. Hjemmesiden plæderer for, at det er op til afrikanerne selv at løfte kontinentet.

www.babatundestyles.com

DOREEN MASHIKA (TANZANIA)

Mashika har etableret værksted og butik på Zanzibar. Hun er især kendt

for sine tasker og smykker, hvor hun anvender afrikanske materialer, blandt andet tekstil, horn, sølv og perler. Hun modtog sidste år et brev fra Michelle Obama – som også går med Mashikas tørklæder – der påskønner hendes interesse for afrikansk design.

www.doreenmashika.com

Migratio- nens ABC er kortlagt

ER DET RIGTIGT, at de første mennesker, der kom til det amerikanske kontinent, var jægere fra Sibirien? Hvordan foregik den første jødiske massemigration i antikken? Og hvornår begyndte vi at tale om – og forske i – såkaldt tvangsmigration, hvor mennesker på grund af krig, katastrofer eller fattigdom må forlade deres hjem?

Det kan man få mere at vide om i et nyt, stort forskningsbaseret værk om global migration, The Encyclopedia of Global Human Migration. Encyklopædien giver et detaljeret indblik i de fremherskende temaer, begivenheder og teoretiske tilgange til menneskehedens og forskellige befolkningsgruppers migrationsmønstre fra den forhistoriske tid til i dag.

Den kan fås både online og på papir i fem bind og udkom i februar på det anerkendte videnskabelige forlag Wiley-Blackwell. • /ULM

www.wiley.com

FN vil redde Malis kulturarv

ØDELAGTE GRAVKAMRE og helligdomme – og forsøg på at destruere gamle skrifter og dokumenter. De islamistiske oprørere har slået hårdt ned på Malis kulturarv, før de blev sendt på flugt af regeringstropper og franske soldater. Derfor sætter FN's kulturorganisation UNESCO nu ind med en handlingsplan, der skal sikre landets kulturarv i fremtiden.

Planen, der vil koste godt en halv milliard kroner, skal renovere allerede ødelagt kulturarv og sørge for bevarelse af kulturarv

gennem eksempelvis træning af medarbejdere, øget sikkerhed og digitalisering af skriftligt materiale.

“Denne krise har afsløret, hvor sårbar kulturarven er, og at forvaltningen af den er mangelfuld, når det gælder håndtering af nødsituationer,” siger Bruno Maïga, kulturminister i Mali i en pressemeddelelse fra UNESCO. • /ULM

Mexico nyfortolker “dødsmetal”

VÅBEN, DER ER BLEVET BRUGT til død og ødelæggelse i den mexicanske narkokrige, skal nu sprede glæde – og bevidsthed om international våbenhandel.

Det er ideen bag kunstprojektet Disarm, som den mexicanske skulptør Pedro Reyes og musikeren Eduard Kistler står bag.

Den mexicanske regering har inviteret de to kunstnere til at splitte en masse beslaglagte våben ad, der alle stammer fra byen Ciudad Juárez; byen er kendt som en af de mest voldelige byer i Mexico med en mordrate på 230 per 100.000 indbyggere.

Nu har kunstnerne lavet mordvåbnene om til musikinstrumenter, der styres via en computer, og når tonerne flyder ud af pistolløbene, er det, som om det uddriver dæmonerne og bliver til et rekviem, en gudstjeneste for

de døde, fortæller Pedro Reyes til nyhedsbureauet AP.

FRA SKOVLE TIL MUSIK

Opfordringen til kunstprojektet kom, fordi Pedro Reyes for fire år siden lavede et kunstprojekt, hvor han smeltede 1.527 våben om til skovle, der skulle bruges til at plante 1.527 træer.

Denne gang bliver de så til musik.

“Jeg kom på ideen med musikinstrumenter, fordi musik er våbens modsætning. Den forvandlingsproces, der sker med våbnene, er den, vi også gerne vil se i samfundet,” siger Pedro Reyes.

Projektet vil blive udstillet på Lisson Galleriet i London til marts, og senere vil det blive sendt til USA. • /RIKKE BERGQUIST

Mali

KØREPLAN FOR KAOSLAND

En fælles, vestafrikansk styrke skal sikre stabiliteten i Mali, der efter planen skal til valg i juli.

AF KARIN BERGQUIST

■ EN CIVIL REGERING under militær indflydelse. En stat, der ikke fungerer. Og udbredt ulovlig handel med narko, våben og mennesker.

Situationen er kaotisk i Mali – det vestafrikanske land, som er et af verdens fattigste lande, og som var ved at falde fra hinanden mellem syd og nord, da den franske hær greb ind i januar og jog de islamistiske oprørere, som havde indtaget flere byer i det nordlige Mali, på flugt.

Selvom Malis regering har vedtaget en køreplan for at skabe stabilitet, står landet både over for fortsatte terrortrusler og en uløst politisk situation i nord, der udgør to tredjedele af Mali. Udfordringerne står i kø, og donorerne er mobiliseret.

Første skridt i den køreplan, Malis regering vedtog i januar, er at styrke sikkerheden og landets enhed via militære indsatser af den afrikanske styrke African-led International Support to Mali (AFISMA) under ledelse af den vestafrikanske handelsorganisation ECOWAS. En EU-mission træner lige nu maliske og afrikanske militærstyrker, så AFISMA kan tage over i april efter de franske styrker.

Næste skridt er frie valg i juli. Den store udfordring er, hvor repræsentativt valget bliver, når befolkningen i nord ikke føler sig inkluderet af nationalstaten, og når en halv million maliere er på flugt.

“Det er optimistisk med et valg så hurtigt, når den civile administration i nord ikke er på plads, og det er uklart, hvem der kan stemme, når mange er på flugt, og hvem der er forrædere og

ikke bør deltage. For ikke at tale om sikkerhedssituationen, der er kaotisk,” siger Holger Bernt Hansen, professor emeritus ved Afrikastudier på Københavns Universitet.

FORSONING FØR VALG

Den politiske proces handler om forsoning og dialog og at genoptage forhandlingerne i nord samt integrere flygtninge og rebellerne. For at udvikle landet prioriteres infrastruktur, især i nord, og statsopbygning baseret på en retsstat, da loven er trådt ud af kraft i nord og delvist i syd. Akutte indsatser er nødvendige mod vilkårlige arrestationer af rebeller og lovovertrædelser under militærkuppet og besættelsen i nord. Decentralisering i nord står også i køreplanen.

“

Man burde starte med forsoning og skynde sig at etablere veje, el og vand i nord, så folk kan se, man gør noget for dem

Holger Bernt Hansen,
professor emeritus

Ifølge Holger Bernt Hansen har tuaregernes krav om autonomi fyldt for meget. De udgør højst 10-15 procent af befolkningen i nord, mens ingen taler om, at de sorte afrikanere diskrimineres af de såkaldt “lyshudede” tuareger, arabere og andre grupper.

EU'S KRISTESTYRING I AFRIKA

• EU har iværksat en anti-terrormission i Niger med filialer i Mali og Mauretanien. Træningen af militær, politi og efterretningstvæsenet er startet i Niger. Formålet er at bekæmpe terrorisme, organiseret kriminalitet og illegal migration og at sikre energiforsyninger.

• I 2012 etablerede EU tre civile krisestyringsmissioner i Afrika: Sahel-missionen i Niger, en på Afrikas Horn med henblik på at bekæmpe pirateri og en i Sydsudan om luftfartssikkerhed. I foråret 2013 træner EU afrikanske styrker i Mali, og en ny mission i Libyen om grænsekontrol begynder i juni.

“Hele befolkningen i nord har følt sig underkendt i årevis og ønsker større indflydelse og flere ressourcer.

Det er i dette konfliktfyldte klima, man vil afholde valg. Man burde starte med forsoning og skynde sig at etablere veje, el og vand i nord, så folk kan se, man gør noget for dem,” foreslår han.

Mange glemmer også, at tuareggruppen The National Movement for the Liberation of Azawad (MNLA), der indledte besættelsen i nord og blev smidt ud af islamisterne, siden har stået bag voldtægter og andre overgreb, oplyser Monique Alexis, der arbejder i hovedstaden Bamako for Institut for Menneskerettigheder. Malierne mener ikke, man bør forhandle med MNLA, og kritiserer derfor franskmændene, der traditionelt har støttet tuaregernes sag.

OM FÅ MÅNEDER GÅR MALI TIL VALG, MEN DET VIL FOREGÅ I ET KONFLIKTFYLDT KLIMA, HVOR DELE AF BEFOLKNINGEN IKKE FØLER SIG SET ELLER ANERKENDT.

UFORUDSIGELIG SITUATION

Danmark har siden 2007 været blandt hoveddonorerne i Mali med 600 millioner kroner til vand og sanitet, landbrug, god regeringsførelse og menneskerettigheder. Dertil kommer 125 millioner kroner til fred og stabilisering frem mod 2017 i Mali, Niger og Burkina Faso. Støtten til Malis stat blev dog indefrosset i foråret sidste år, efter at deserterede soldater besatte præsidentpaladset i Bamako.

Spørgsmålet er, hvorfor bistanden ikke har virket?

“Vi har bidraget til at udvikle landet. Men konflikten i Mali har historiske rødder, og al-Qaeda har været i Nordafrika i over 10 år. Vi har lagt pres på Malis præsident for at løse problemerne i Nordmali, der er eskale-

ret på grund af hjemvendte lejesoldater fra den libyske hær. Ingen kunne forudsige militærkuppet i marts 2012. Men hele Sahel-regionen var i foråret 2012 ramt af fødevarekrise og derfor under stort pres,” siger Birgitte Markussen, chef for Udenrigsministeriets Afrikakontor.

Ifølge Holger Bernt Hansen har Danmark fokuseret på demokratiske fremskridt og overset korruptionen i Mali, for eksempel elitens og hærens andel i narkohandler. Ulovlige handler flourer med narko, våben og mennesker, som højtstående folk nær Malis tidligere præsident, hæren, sikkerhedsvæsenet og embedsmænd fra nord er involveret i. Hvis en militærmænd stoppede en konvoj i ørkenen, blev han ringet op af en overordnet

med ordre om at lade den passere. Præsident Traoré lod tingene ske og lukkede øjnene. Regeringens manglende legitimitet bidrog til militærkuppet i marts 2012. Desuden er der våben i omløb over hele landet.

“Nu gælder det om at komme tilbage til et civilt styre. Militæret er i krise, og der er interne magtkampe mellem tilhængere af den gamle præsident og den ny fløj,” siger Holger Bernt Hansen.

EU har for 2013 afsat 250 millioner euro til udvikling i Mali, til forsoning, konfliktforebyggelse og valg samt fødevarerikkerhed. Det er penge, der blev frosset inde efter militærkuppet. Dertil kommer ekstra humanitære midler. • /KARIN BERGQUIST ER FREELANCE-JOURNALIST.

AFRIKAS 5 MINDST MEDIEDÆKKEDE LANDE

Udvikling ser nærmere på, hvilke afrikanske lande der ikke brød den danske mediemur i 2012 i de landsdækkende danske dagblade.*

AF JOACIM PRÆST NIELSEN

■ GUINEA: 0 NYHEDER

Den lille vestafrikanske republik Guinea havde ingen pressedækning i 2012 i de danske dagblade. Landet har – ligesom de fleste andre lande i regionen – været ramt af borgerkrige og rangerer som et af de fattigste lande i verden. Dog har der været positive begivenheder: I 2010 blev et mangeårigt diktatur skiftet ud med demokrati, og i 2012 lykkedes det præsidenten, Alpha Condé, at minere militærets magt, så landet i dag regeres af en civil regering uden militær indblanding, melder amerikanske CIA.

■ GABON: 0 NYHEDER

På trods af et nyligt afholdt Africa Cup (fodboldmesterskab for Afrika) har Gabon ikke tiltrukket sig nogen dansk mediestorm, og ingen nyheder fandt derfor vejen til danske avisspalter. Landet, der er placeret i Guineabugten, har været en diktaturstat, siden det løsrev sig fra Frankrig i 1960. Gabon er samtidig et af de rigeste lande i Afrika og har en stabilitet, der på lokalt plan er misundelsesværdig. På trods af samarbejdet om Africa Cup eksisterer der en længerevarende strid mellem Gabon og Ækvatorial Guinea om en række øer i Guineabugten, skriver britiske BBC.

■ LESOTHO: 1 NYHED

Lesotho er eneste ikke-vestafrikanske land på listen. Landet ligger som en plet i Sydafrika og er hårdt ramt af hiv/aids. Knap 24 procent af den samlede befolkning lider af sygdommen, hvilket gør Lesotho til det hårdest ramte land i Afrika. Den ene nyhed, der fandt vej til Danmark, handlede om, at USA skar i sin

GUINEA

GABON

LESOTHO

ÆKVATORIAL
GUINEA

CONGO

udviklingsbistand til landet. Artiklen var i øvrigt først publiceret i The New York Times og herefter oversat til dansk.

■ ÆKVATORIAL GUINEA: 1 NYHED

Den tidligere spanske koloni Ækvatorial Guinea har – trods Africa Cup, der blev afholdt sammen med Gabon – heller ikke fået de danske dagblades store opmærksomhed. Landet rummer nogle interessante kontraster, da det både bliver anset som en af de værste diktaturstater i Afrika, men samtidig er det rigeste land i Afrika med en årlig økonomisk vækst på 5,7 procent. Rigdommen skyldes store oliereserver ud for det lille lands kyster.

■ REPUBLIKKEN CONGO (CONGO-BRAZZAVILLE): 7 NYHEDER

Republikken Congo (ikke at forveksle med den Demokratiske Republik Congo), også kendt som Congo-Brazzaville, er et centralafrikansk land med 4,3 millioner indbyggere. Den tidligere franske koloni har en turbulent historie bag sig med borgerkrige, statskup og diktatorer – som Denis Sassou Nguesso, der kun afbrudt af fem års fravær i midt 90'erne, har siddet på magten siden 1979. Gennemsnitsalderen i landet ligger på 17 år, og landets største handelspartner er Kina. Den nyhed, der kastede lidt overskrifter af sig, var en eksplosionsulykke i hovedstaden Brazzaville, hvor knap 240 mennesker døde, og over 2.000 blev såret. •

* Søgningen er foretaget via mediedatabasen Infomedia. Sportsresultater, tv/radio-programoversigter, der nævner landene etc., er ikke medtaget.

Fredsftale i DR Congo

I BEDSTE FALD har op mod 800.000 mennesker nu udsigt til at vende tilbage til deres hjem i Den Demokratiske Republik Congo (DR Congo). Det er konsekvensen, efter at et stort antal lande i det centrale og østlige Afrika har underskrevet en rammeaftale om fred i DR Congo. Aftalen er indgået med FN's mellemkomst.

De mange mennesker er fordrevet, siden oprørsgruppen M23 siden marts sidste år greb til våben i den østlige del af landet. Det skete ifølge FN med støtte fra Rwanda. FN beskylder samtidig M23's leder for grove menneskerettighedskrænkelser. Rwanda er blandt underskriverne af rammeaftalen, hvilket betragtes som afgørende for fredsmulighederne.

Rammeaftalen indebærer formentlig, at der bliver oprettet en særlig FN-brigade i det østlige DR Congo. •/RH

Nyt parti udfordrer ANC

LEDENDE MEDLEMMER af Den Afrikanske Nationalkongres (ANC) tænker mere på sig selv end på landets ve og vel. Med denne salve lancerer Mamphela Ramphele (foto) et nyt parti forud for næste valg i Sydafrika i 2014.

Partiet hedder Agang, hvilket betyder Lad Os Bygge Op! Den 65-årige Ramphele er en moralsk autoritet fra kampen mod apartheid. Hun er tidligere partner med den sorte aktivist Steve Biko, som blev dræbt i et fængsel i 1977. Desuden er hun universitetsuddannet, tidligere direktør i Verdensbanken samt forretningskvinde.

“Korruption, nepotisme og vennetjenester er blevet kendetegnende for mange, der varetager politiske hverv,” siger Mamphela Ramphele.

Hun mener, at ANC i de hidtil 19 år ved magten har svigtet løfterne om bedre vilkår for den brede befolkning, som oprøret mod apartheid indeholdt. Eksempelvis er over 70 procent af alle unge sydafrikanere uden noget stabilt job. ANC har røvet frihedens frugter fra de unge, siger Ramphele.

Mamphela Rampheles parti får svært ved at true ANC, som opnåede næsten 66 procent af stemmerne ved valget i 2009. Hendes eneste, beskedne chance består i at gå sammen med andre oppositionsgrupper. Blandt dem er Demokratisk Alliance, som har en hvid formand – og har hilst hendes initiativ velkommen. •/REGNER HANSEN

Færre civile dødsfre

ANTALLET AF civile dødsfald i Afghanistan er faldet for første gang i seks år. Det viser en ny rapport fra FN-missionen i landet (UNAMA). Ifølge rapporten mistede 2.754 civile livet i 2012. Det er en nedgang på 12 procent sammenlignet med året før. Antallet af sårede er steget en anelse i samme periode.

Det faldende antal dødsfre menes at være forårsaget af, at kampene er taget af, og at der er færre selvmordsangreb og luftbombardementer.

FN's særlige repræsentant i Afghanistan, Jan Kubis, fastslår, at “konfliktens menneskelige omkostninger stadig er uacceptable”.

Det hedder i rapporten, at civile i stigende grad trues og skræmmes af militante, når det gælder deres ret til uddannelse, sundhed,

retlige forhold og bevægelsesfrihed. Der er atter dukket væbnede grupper op – især i det nordlige Afghanistan. •/RH

Myanmar

DEN SIDSTE GULDGRUBE

Internationale og danske investorer gør klar til at indtage Myanmar/Burmas marked. Landet er stort, underudviklet og rummer betydelige ressourcer. Men hvordan sikres en retfærdig fordeling af den nye rigdom?

AF REGNER HANSEN

18/

FOTO: CLEMENS WALTHER/DPA/POLIFOTO

EFTER MYANMAR OVERGIK FRA MILITÆRSTYRE TIL CIVIL REGERING ER LANDET BLEVET MAGNET FOR UDENLANDSKE INVESTERINGER.

■ VERDEN ER ved at løbe tør for lande, der er lukket om sig selv, ringe udviklet, mangler egenkapital, og som pludselig åbner portene for internationalt erhvervsliv. *Frontier markets* kaldes de af fagfolk. Myanmar/Burma er det sidste af slagsen, hvis man tillader sig at se bort fra Nordkorea.

Mod slutningen af 2012 kom en afgørende forudsætning på plads, efter at Myanmar overgik fra mangeårigt militærstyre til en civil regering og Aung San Suu Kyi fik tildelt en rolle i politik. Den vigtige brik var offentliggørelsen af detaljer om en burmesisk lov om udenlandske investeringer.

Så nu er der en begyndende kødannelse af investorer for at komme ind. Blandt de forreste er investeringsfirmaet Leopard Capital. Douglas Clayton, selskabets direktør, spår, at Myanmar's økonomi vil vokse med endnu større hast end de sydøstasiatiske vækstøkonomier som Sydkorea og Taiwan i 1980'erne og 1990'erne.

“Der er et enormt potentiale. Der er helt klart udfordringer her i begyndelsen. De første investorer står først til at blive belønnet, men de skal være tålmodige,” siger Douglas Clayton fra sit kontor i Bangkok.

Han har 26 års erfaring på *frontier markets*. Leopard Capital er blandt andet aktiv i Mongoliet og Laos. De to lande havde en anslået vækst i 2012 på henholdsvis 12,7 og 8,2 procent.

DET DER TRÆKKER

Myanmar betragtes som en guldgrube af flere grunde: Landet bygger bro i Sydøstasien mellem Kina og Indien. Det har en befolkning, der er større end Sydkoreas, og som hidtil har været stort set afskåret fra forbrugsgoder. Heraf er langt over halvdelen unge under 25 år. Landet har betydelige naturressourcer, først og fremmest olie og gas, mineraler og tømmer.

Læg hertil et kolossalt landbrugsareal, der har været forsømt under fem årtiers militærjunta og vestlige sanktioner, men som tidligere i historien var et regionalt riskammer.

“Kina er til stede – især inden for olie og gas. Der er også asiatiske nabolande. Men der er god plads til andre. Burmeserne vil meget gerne have vestlige investorer ind,” siger Douglas Clayton.

Op mod en snes store internationale virksomheder er allerede ankommet, heriblandt General Electric, MasterCard og Visa samt Coca-Cola.

Carlsberg bliver det første danske selskab i Myanmar. Carlsberg har indgået et joint venture med det burmesiske Myanmar Golden Star, som fremover skal brygge og sælge Carlsbergs øl i Myanmar. Andre ventes at følge efter. En lille snes danske virksomheder deltog i en erhvervsdelegation i landet sidst i 2012, og “de kom hjem med et godt indtryk”, oplyser Marie Gad, chefkonsulent i Dansk Industri (DI).

Også danske pensionskasser følger udviklingen tæt. Der er store vækstmuligheder og et stort investeringsbehov i et land som Myanmar, men de politiske og strukturelle vilkår skal være i orden, oplyser Thomas H. Kjærgaard, chef for socialt ansvarlige investeringer hos Danica Pension.

Danske og internationale investorer tolker det som et positivt signal, at landet bliver eftergivet gammel gæld, og at Den Asiatiske Udviklingsbank (ADB) og Verdensbanken sidst i januar gav nye lån på tilsammen 952 millioner dollar (5,2 milliarder kroner) til landet.

MANGEL PÅ DET MESTE

Den besøgende i Myanmar lægger umiddelbart mærke til manglen på hotelværelser, mobilforbindelse, internet og pengeautomater. For befolkningen er det mere grundlæggende behov, der gør sig gældende. Generelt er der sparsomt med fysisk infrastruktur – veje, broer, havne og lufthavne. Kun en fjerdedel af husstandene har strøm, og rent vand er også en luksus. Borgernes uddannelse rækker sjældent ud over grundskolen. Sundhedsniveauet er i bund. Selv

MYANMAR: RIGT OG FATTIGT

- Myanmar/Burma er på størrelse med Frankrig og har ifølge FN 48,3 millioner indbyggere. Andre overslag viser et befolkningstal på 50-60 millioner.
- Landet er fra naturens side rigt på ressourcer: olie og gas, mineraler, tømmer samt ris og andre landbrugsprodukter.
- Myanmar er socialt fattigt med et bruttonationalprodukt pr. indbygger på cirka 1.300 dollar. Omkring en tredjedel lever under fattigdomsgrænsen. Landet er nummer 149 på UNDP's Human Development Index.

> om internationale donorer ventes at skulle finansiere størstedelen af disse opgaver, bliver private aktørers indsats afgørende.

“Der er en bred vifte af behov, hvis målet er at understøtte vækst og reducere fattigdom. Finansvæsnet skal bringes til at fungere, og den offentlige administration skal reformeres. Myanmar skal integreres i det internationale samfund. Loven om udenlandske investeringer er et godt skridt. Det er nødvendigt med et solidt fundament af lovgivning,” siger Sharad Bhandari, ADB’s landeøkonom i Myanmar.

Han taler på en skrattende forbindelse fra sit hotelværelse i Naypyidaw, landets administrative hovedstad.

Bhandari udpeger landbruget som en særlig udfordring. Over to tredjedele af befolkningen er bønder. Landbruget har brug for ny teknologi, knowhow, kunstgødning og kunstvandig. Der er ingen praksis med skøder, og det skal der laves om på, hvis udenlandske virksomheder skal overtale til at hjælpe i form af partnerskaber. De vil have vished om ejerforhold.

20/

“

Over to tredjedele af befolkningen er bønder. Landbruget har brug for ny teknologi, knowhow, kunstgødning og kunstvandig.

LURENDE FARER

Det vrimler med militærfolk i den offentlige administration, og de har været vant til kun at gøre noget, når de fik besked om det ovenfra. Penge fra neden gør også indtryk. Udenlandske investorer i Myanmar skal forberede sig på bureaukrati og måske krav om “te-penge” (penge under bordet, red.) for at fremme sagsbehandlingen. Samtidig er officererne ikke motiveret for at hjælpe med en proces, som gradvist mindsker deres indflydelse.

En anden bekymring er de mange konflikter mellem regeringen og etniske mindretalsgrupper. Der er våbenhvile, men ingen fredsftaler. Det er nødvendigt for folk, der kommer udefra, at sætte sig ind i forholdet mellem grupperne og centralmagten, fastslår Mikael Gravers, Myanmar-ekspert og

UDENLANDSKE INVESTORER FLOKKES OM MYANMAR, MEN FOLK I LANDET LIDER UNDER FATTIGDOM OG MANGLENDE ADGANG TIL BASALE GODER SOM STRØM OG RENT VAND.

lektor på Institut for Kultur og Samfund på Aarhus Universitet.

Forhenværende udenrigsminister Per Stig Møller (K) stod som formand for Folketingets udenrigsudvalg i spidsen, da udvalget sidst i januar var på besøg i landet, og han hæftede sig især ved mistilliden hos de etniske grupper til “The Lady”, Aung San Suu Kyi, som formentlig bliver ny præsident efter eksgeneralen Thein Sein. For vil hun videreføre centralismen fra generalerne?

OPFORDRING TIL FAIR PLAY

En vanskelig øvelse består i at sikre, at udviklingen i Myanmars åbnede økonomi bliver fair. Flere eksperter påpeger, at landet står sig bedst ved at udvælge udenlandske virksomheder, der har skabt sig et omdømme som socialt ansvarlige.

“Internationale virksomheder betragter efterhånden respekt for arbejderrettigheder, menneskerettigheder og miljø som meget vigtige, og de forlanger gennemsigtighed. Det skyldes ikke nødvendigvis, at de er “gode mennesker”, men de skal demonstrere et socialt ansvar,” siger Salil Tripathi, politisk chef i organisationen Institute for Human Rights and Business i London.

Organisationen etablerer sammen med Institut for Menneskerettigheder (IMR) i København et såkaldt ressourcecenter for ansvarlig forretningsførelse, der skal ligge i Rangoon/Yangon. Centret skal opbygge kendskabet i Myanmar til FN-principperne for erhvervs- virksomheder og menneskerettigheder.

“Formålet med centret er at få menneskerettighedsarbejde, vækst i den

private sektor og udviklingssamarbejdet generelt til at spille sammen. Vi ser en voldsom acceleration inden for alle felter i Myanmar, og det er både innovativt og påkrævet at samtænke dem fra starten,” siger Mads Holst Jensen, seniorrådgiver i business-spørgsmål på IMR.

Fra udviklingsorganisationen Oxfam lyder en opfordring til at fokusere på investering i mennesker og menneskelig udvikling.

“Udenlandske virksomheder, finansinstitutioner og donorer bør undgå, at landet bliver overtaget af agrobusiness, eller at landet bliver forvandet til den nyeste base for tekstilfabrikker og sweatshops,” siger John Prideaux-Brune, landechef i Myanmar for Oxfam International, fra sit kontor i Rangoon/Yangon. •

DANMARK OG MYANMAR

- På grund af landets lukkethed og EU-sanktioner har den danske eksport til Myanmar været yderst begrænset. Nu stiger eksporten af varer – senest til beskedne 12 millioner kroner årligt.
- Danmark støtter en række udviklingsaktiviteter i Myanmar, som gennemføres af FN og internationale, danske og lokale private organisationer. Danmarks bistand til landet blev i 2012 fordoblet til 100 millioner kroner årligt. Bistanden ventes sat yderligere op i år. Danmark åbnede i november 2012 et repræsentationskontor i landets største by, Rangoon/Yangon.

Kamp om WTO's chefstol

KAPLØBET OM, hvem der skal være Verdenshandelsorganisationens (WTO), nye leder, når Pascal Lamy (foto) træder tilbage til maj, skærpes.

Da kandidaterne præsenterede deres visioner i januar, benyttede newzealænderen Tim Groser lejligheden til at sige, at han håber, den, der bliver valgt, vil koncentrere sig om at redde frihandelsinstitutionen frem for at fokusere på international politik. Beskeden

var rettet til de otte andre kandidater, der alle kommer fra udviklings- og vækstlande, skriver den spanske avis El País.

Kun én gang har en person fra et ikke-vestligt land stået i spidsen for WTO, det var i 2002-2005, da Supachai Panitchpakdi fra Thailand bestred posten. •/RB

Grønt lys for gmo- majs i Costa Rica

EN TIL TO HEKTAR. Det er det areal, som myndighederne i Costa Rica har givet den multinationale agrokemiske virksomhed Monsanto lov til at plante genmodificerede majs i det mellemamerikanske land.

Siden virksomheden gik i gang med at søge tilladelse, er flere bønder gået på gaden for at samle underskrifter mod virksomheden. Bønderne frygter, at de genmodificerede afgrøder vil ødelægge deres egen majs, og at de vil blive tvunget til at købe såsæd af Monsanto, sådan som mange andre bønder rundt omkring i verden hævder, det er sket for dem.

Sidste år indledte fem millioner brasilianske sojaproducerende bønder en retssag mod Monsanto af samme årsag. •/RB

Priser til kvindelige forskere

FEM KVINDELIGE FORSKERE fra fem forskellige u-lande modtog i februar hver en pris for deres arbejde inden for medicin og *life science*.

Prisoverrækkerne er velgørhedsorganisationen Elsevier Foundation, organisationen for kvinder i videnskab i u-landene (OWSD) og akademiet for videnskab til u-landene (TWAS). Forskerne får prisen for deres arbejde, som overrækkerne mener kan bidrage med livsvigtig viden og behandling til hele verden.

Med æren fulgte 5.000 dollars og en rejse til USA, hvor vinderne deltog i The American Association for the Advancement of Sciences årlige møde.

Nasima Akhter fra Bangladesh modtog Elsevier Foundation-prisen for sin forskning i screening for medfødte misdannelser og for sit medicinske bidrag til bekæmpelse af stofskiftesygdommen *graves*. Huda Omer Ba Saleem fra Yemen blev tildelt æren for sit engagement i kampen mod kræft og for sit arbejde for kvinder og børns trivsel i den arabiske region. Erdenechimeg Namjil fra Mongoliet fik prisen for sine undersøgelser af katalytiske antistoffer. Adediwura Fred-Jaiyesimi fra Nigeria fik overrakt prisen for sit arbejde med medicinsk anvendelse af planter, og Dionicia Gamboa fra Peru modtog prisen for sin tværfaglige tilgang til bekæmpelse af malaria og leishmaniasis. •/RIKKE BERGQUIST

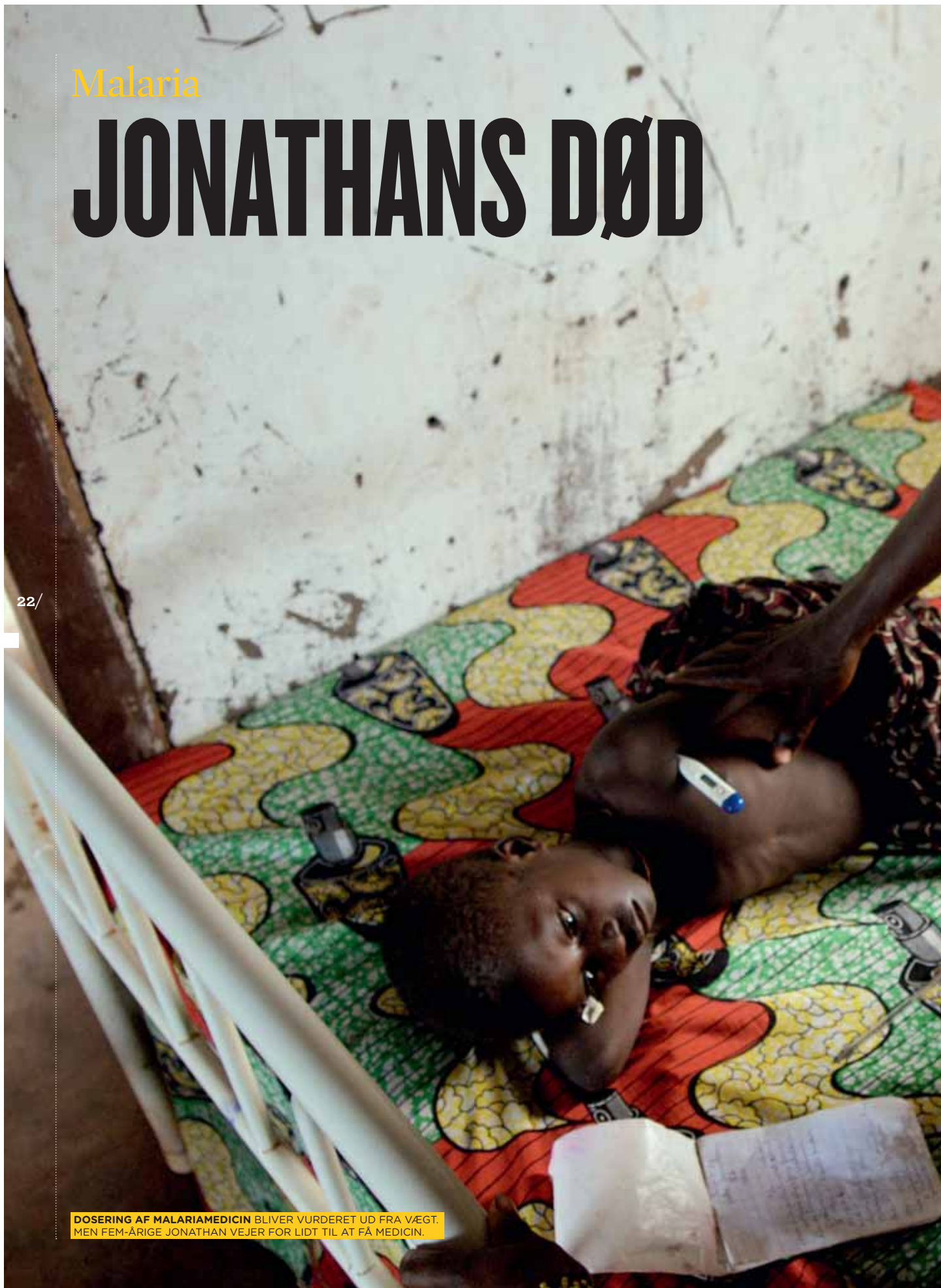

Malaria

JONATHANS DØD

22/

DOSERING AF MALARIAMEDICIN BLIVER VURDERET UD FRA VÆGT. MEN FEM-ÅRIGE JONATHAN VEJER FOR LIDT TIL AT FÅ MEDICIN.

■ HAN HAVDE VÆRET SYG I TO UGER. Han hostede så meget, at han kastede op. Jonathan Yala blev kun fem år. Han døde af malaria på en afsidesliggende klinik i Den Centralafrikanske Republik (CAR).

Jonathan er ét af ofrene for malaria, en sygdom der ifølge Verdenssundhedsorganisation (WHO) hvert år rammer omkring 216 millioner mennesker. Selvom malariedødsraten er faldet med en tredjedel i løbet af de seneste 12 år, er CAR stadig hårdt ramt. Organisationen Læger Uden Grænser anslår, at 60 procent af børn med malaria i CAR dør inden seksårsalderen i hjemmet – uden at have set et hospital eller en sundhedsklinik. 13 procent dør på vejen til en. Der mangler medicin. Opmærksomhed. Uddannet personale. Og adgang til behandling.

Jonathan nåede hen til den lokale sundhedsklinik i sin landsby, Mbiti. Men ingen af de to ansatte på klinikken havde kompetencerne, de officielle kvalifikationer eller erfaringen til at diagnosticere eller behandle hans sygdom i rette tid. Først da Jonathan begyndte at miste bevidstheden, fik de ham kørt hen på en større sundhedsklinik i Ndomete 50 kilometer væk. Da havde han 40 i feber, hans organer var svulmet op, og han var alvorligt dehydreret.

Jonathan fik straks indlagt drop, fik medicin, taget prøver og blev diagnosticeret med malaria. Næste morgen var han død.

Fotograf Frederic Courbet mødte Jonathan på landsbyens sundhedsklinik, da han var på en opgave for den internationale medicinske nødhjælpsorganisation Merlin. Han fulgte ham hele vejen. • /JOACIM PRÆST NIELSEN

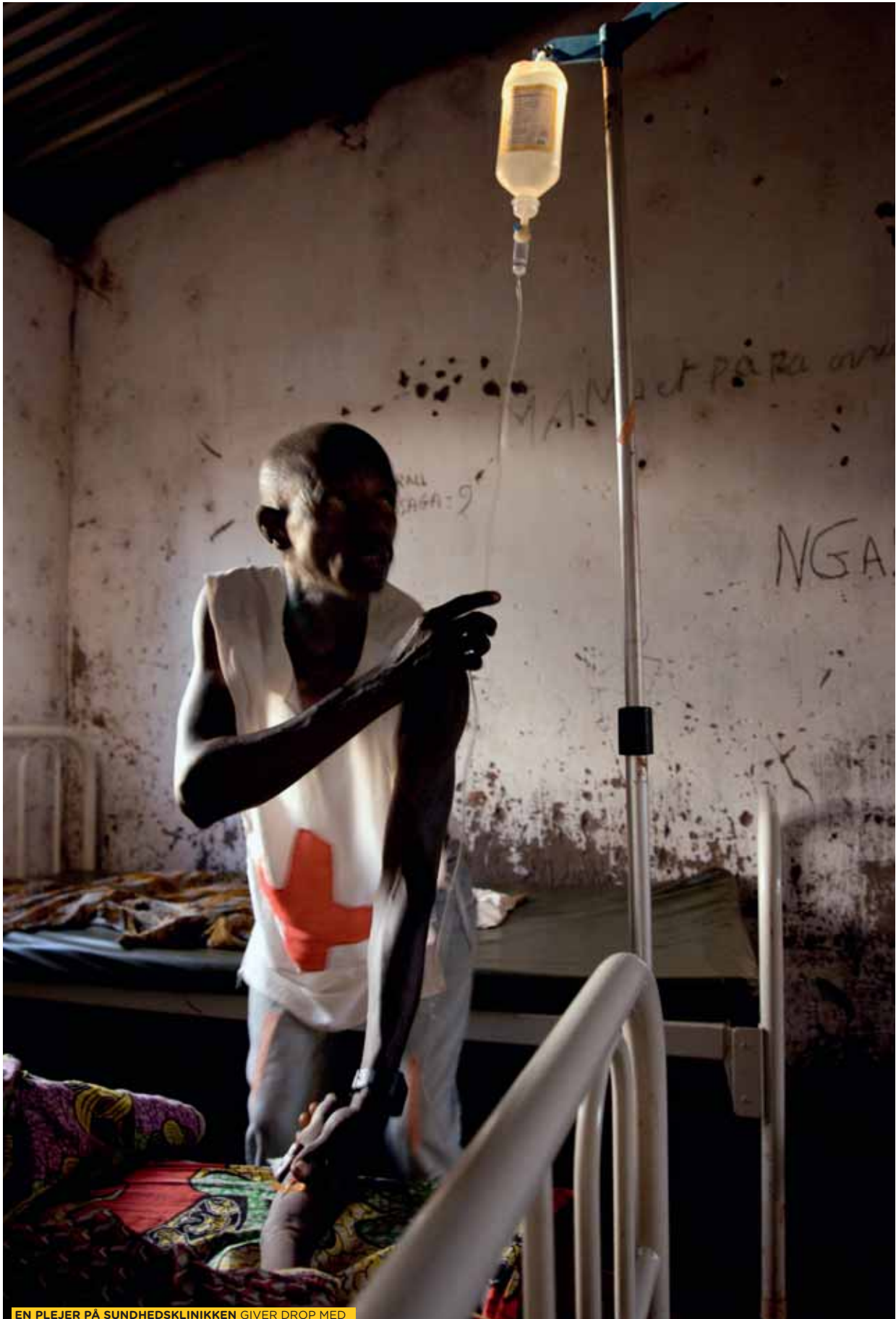

JONATHAN BLIVER FLYTTET EFTER 14 DAGE MED HØJ FEBER OG VOLDSOM HOSTE FRA LANDSBYEN MBITI TIL EN KLINIK 50 KILOMETER DERFRA.

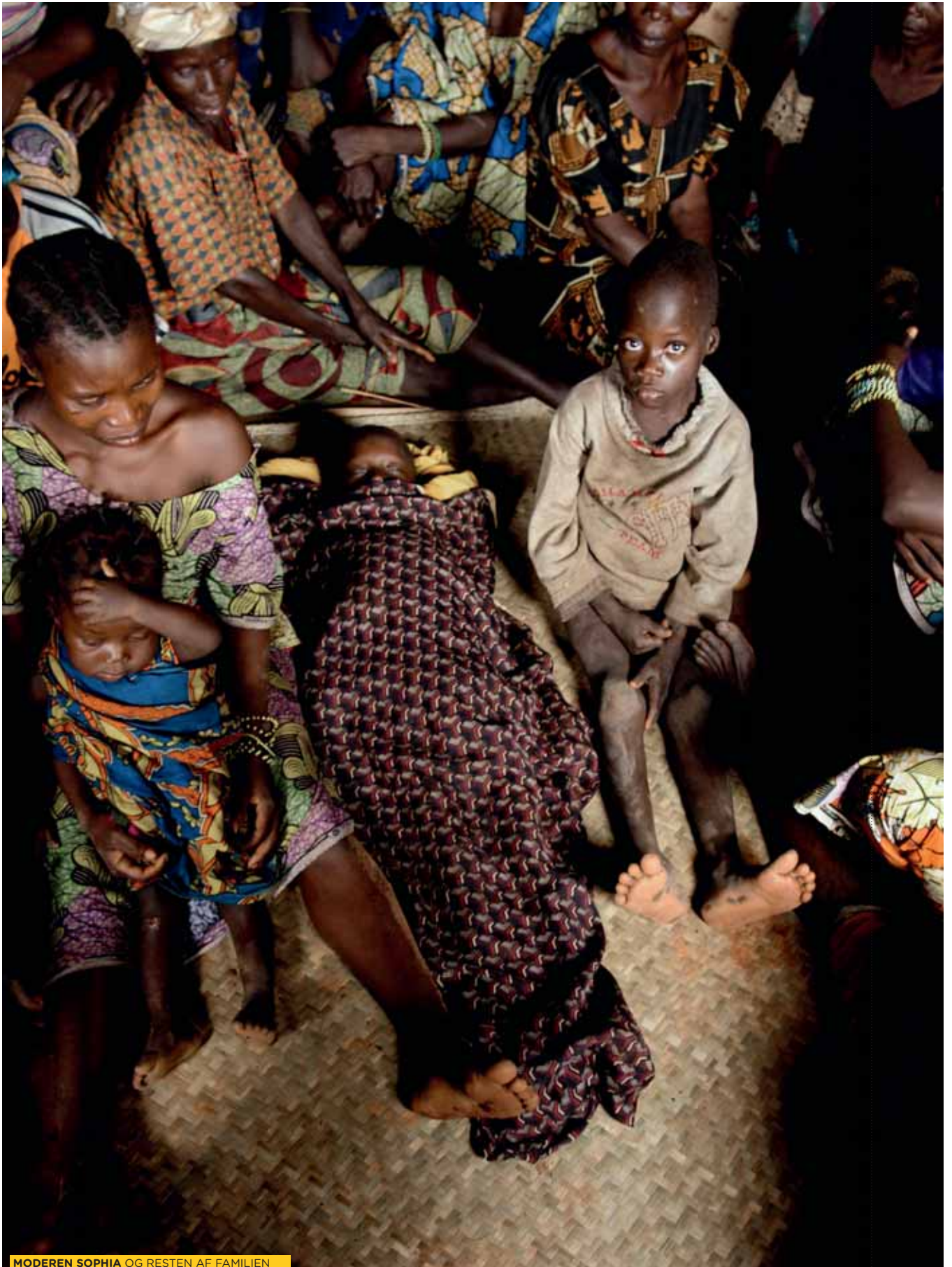
SYGEPLEJEREN ARSENE BOR TÆT PÅ SUNDHEDSKLINIKKEN I MBITI. HAN BLIVER OFTE KALDT IND PÅ ALLE TIDER AF DØGNET.

EN PLEJER PÅ SUNDHEDSKLINIKKEN GIVER DROP MED VÆDSKE TIL JONATHAN, DER ER STÆRKT DEHYDRERET.

MODEREN SOPHIA OG RESTEN AF FAMILIEN GØR JONATHANS LIG KLAR TIL BEGRAVELSEN.

SENGENE I NDOMETE HAR INGEN MYGGENET, DER ELLERS ER EN AF DE VIGTIGSTE MIDLER TIL FOREBYGGELSE AF MALARIA.

JONATHANS GRAVSTED. JONATHAN YALA BLEV FEM ÅR.

FREDERIC COURBET

Den belgiske fotograf Frederic Courbet er bosat i Nairobi, Kenya, men tager billeder i både Afrika, Mellemøsten og Europa. Han har arbejdet for nogle af de største globale medier som The New York Times, Der Spiegel og Le Monde. Denne serie er fra hjertet af Den Centralafrikanske Republik i provinsen Nana-Grébizi.

Analyse

RØDE LAOS I DE RIGES KLUB

Fattige Laos er nu medlem af Verdenshandelsorganisationen WTO. Journalist Mette Holm har besøgt landet og tegner her et billede af, hvad det nye, eksklusive medlemskab vil betyde for de fattige - og for Mekongfloden.

AF METTE HOLM, VIENTIANE

28/

FOTO: PETER BARKER/PANOS

STATSKUNST, DER PROMOVERER FREMTIDENS UTOPIA I LAOS.

■ I DET MESTE AF LAOS står tiden stille. Men hovedstaden Vientiane er i vældig fremdrift. Her er nye brede boulevarder til den voksende bilpark, der ellers snegler sig omkring på byens grusveje. Mekongflodens bred er tæmmet af en ny promenade – med sigte på fremtiden, for endnu anvendes den kun sparsomt.

Byen er gearet til liv og byder på restauranter med køkkener og priser for enhver smag, caféer, diskoteker og bordeller. Rygning er tilladt overalt, og det vrimler med turister og forretningsfolk fra udlandet.

Det nye dige langs Mekong betyder, at byens indbyggere nu kun vanskeligt kan supplere den daglige diæt med fisk fra floden og i tørketiden tillige grønt fra bredden, som er særlig frodig efter regntidens oversvømmelser. Indtil for nylig var hver kvadratcentimeter jord langs floden i Vientiane i tørketiden lagt ud til nyttehaver med sirlige rækker af bede, mens vandet skvulpede i gaderne, når regntiden var voldsomst.

Caféer, der før lå ned til Mekong, ligger nu et par hundrede meter inde på land, og kække drenge på signalfarvede cykler kører rundt på den flisebelagte promenade, som endnu ikke har oplevet monsunregnen.

De uopdyrkede tomter langs floden er indhegnede med prospekter af fremtidens Vientiane: blankpolerede højhuse med kontorer, hoteller og kulturcentre – finansieret af byggemattadorer fra Kina, Vietnam, Thailand og også Japan og Sydkorea.

DET FORNEMME SELSKAB

Laos' gammelkommunistiske ledere soledede sig for en kort stund i international opmærksomhed, da Vientiane var vært for det asiatisk-europæiske topmøde (ASEM) i begyndelsen af november. 11 stats- og 21 regeringschefer, præsident Herman van Rompuy og kommissionsformand José Manuel Barroso fra EU og deres hære af embedsværk belastede byen til bristepunktet. Soldater og politi i nye, stive uniformer var udkommanderet til at passe på dem. Det hele blev afviklet i god og meget sindig ro og orden.

Men byens indbyggere var ikke stolte over de fornemme besøg, bare opgivende over, at alting stod på den anden ende med vejspærringer, bilkorteger, små splinternye, farvestrålende politibiler og bevæbnet politi og

soldater overalt i den ellers søvnige by. Tiggerne og gadehandlerne var jaget væk som led i den midlertidige "byforsømmelse".

Sædvanen tro følte regeringen sig ikke det fjerneste forpligtet til at forklare laoterne, hvorfor ASEM overhovedet holdt møde i Vientiane. Men de fleste fulgte ordren om at flage både med Laos' nationalflag og det regerende Laotiske Folks Revolutionære Partis (LPRP) hammer og segl til ære for de internationale besøgende.

ASEM-mødet er blot en forsmag på, hvad det uerfarne, ineffektive og korrupte embedsværk skal til at leve op til, nu hvor Laos er indtrådt i Verdenshandelsorganisationen (WTO) efter 15 års forhandlinger.

POETISK TIDLØSHED

De fleste laoter er dybt troende buddhister, og Laos emmer af poetisk middelalderlighed som i et frilandsmuseum. Bagsiden af medaljen er armod, ringe sundhedstilstand og manglende uddannelse. Laos hører til i gruppen af verdens mindst udviklede lande – en liste, som regeringen ambitiøst har besluttet, at landet skal stryges fra senest i 2020.

“

Laoter ved end ikke altid, hvem deres ledere er, fordi der kan gå måneder fra et ledelsesskifte, til det bliver bekendtgjort for offentligheden. Befolkningen holdes i videst mulige omfang hen i mørke.

Laos' ledere er ellers generelt ikke særligt visionære. De tjente deres sporer i den kommunistiske partis anbevægelse Pathet Lao op gennem 1960'erne og 1970'erne og er medlemmer af den stadigt svindende klub af gammelkommunistiske et-partistyrer. Enhver politisk eller ideologisk modstand bringes til tavshed og straffes hårdt. Folk må ikke kritisere Pathet Laos enevældige efterfølger, partiet LPRP. Borgernes adgang til oplysning er stærkt begrænset. Medierne er statskontrollerede og som det meste af forvaltningen, gennemkorrumpere.

> Laoter ved end ikke altid, hvem deres ledere er, fordi der kan gå måneder fra et ledesskifte, til det bliver bekendtgjort for offentligheden. Befolkningen holdes i videst mulige omfang hen i mørke. Derfor oplever man som udlænding en ubændig videbegærlighed om internationale forhold og om, hvad den øvrige verden ved og mener om Laos.

EN BITTER PILLE

Omkring to tredjedele af Laos' statsbudget er udviklingsbistand, først og fremmest fra multilaterale donorer som FN's befolkningsprogram (UNDP) og FN's børneprogram (UNICEF). Største bilaterale donorer er Japan, Frankrig, (begge tidligere kolonimagter i Laos), USA (der sønderbombede landet under Vietnamkrigen) og Sverige.

Ikke desto mindre har Laos haft en årlig økonomisk vækst på seks-syv procent de seneste ti år. Væksten drives især af salg til nabolandene af mineraler og strøm fra kraftværker på Mekongs bifloder.

På landet er folk selvforsynende med mad og dagligdags ting som tekstiler, værktøj, som de selv smeder, eller træploven til oksebandet, som de selv skærer. Tilværelsen på landet er helt afhængig af årstiderne, regn og tørke, og fødevarerproduktionen derfor ikke stabil. Flertallet af laoterne

lever på et eksistensminimum og spiser sig ikke mætte hver dag året rundt.

Der er nationale landeveje, men landet bindes først og fremmest sammen af vandveje. Der findes ingen jernbane, og Laos har ikke adgang til havet. Industrien er yderst beskedent. Forbrugsvarer importeres fra nabolandene Thailand, Kina og Vietnam. En række lande i og uden for ASEAN-samarbejdet yder fattige Laos særlige handelsbegunstigelser.

“

Vinderne af den økonomiske liberalisering og tilpasning til WTO er først og fremmest befolkningen i Vientiane.

Disse fordele forsvinder brat, når Laos nu kommer med i WTO. Også Laos' egne omfattende protektionistiske foranstaltninger sløjfes med landets seneste skridt ind i omverdenen.

Phouphet Kyophilavong, der er professor i økonomi ved National University of Laos, har undersøgt konsekvenserne af optagelsen i WTO og fremfører på den baggrund nogle meget forsigtige anbefalinger til Laos' regering.

Han konkluderer, at vinderne af den økonomiske liberalisering og tilpasning til WTO først og fremmest er befolkningen i Vientiane og andre "ikke-fattige husholdninger i byområder" – med andre ord dem, der i forvejen lever godt i Laos. Taberne bliver helt entydigt dem, der ikke tilhører de to første grupper. Levevilkårene for de i forvejen fattige fiskere og bønder i landområderne forringes. Deres indkomst falder, og fattigdommen vokser.

Også miljøet står som taber i undersøgelsen, eftersom regeringen er for svag til at modvirke overudnyttelse af ressourcer, mener professoren. Han anbefaler derfor diskret i sin rapport – for det må ikke ligne kritik – at regeringen opretter mekanismer, der skal afbøde nedturen for de fattige og sikre miljøet mod overgreb og overudnyttelse.

WTO erkender, at optagelsen umiddelbart vil være en bitter pille for Laos at sluge. Men i det lange løb vil medlemskabet i kraft af generel kapacitetsopbygning og hjælp til udvikling blive en fordel også for fattige laoter, spår organisationen.

I første runde kommer det til at gøre ondt.

MOD STRØMMEN

Men professor Phouphet Kyophilavongs anbefalinger lader ikke til at have vundet ørenlyd hos regeringen i Laos. For dårligt var de fornemme

65 MILLIONER MENNESKER LEVER AF MEKONG-FLODEN, MENS 300 MILLIONER ER AFHÆNGIGE AF DEN. DE RAMMES ALLE, NÅR LAOS BYGGER DEN STORE OG KONTROVERSIELLE XAYABURI-DÆMNING OVER FLODEN.

LAOTERE VED IKKE ALTID, HVEM DERES LEDERE ER, DA DER KAN GÅ MÅNEDER, FØR STYRET OFFENTLIGGØR LEDELSESSKIFT.

LAOS

- **Areal:** 236.800 km² (kun 4 procent er dyrkbart).
- **Landegrænse:** 5.083 km – til Myanmar, Kina, Vietnam, Cambodja og Thailand.
- **Indbyggere:** knap 6,6 millioner, 34 pct. lever under FN's fattigdomsgrænse.
- **Befolkning:** 55 pct. laoter, 11 pct. khmou, 8 pct. hmong, øvrige 26 pct. udgøres af 100 andre etniske grupper.
- **Placering på UNDP's indeks over levefod, Human Development Index (HDI):** 138 ud af 187 lande. Danmark er nr. 16.
- **BNP:** 46,6 mia. kr. Landbrug udgør 28 procent af BNP og beskæftiger 75 pct. af befolkningen.
- **Eksport:** tømmer, kaffe, elektricitet, tin, kobber, guld.
- **Import:** maskiner, køretøjer, brændstof, forbrugsvarer.

Kilder: FN og CIA World Fact Book

gæster draget af efter ASEM-mødet i november, før regeringen tog første spadestik til en massiv dæmning hen over Mekongfloden 350 kilometer nordpå ad floden fra Vientiane – helt i strid med de aftaler, Laos har forpligtet sig til i samarbejdet med de tre øvrige nedre lande på Mekong, Thailand, Cambodja og Vietnam, i Mekongkommissionen (MRC). Beslutningen om alligevel at klemme på med den såkaldte Xayaburi-dæmning vidner ikke om synderlig respekt for internationale aftaler.

MRC administrerer flodens fælles ressourcer, værner om menneskene, miljøet, de enestående fiskeforekomster og den ligeledes enestående biologiske mangfoldighed langs floden. Og så skal samarbejdet (der også modtager betydelig dansk støtte, red.) forebygge konflikt om flodens ressourcer. Mens landene selv bestemmer over bifloderne, aftalte MRC's medlemslande i 1995, at ingen af dem må inddæmme selve moderfloden, Mekong, uden alles tilsagn.

Og i december 2011 bekendtgjorde MRC, at landene ikke kunne enes om Xayaburi-dæmningen, som derfor enten måtte opgives eller tænkes om til alles tilfredshed.

Så det var enegang, da Laos' vice-energiminister, Viraphonh Virawong, 11 måneder senere satte dæmningsbyggeriet i gang. Han erklærede, at han var sikker på, at floden ikke ville lide skade, og at man havde forholdt sig til Vietnam og Cambodjas bekymringer.

Sidstnævnte er ganske enkelt forkert. Vietnams og Cambodjas ministerpræsidenter og nationale Mekongkomité har opfordret Laos til at tage deres forbehold alvorligt. Cambodja har endda truet med at indklage Laos for en international domstol.

FLYDENDE SPISEKAMMER

65 millioner mennesker langs Mekong – heriblandt de 6,6 millioner laoter – henter hele deres udkomme i og omkring floden. Andre 300 millioner er afhængige af den i mindre grad. De rammes alle i større eller mindre omfang af Laos' beslutning om at bygge den store Xayaburi-dæmning hen over Mekongfloden. Mindst 2.000 mennesker tvangsflyttes, når deres hjem sættes under vand, andre 200.000 mister deres levebrød. Også de enestående fiskeforekomster og biodiversiteten vil lide skade.

Laos er dog ikke helt ene i MRC om at se stort på Mekongaftalen fra 1995. Thailand finansierer dæmningen og har forpligtet sig til at aftage 95 procent af strømmen fra kraftværket, der bliver en tredjedel større end Avedørværket og efter planen står klar i 2019. Uden aftager til elektriciteten ville dæmningen ikke give mening.

Beslutningen vækker stor kritik i udlandet. USA's præsident, Barack Obama, advarede under et besøg i Thailand i november 2012 ministerpræsident Yingluck Shinawatra om, at

USA er bekymret og holder øje med situationen, fordi Xayaburi-dæmningen i Laos truer fødevarer sikkerheden i hele Mekong-regionen. Og den uafhængige organisation International Rivers, der overvåger verdens floder, opfordrer Vesten til at afbryde bistanden til Laos, hvis ikke beslutningen bliver trukket tilbage.

Laoterne kan ikke kritisere deres ledes beslutninger. Men fiskebønder langs Mekong i Thailand har rejst sag mod regeringen og det statslige elselskab, fordi staten med løftet om at aftage strøm fra dæmningen krænker deres forfatningssikrede ret til et udkomme. Under ASEM-mødet var der også iøjnefaldende store demonstrationer mod Xayaburi-dæmningen på den thailandske side af Mekongfloden over for Vientiane.

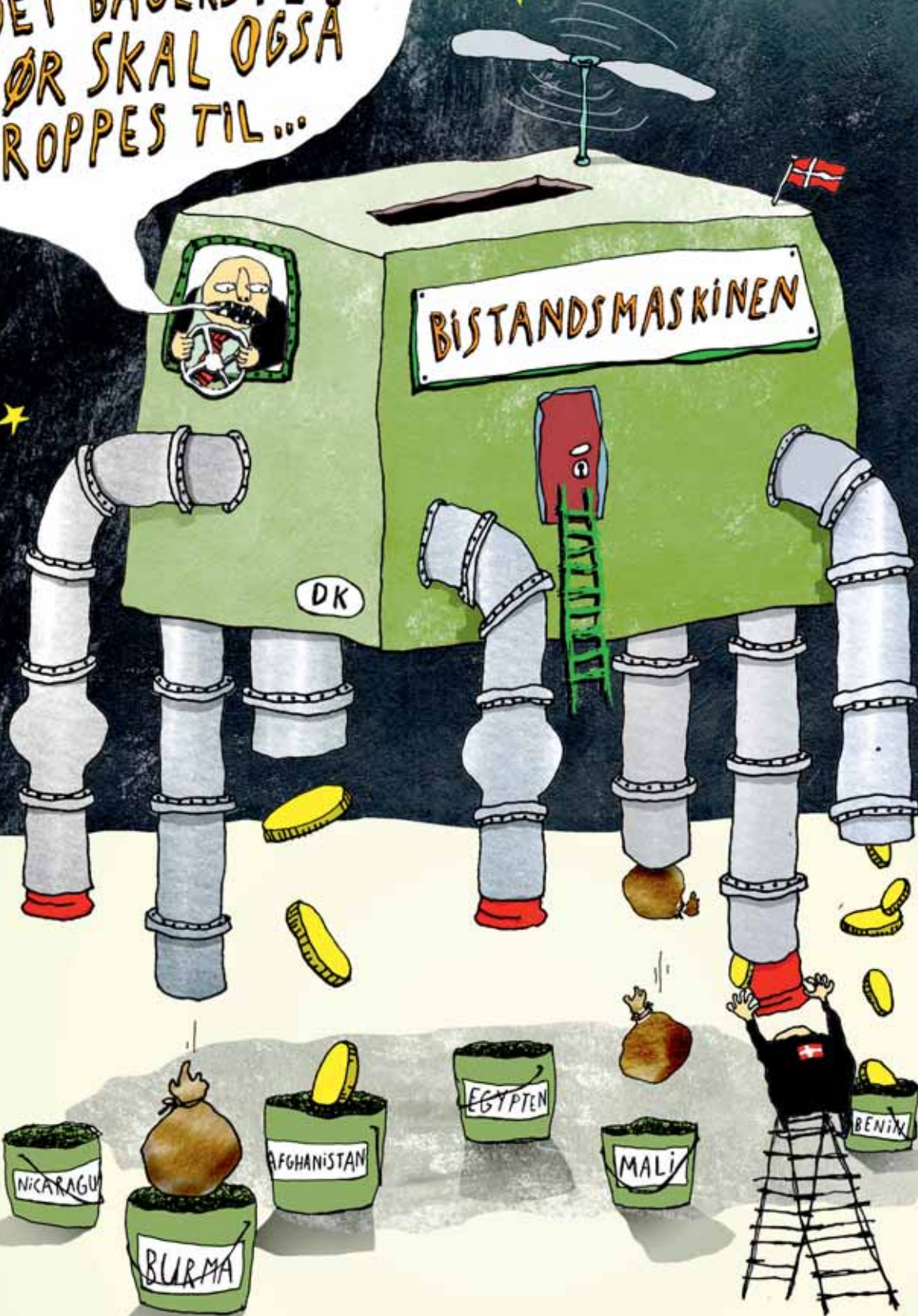
Intet tyder dog på, at Laos' ledere lytter til kritikken fra udlandet. Og laoterne selv har slet ikke mulighed for at tilkendegive deres mening om noget som helst.

“Porpenyang,” siger de. “Det går nok”. Belært af virkeligheden og som de gode buddhister, de er, accepterer de situationen, fordi de intet kan stille op imod den. • /METTE HOLM ER JOURNALIST, FORFATTER OG ASIEN-EKSPERT.

DET BAGERSTE
RØR SKAL OGSÅ
PROPPES TIL...

BISTANDSMASKINEN

DK

32/

ILLUSTRATION: LOUISE THRANE JENSEN

Landevalg

MINISTER AFLIVER GAMLE KRITERIER

Tiden er moden til at skrotte de syv kriterier for landevalg, som Folketinget vedtog tilbage i 1989, siger udviklingsminister Christian Friis Bach. Men hvilke kriterier skal så anvendes, når vi skal udvælge de u-lande, Danmark vil støtte? Og hvad skete der lige med den ophedede debat om valg af samarbejdslande?

AF JESPER HELDGAARD

DER VAR ENGANG, det var en folkesag at beslutte, hvilke u-lande der skulle modtage dansk bistand. Folketing, folkelige organisationer, erhvervslivet, ressourcebasen, ja, hele den brede befolkning blev taget med på råd, når Danmark skulle vælge nyt "programsamarbejdsland", og bølgerne gik ofte højt.

Selv om debatten handlede om konkrete lande, så var det politiske holdninger, der især skilte vandene. Dét spørgsmål, der gennem 50 års statslig udviklingsbistand mere end noget andet har sat gang i debatten, er, om dansk bistand skal gå til verdens allerfattigste lande som Niger og Etiopien. Eller snarere til lande, der – som Thailand, Filippinerne og Indonesien – allerede er i en positiv udvikling, og som kan blive interessante markeder for dansk landbrug og industri?

Som professor Thorsten Borring Olesen konstaterer i *Idealer og realiteter*, det store værk om dansk udviklingspolitik historie, "... var det ofte i diskussionerne om landevalg, at politisk-ideologiske præferencer kom klarest til udtryk i bistandspolitikken".

Debat – og meget gerne folkelig debat – om dansk udviklingsbistand er blevet efterlyst af stort set alle danske udviklingsministre. Også den nu-

værende Christian Friis Bach (R), der ud over debat også gerne vil have fuld åbenhed om bistanden. Alligevel har debatten om landevalg været sparsom i hans ministertid.

“

Der er en klar tendens til, at minister og Folketing beslutter landevalg ud fra tidens bistandsstrategiske hensyn.

Holger Bernt Hansen,
professor emeritus

AFGHANISTAN DUKKER OP

Året er 2005. VK-regeringen har siden 2001 skåret drastisk i dansk udviklingsbistand. Men nu ønsker statsminister Anders Fogh Rasmussen at sende nye signaler, og han varsler under afslutningsdebatten i Folketinget, at Danmark for første gang i ti år skal have et nyt programsamarbejdsland.

Alle sejl bliver sat for at vælge det helt rigtige land. Udenrigsministeriet laver en kandidatliste med seks lande, der hurtigt barberes ned til tre: Mali, Etiopien og Niger. Udviklingsminister Ulla Tørnæs (V) varsler besøg i alle

tre lande, men aflyser besøget i Etiopien i sidste øjeblik, fordi myndighederne dér slår hårdt ned på en fredelig demonstration; der laves konsulentrapporter, høringer, holdes offentlige møder, og 9. januar 2006 annoncerer Ulla Tørnæs valget af Mali, der skal vise sig at blive Danmarks sidste programsamarbejdsland.

De følgende år glider begrebet programsamarbejdsland lige så stille ud af den officielle terminologi, typisk i publikationen om regeringens årlige udviklingspolitiske prioriteter. I 2009 tales der om *samarbejdslande*, i 2010 om *partnerlande*, og i 2011 indføres det begreb, som fortsat bruges – i hvert fald foreløbig: *prioritetslande*. I øvrigt et begreb, der også blev brugt i den allerførste beretning om dansk udviklingsbistand om perioden 1962-65.

Men det er ikke kun terminologien, der ændres. Nok så vigtigt er det, at måden, landene vælges på, fuldstændig ændrer karakter: Mens Mali – efter en ekstraordinær omfattende udvælgelsesproces – nærmest blev kåret i 2006, dukker Afghanistan blot to år senere umærkeligt op i landeaftnippet om Danmarks bilaterale bistand i Danidas 2008-årsberetning.

I 2010 indfører udviklingsminister Søren Pind (V) officielt begrebet "partnerlande" og annoncerer samtidig, at

SKAL DET RELATIVT VELSTÅENDE FILIPPINERNE MODTAGE DANSK U-LANDSBISTAND? DET SÅKALDTE "LANDEVALG" HAR TIDLIGERE SKABT STOR RØRE I OFFENTLIGHEDEN, MEN NU ER DEBATTEN FORSTUMMET.

Danmark nu lige pludselig har hele 26 af slagsen, nemlig de 16 hidtidige programsamarbejdslande plus ti – mere eller mindre – nye: Myanmar (Burma), Cambodja, Det Palæstinske Selvstyre, Etiopien, Indonesien, Niger, Pakistan, Somalia, Sudan og Zimbabwe.

Flere af de ti lande har tidligere været centrum for ophedet debat om landevalg. Nu opnår de deres status helt uden forudgående, offentlig debat.

Udnævnelsen af de 26 partnerlande kan dog beskrives som en kodificering af praksis – altså at man nu også skriver det, man gør. For også i 2010 er der et stort, dansk bistandsengagement i langt flere end de 16 officielle samarbejdslande.

I 2011 kommer S-SF-R-regeringen til. Den nye udviklingsminister, Christian Friis Bach, varsler både en ny lov for dansk udviklingsbistand og en ny strategi. Han omgør VK-regeringens beslutning om at udfase den bilaterale bistand til det venstresnoede Bolivia, og han ændrer "partnerlande" til "prioritetslande". Friis Bach ønsker mere debat og åbenhed, men listen over danske prioritetslande sættes ikke til debat, og den tidligere regerings beslutning om at udfase bistanden til Nicaragua, Cambodja, Benin, Bhutan og Vietnam står ved magt.

STRATEGI FREM FOR LANDEVALG

Professor emeritus Holger Bernt Hansen, der har fulgt den danske statslige

bistand helt fra starten i 1962, fremhæver tre ændringer de seneste år:

"For det første har vi sagt farvel til et begreb, der i et par årtier var en hovedhjørnesten i bistanden, nemlig programsamarbejdslande. Begrebet er lige så stille forsvundet og erstattet af andre begreber, uden at der er kommet nogen klar begrundelse for det. For det andet har det undret mig, at vi på et tidspunkt, hvor de fleste donorlande, også Danmark, havde som mål at fokusere bistanden på færre lande, er gået den modsatte vej, som det skete, da Søren Pind i 2010 annoncerede, at vi gik fra 16 til 26 partnerlande."

"For det tredje" – og det er ifølge Holger Bernt Hansen den mest prin-

“

Jeg vil gerne udstede et løfte om, at jeg som minister ikke vil beslutte et nyt prioritetsland – eller fravælge et af de nuværende – uden en meget grundig og åben, forudgående debat.

Christian Friis Bach,
udviklingsminister

cielle ændring – “er der en klar tendens til, at minister og Folketing beslutter landevalget ud fra tidens bistandsstrategiske hensyn. De seneste år har ønskerne om at hjælpe svage og

skrøbelige stater, og om at bekæmpe terrorisme og sikre fred og stabilitet stået centralt, og det er valgene af Afghanistan, Somalia, Sudan og flere af de andre nye lande klare udtryk for. Prioriteten lægges på debat om strategi, men tilsyneladende ikke om de landevalg, der er en konsekvens af strategien.”

MINISTER-LØFTE OM ÅBENHED

“Jeg vil gerne udstede et løfte om, at jeg som minister ikke vil beslutte et nyt prioritetsland – eller fravælge et af de nuværende – uden en meget grundig og åben, forudgående debat,” siger udviklingsminister Christian Friis Bach til *Udvikling* og illustrerer det med det eneste landevalg, han i sin ministertid har foretaget:

“Beslutningen om at bevare Bolivia som prioritetsland blev ikke truffet fra den ene dag til den anden. Forud var gået et års høring og dialog med alle berørte parter, inklusive Bolivia, som jeg besøgte, og det endte med, at beslutningen blev bakket op af et bredt flertal i Folketinget. Sådan skal det være, for vi skal undgå at flakke ind og ud af lande.”

Men ministeren understreger samtidig, at diskussionen om landevalg har ændret karakter, og som en konsekvens af det benytter han lejligheden til officielt at aflive de syv kriterier for landevalget, Folketinget vedtog i 1989, og som siden formelt har været gældende.

“De syv kriterier stammer fra en tid, hvor vi støttede “gode og stabile” lande, og det bærer kriterierne præg af. Nu er der bred enighed om, at vi skal gøre langt mere i ustabile og skrøbelige stater, hvor tingene meget hurtigt kan ændre sig. Derfor er det ikke aktuelt at vedtage et nyt sæt af kriterier,” siger Christian Friis Bach.

Han fortsætter:

“Jeg tror også, at vi er på vej væk fra det meget skarpe skel, der tidligere var imellem programsamarbejdslandene og alle de andre lande, hvor vi stort set ikke var aktive. Men jeg har ikke noget ønske om at liste nye prioritetslande ind ad bagdøren. Jeg ønsker fuld åbenhed og masser af debat. Ikke blot om, hvilke lande vi skal støtte, men også om omfanget af og strategien for, hvad vi støtter i de enkelte lande.” • /JESPER HELDGAARD ER

FREELANCEJOURNALIST.

LANDEVALG: FATTIGDOMSBEKÆMPELSE KONTRA ERHVERVSLIVETS ØNSKER

Dansk udviklingsbistands historie er fuld af eksempler på, at forskellige motiver for og interesser i udviklingsbistanden er kommet åbent til udtryk i debatten om landevalg. I langt de fleste tilfælde har ønsket om at nå de allerfattigste stået over for hensynet til dansk erhvervsliv:

1968: Industrirådet og Landbrugsrådet er glade for, at Thailand er med blandt de otte lande på den første liste over prioritetslande for dansk bistand. Den tæller ellers mest helt fattige lande uden det store potentiale som kommende markeder for dansk erhverv.

1970'erne: Landbrug og industri protesterer, da Thailand ikke er med blandt de nu blot fire danske hovedmodtagerlande.

1989: Folketinget vedtager syv kriterier, der skal lægges til grund for valget af 20-25 danske programsamarbejdslande. Det bliver umiddelbart en sejr for de “fattigdomsorienterede”.

Første kriterium er “landets sociale og økonomiske udviklingsstade”. Som syvende og sidste kriterium bør “mulighederne for at fremme dansk erhvervslivs deltagelse i udviklingssamarbejdet” overvejes. Oven i købet kun såfremt de seks første kriterier “kan anses for tilgodeset”.

1990: Thailand er med, da listen over de 12 første programsamarbejdslande annonceres.

1993: Dansk Industri og Metal er utilfredse, da udviklingsminister Helle Degn (S) vælger det ludfattige Eritrea i stedet for Filippinerne.

1995: Landevalget er slut og ses som en sejr for de folkelige organisationer, der vægter fattigdomsorienteringen.

Taberne er Dansk Industri og Landbrugsrådet, der ønsker en drejning mod rigere lande såsom Filippinerne, og som i 1994 også må se deres gamle favorit, Thailand, forsvinde fra listen.

2000: Dansk Industri foreslår igen Filippinerne, landbruget Indonesien, da Niger ryger ud på grund af militærkup.

Noget overraskende foreslår den socialdemokratiske udviklingsminister Jan Trøjborg Indonesien som afløser for Indien, som han foreslår nedgraderet til “samarbejdsland”. Han foreslår Etiopien som erstatning for Niger.

DEM HAR DANMARK STØTTET

1962

Danmarks statslige bistand indledes.

Landevalg følger nærmest et ad hoc-princip: Hvor er danske organisationer aktive i forvejen? Hvilke lande viser aktiv interesse for dansk bistand? 1962-68 støtter Danmark projekter i **27 forskellige lande**, men det bliver hurtigt et mål at koncentrere indsatsen i såkaldte prioritetslande.

1968

Første egentlige landevalg: 8 prioritetslande vælges:

Tanzania, Kenya, Uganda, Zambia, Malawi, Indien, Pakistan og Thailand

MIDT 70'ERNE

Den bilaterale bistand koncentrerer sig om 4 hovedmodtagerlande:

Tanzania, Kenya, Indien, Bangladesh

1989

Folketinget vedtager **syv kriterier**, der skal ligge til grund for valget af program-samarbejdslande.

1989

Landevalget starter for alvor: 12 lande udnævnes til programsamarbejdslande:

- Bangladesh
- Bhutan
- Egypten
- Ghana
- Indien
- Kenya
- Mozambique
- Nepal
- Tanzania
- Thailand
- Uganda
- Zimbabwe

1988

Den bilaterale bistand besluttet koncentreret fra 66 lande til **20-24 programsamarbejdslande**.

1994

To nye programsamarbejdslande kommer til:

- Bolivia
- Niger

Thailand droppes. Det samme gør Indien, dog kun midlertidigt.

1992

To nye programsamarbejdslande kommer til:

- Zambia
- Benin

2002

Endnu tre lande stryges af listen:

- Eritrea
- Malawi
- Zimbabwe

2000

Indien trækker sig selv, Niger droppes.

2006

For sidste gang udnævnes et nyt programsamarbejdsland:

- Mali

1999

Indien ind igen.

1995

Et nyt programsamarbejdsland kommer til:

- Malawi

Indien kommer til som samarbejdsland.

1993

Fire nye programsamarbejdslande kommer til:

- Burkina Faso
- Eritrea
- Nicaragua
- Vietnam

2008

Afghanistan "dukker op" i Danidas årsberetnings lande-afsnit. Udtrykket **programsamarbejdsland** synes droppet. Egypten udfases.

1998

Indien ryger ud igen.

2009

Programsamarbejdslande kaldes nu "Danmarks samarbejdslande": 16 i alt: De 15 hidtidige programsamarbejdslande + Afghanistan

2010

Samarbejdslande bliver til partnerlande: **26 i alt**: De 16 samarbejdslande samt:

- Myanmar (Burma)
- Cambodja
- Det Palæstinensiske Selvstyre
- Etiopien
- Indonesien
- Niger
- Pakistan
- Somalia
- Sudan
- Zimbabwe

2012

Nicaragua udfases.

2013

Cambodja og Benin udfases.

Udviklingsminister Christian Friis Bach afliver i *Udvikling* officielt de syv kriterier for landevalg, der har været gældende siden 1989.

2014

Bhutan udfases.

2011

De 26 partnerlande bliver nu prioritetslande.

2015

Vietnam udfases.

PRIORITETSLANDE 2013: DEM STØTTER VI NU

Følgende lande
har været inde

Land	Udnævnt ¹	Forventet bistand ²	Bemærkninger
Afrika			
Benin	1992	110	Udfases i 2013
Burkina Faso	1993	225	
Etiopien	2010	5	
Ghana	1990	400	Ude 1971-90
Kenya	1968	254	
Mali	2006	223	
Mozambique	1981	370	
Niger	1994	99	Ude 2000-2010
Somalia	2010	75	
Sydsudan	2011*	95	Sudan siden 2010
Tanzania	1968	582	
Uganda	1968	314	Ude 1971-90
Zambia	1968	200	Udfases i 2013
Zimbabwe	1990	165	Ude 2002-10
Asien/Mellemøsten			
Afghanistan	2008	300	Nævnt i landeafsnittet i 2008-årsberetningen.
Bangladesh	1975	176	Med fra 1968 som en del af Pakistan
Bhutan	1990	65	Udfases i 2014
Myanmar (Burma)	2010	60	
Indonesien	2010	48,8	Ikke nævnt som prioritetsland i 2013-17-planen 1968
Pakistan	2010	40	
Det Palæstinensiske Selvstyre	2010	125	
Nepal	1990	190	
Vietnam	1993	244	Udfases i 2015
Latinamerika			
Bolivia	1994	120	
Afrika			
Egypten	1990-2008		
Eritrea	1993-2002		
Malawi	1968-2002		
Asien			
Cambodja	2010-2013		
Indien	1968-2000		Indien har været ude og inde flere gange i perioden fra 1994
Thailand	1968-1994		
Latinamerika			
Nicaragua	1993-2012		

¹ Udnævnt: Året er det første år, landet får officiel status som hovedmodtager-, samarbejds-, programsamarbejds-, partner- eller prioritetsland

² Forventet bistand: Mio. kr. i 2013 - ekskl. humanitær bistand Kilde: Finanslovsforslag 2013

* Nationen blev til i 2011

Anmeldelse

POLITISKE TØMMERMÆND

Bogen *Aktiv udenrigspolitik* giver et fint indblik i, hvordan den danske politik over for u-landene blev formet i 1960'erne og 1970'erne. Noget svagere står kapitlerne om forfatterens tid som diplomat ved FN i New York, skriver anmelderen, udviklingsminister Christian Friis Bach.

AF CHRISTIAN FRIIS BACH

38/

FØRST MED JENS OTTO KRAG SOM STATSMINISTER OG PER HÆKKERUP (HER PÅ BESØG I ØSTAFRIKA) SOM UDENRIGSMINISTER, FIK DANMARK I 1962 EN EGENLIG POLITIK OVER FOR UDVIKLINGSLANDENE.

■ DET ER EN PERSONLIG og politisk rundrejse, som Henning Kjeldgaard, tidligere ansat og ambassadør i Udenrigsministeriet, tager os med på i sin erindringsbog *Aktiv udenrigspolitik*. Fra New York til Dar es Salaam, Harare, Nairobi og de fleste af landene i det sydlige og østlige Afrika.

Mest vellykket er beskrivelserne fra Afrika, hvor man kommer bag om både personer og politik. I Tanzania møder vi præsident Nyereres afrikanske og i virkeligheden meget diktatoriske socialisme. Det er en sand, men sørgelig historie om, hvordan storpolitiske hensyn, kolonitids-anger og hensynet til Tanzanias rolle i kampen mod apartheid blokerede for krav til en regering, der endte med at køre Tanzania i sænk. Beskrivelserne i bogen er lige til at få udviklingspolitiske tømmermænd af.

“

Man sidder tilbage med en undren over, at Danmark (...) havde et så tæt samarbejde med Nyerere i Tanzania, der nationaliserede virksomheder, havde priskontrol på varer, tvang landmændene ind i kollektiver og dyrkede et hjerteligt forhold til Kina og Sovjetunionen, hvorfra landet modtog våbenleverancer.”

Bogen illustrerer, hvordan Danmark og de skandinaviske lande var kritiske over for dele af Nyereres politik, men også medansvarlige. Det kunne Kjeldgaard godt have trukket skarpere op. For det var en tid med socialistisk romantik hos en række skandinaviske bistandseksperter, der flirtede med eksperimenter i Afrika, der aldrig ville være blevet accepteret derhjemme. Andre var bange for kolonitidens skygge, turde ikke blande sig eller var forblændede af stærke afrikanske ledere, på trods af at de begik eklatante fejl og klare overgreb. Det var tiden med en naiv tro på udviklingsprojekternes effekt trods udviklingspolitikens fallit. Men uden fremskridt i de politiske rammer og reformer er udviklingsprojekter som dråber i fatigdommens verdenshav.

DANSK NAIVITET

Henning Kjeldgaard skal have ros for at beskrive dilemmaerne ærligt og personligt, og jeg er sikker på, at vi med ham i ambassadørstolen havde en af de stærkeste og kritiske røster. Men man sidder alligevel tilbage med en undren over, at Danmark og andre donorlande havde et så tæt og fortroligt samarbejde med Nyerere i Tanzania, der nationaliserede virksomheder, havde priskontrol på varer, tvang landmændene ind i kollektiver og dyrkede et hjerteligt forhold til Kina og Sovjetunionen, hvorfra landet modtog våbenleverancer. Præsident Nyerere snoede verden og især Skandinavien om sin lillefinger med charme og statsmandsstil.

En tilsvarende naivitet genfindes i forholdet til karismatiske Kaunda i Zambia, enevældige Banda i Malawi, korrupte Dos Santos i Angola, den mindst lige så korrupte Moi i Kenya og i Zimbabwe, hvor Mugabe – som Kjeldgaard fint beskriver det – allerede i firserne havde stærkt diktatoriske træk, dyrkede marxismen, Nordkorea og Kina som forbilleder og havde Honecker, Ceausescu og Tvindbevægelsen som venner. Også han har kørt sit land i sænk. Omverdenen agerede alt for sent. Det var ikke aktiv udenrigspolitik, i bedste fald reaktiv.

Direkte problematisk bliver det, når Henning Kjeldgaard beskriver, hvordan han skaffede sig indflydelse hos ZANU-PF-hardlineren, udenrigsminister Shamuraria, ved, på opfordring, at finansiere to skolebygninger i hans valgkreds. Det blev med sikkerhed misbrugt politisk. Den slags håber jeg ikke, vi gør mere. Lidt mere selvkritisk eftertanke ville her klæde bogen.

STORPOLITIK OG SOVEVÆRELSE

Det er som sagt i Afrika, bogen fungerer bedst, og man føler sig suget ind i postkolonialismen, kampen mod apartheid og Den Kolde Krig. Men fortællingen bliver fragmenteret og aldrig fulgt helt til dørs. Man sidder uforløst tilbage og mangler et egentligt bud på, hvad en aktiv udenrigspolitik var – eller burde være?

Endnu svagere står bogen i beskrivelserne fra tiden ved FN-missionen i New York eller af danske ministre og embedsmænd. Der er da spændende pointer og skarpe iagttagelser, men det er rodet og ufuldstændigt. Man springer fra ministrene Kraghs og

AKTIV UDENRIGSPOLITIK, 1966-1997. FN-AFRIKA-DANIDA

Forfatter: **Henning Kjeldgaard**
Syddansk Universitetsforlag (2012)
299 sider. Pris: 298 kr.

Tabors interesse for det andet køn og til 1970-betænkningen om dansk sikkerhedspolitik. Fra storpolitik til beskrivelser af soveværelserne på forskellige feriesteder. Det er bogens svaghed. Tilfældige personlige anekdoter og lidt lemfældige pointer blandes med stærkt politiske kommentarer. En stærk fordømmelse af Reagan og republikansk udenrigspolitik fremstår lidt fordrejet i lyset af kommentarerne om Kina og Sovjetunionen. Modstanden mod enhver form for militær indsats, selv af FN's fredsbevarende tropper, balanceres ikke med alternativer eller med analyser af sammenhængene mellem sikkerhed og udvikling. Sådan ender det for ofte.

“

En tid med socialistisk romantik hos en række skandinaviske bistandseksperter, der flirtede med eksperimenter i Afrika, der aldrig ville være blevet accepteret derhjemme.

Christian Friis Bach,
udviklingsminister

Det svækker bogen og blokerer for overblik og indsigt. Det er ærgerligt, for Henning Kjeldgaard ved rigtig meget og kan bidrage med rigtig meget. En stærk redaktionel behandling kunne have sikret, at det i langt større grad kom læseren til gode. •

Hjælpeindustri

DE GODE HJERTERS BY

Borgerkrigen i Norduganda fik ngo'er til at masseindvandre til byen Gulu. De - og deres skilte - har sat deres eftertrykkelige spor.

AF RASMUS THIRUP BECK, GULU

40/

DE FØRSTE SKILTE DUKKER OP allerede et par kilometer fra bygrænsen. De henviser til ngo-projekter, der ifølge titlerne arbejder med for eksempel *youth strengthening*, *skills training* eller buzzword-tunge *Women empowerment for peace and reconciliation*.

Inde i selve byen tager skiltefrekvensen til. På nogle gadehjørner kæmper op til ti skilte om de forbi-passerendes opmærksomhed. Og sådan fortsætter det over hele denne mellemstore by i Norduganda: Gulu. Her er en veritabel skov af skilte, der repræsenterer de helt utroligt mange organisationer, der har hjemme her.

Da den ødelæggende borgerkrig mellem regeringsstyrkerne og den fortsat huserende Lord's Resistance Army (LRA) sluttede i 2007, var der således op imod 1.000 ngo'er i en by med cirka 40.000 indbyggere – plus alle de store multilaterale organisationer som FN og Verdensbanken samt en lang række bilaterale som Danida eller den amerikanske statslige bistandsorganisation USAID.

I dag er her cirka 500 tilbage – men mange af de flyttede eller lukkede organisationers skilte står her dog endnu, gerne med lidt rust og skidt på.

Skilteskoven har fået mange til at konkludere, at Gulu i hvert fald for nogle år siden var det sted i verden, hvor der var flest ngo'er per indbygger. Men den intense koncentration af nødhjælpsorganisationer er langt fra enestående. De har det med at flokkes omkring særlige byer i særlige

områder, hvor der vokser en decideret ngo-industri op.

Eller som skotten Christopher Maclay siger:

“

Jeg synes jo, det er noget mærkeligt noget med de skilte, og i begyndelsen syntes jeg, det tenderede kolonialisme at plastre de lande, vi hjælper, til med dem. Men nu er det blevet en del af kulturen, og de lokale er stolte over at få dem sat op.

Christopher Maclay,
projektleder i Grass Roots
Reconciliation Group

“I alle de byer, jeg har arbejdet, har jeg fået at vide, at der her var allerflest ngo'er i hele verden.”

Maclay er projektleder for ngo'en Grass Roots Reconciliation Group og har tidligere arbejdet i eksempelvis Dhaka i Bangladesh og Pnomh Penh, Cambodja.

Han er også en af meget få ngo-medarbejdere, der vil forholde sig kritisk til denne tendens til koncentration.

“Midt under en krise giver det mening, at organisationerne har base et sted, hvor der er sikkert at operere ud fra, men bagefter – når fokus skifter

til genopbygning og, i Nordugandas tilfælde, forsoning, så betyder koncentrationen, at meget store geografiske områder ikke modtager nogen hjælp, mens ngo'er i nogle tilfælde træder hinanden over tærerne herinde i byen.”

Hans egen organisation har af samme grund for ganske nylig skiftet geografisk fokus til distriktet Lamwo helt oppe ved grænsen til Sydsudan, der, som han siger, var det første til at blive ramt under krigen og det sidste til at blive ramt af ngo'er.

Gulus såkaldte RDC (Resident District Commissioner), James Kidega, der er udpeget af præsidenten til at overse distriktet, er også kritisk.

“Hvis du ser dig omkring i Gulu, så er der en masse skilte med en hel masse fine navne på, men det er langt fra alle, der gør det godt. De overlapper hinanden, når langt fra hele

STØTTE TIL UGANDA

USA, Danmark, Irland og England er de største donorlande i Uganda, og en stor del af hjælpen er gået til det krigshærgede Norduganda.

Mellem 2007 og 2011 støttede USA landet med mere end 700 mio. dollar (knap 4 mia. kroner). I samme periode støttede Danmark med godt 2,3 mia. kroner – heraf var en stor del øremærket Norduganda.

Kilde: Danida og USAID

> distriktet, og nogle af dem eksisterer alene for at generere penge,” siger han siddende i sit fine kontor med møbler sponsoreret af EU.

DER SKAL ESPRESSO TIL

Selve byen Gulu har dog i den grad nydt godt af de mange organisationer. De folk, der var her i de sidste år under krigen og vender tilbage her fem år efter, kan næsten ikke genkende byen, hvor masser af fleretages huse med et driftigt erhvervsliv er dukket op. Organisationerne har ikke æren alene, for Gulu er også Nordugandas naturlige handelscentrum, men de mange milliarder kroner, det internationale samfund har hældt i den krigshærgede region, er trods korrupsion i hovedstaden Kampala for en stor dels vedkommende flydt igennem byen, og det ses på en lang række fronter. Der er for eksempel flere banker her end i Kampala.

Der er også forretningsdrivende, der ene og alene er her på grund af de iøjnefaldende mange *wazungus* (hvide, red.) i bybilledet – enten inde bag ruderne i de klassiske Toyota Landcruisere eller siddende bag på *boda boda*’erne, motorcykeltaxierne.

“

Forretningen går dårligere, fordi ngo’erne er på vej væk.

Ambrose Alai,
skiltemaler

En af dem er 36-årige Tom O’lalo, der flyttede tilbage til Gulu fra sit eksil i London i 2007 og hurtigt anede en mulighed for at skabe sig et sted, hvor han selv kunne hænge ud og tjene penge samtidig.

I 2010 åbnede han kaffebaren Coffee Hut med espresso, milkshakes og burgere på menuen. Han var indtil åbningsdagen i tvivl om, hvorvidt hans fornemmelse var rigtig, men det var helt uden grund.

“Jeg vidste jo, at de vestlige nødhjælpsarbejdere var her, men man så dem ikke så meget i byen, for her var ikke så meget for dem at gøre. Da jeg så åbnede, var de her pludselig en hel masse. Folk undrede sig over, hvor de kom fra!” fortæller han over en cappuccino.

I rå tal vurderer han, at kunderne det første succesrige år for 95 procent vedkommende bestod af espresso- og milkshaketørstige vestlige ansigter.

“Om jeg ville have åbnet uden ngo-kundepotentialet? Det ville jeg nok ikke,” konstaterer han på fejlfrit britisk engelsk.

Den samme kalkule har en lang række andre restauranter, hoteller og forretningsdrivende gjort og henter en stor del af deres omsætning i udviklingsindustrien.

Et par gader nord for kaffebaren står den 20-årige Ambrose Alai og håndmaler et af de metalskilte, der er så mange af i byen. Han er ansat i virksomheden Talentos Limited, hvis primære forretningsområde netop er skilte. I dag arbejder han på to skilte til den store amerikanske ngo Feed the Children. Han tager 180.000 shilling (380 kroner) for et stort skilt plus maling, 85.000, hvis han kun skal male, og det er ganske mange penge her.

Både Coffee Hut og Talentos Limited oplever dog fald i indtjeningen, netop fordi organisationerne langsomt men sikkert er ved at trække sig ud af byen. Andre af verdens kriseområder trækker, og finansieringen er løbet tør.

“Forretningen går dårligere, fordi ngo’erne er på vej væk,” siger Ambrose Alai med et resignerende smil.

Kaffebarsejeren Tom O’lalo sætter tal på. Han vurderer, at omsætningen er 20 procent lavere i dag end samme tidspunkt sidste år.

PARALLELØKONOMI

Gulus ejendomsudlejere har dog ikke alle accepteret det udhulede kundegrundlag. I Senior Quarters, der med en vis historisk ironi var det afskærmede beboelsesområde for de britiske koloniherrer i Uganda før selvstændigheden i 1962, er huslejerne for de lækre huse

KONY OG KRIGENS BØRN

Tusinder af børn blev kidnappet i Uganda under borgerkrigen og blev tvunget til at være børnesoldater og sexslaver.

- I 1991 blev den legendariske oprørsbevægelse The Lord’s Resistance Army (LRA) dannet i det nordlige Uganda, hjemsted for acholi-folket, der var blevet brutalt undertrykt af skiftende ugandiske regeringer i 1970’erne og 1980’erne.
- Leder og stifter af LRA var Joseph Kony – selv acholi og opvokset i området omkring Gulu.
- LRA kæmpede for at omstyrte den siddende ugandiske regering og i stedet etablere en teokratisk regering baseret på Bibelens ti bud – altså et slags kristent kalifat.
- Bevægelsen hærgede det nordlige Uganda og begik grusomme overgreb som drab, tortur, afhugning af lemmer, nedbrænding af landsbyer og massevoldtægter på civilbefolkningen.
- Kony og LRA blev især berygtet for at kidnappe børn, som de hjernevaskede og trænede til at være børnesoldater. Mange af de kidnappede piger blev brugt som sexslaver eller byttet væk for våben til sudanske våbenhandlere. Børnene blev også tvunget til at slå hinanden ihjel.
- Af frygt sendte mange forældre i landsbyer i Gulu-området derfor hver aften deres børn til Gulu by, hvor der var etableret sikre steder, de kunne overnatte.
- Menneskerettighedsorganisationen Human Rights Watch anslår, at mindst 20.000 ugandiske børn blev bortført mellem 1987 og 2006. Omkring to millioner mennesker blev fordrevet fra deres hjem.
- Gulu blev i 1996 modtagelsescenter for internt fordrevne personer og var hjemsted for godt 130.000 fordrevne på et areal, der havde plads til 40.000 personer. De fleste fordrevne regnede med at forlade Gulu igen, men dette skete ikke. Så Gulu har i dag overhalet byen Jinja som Ugandas næstvigtigste by.
- I 2005 udsendte den internationale krigsforbryderdomstol (ICC) i Haag en arrestordre på Joseph Kony, der dog stadig er på fri fod. Ifølge FN’s Flygtningehøjkommissariat er LRA ikke længere i Uganda, men har i stedet spredt sig til Den Centralafrikanske Republik og nabolandene DR Congo og Sudan.
- Mange af Gulus ngo’er arbejder med at støtte tidligere børnesoldater.

AMBROSE ALAI HAVDE INDTIL FOR NYLIG GULUS SIKRESTE JOB: SKILTEMALER. MEN NU SIVER NGO'ERNE FRA BYEN.

både to, fem og ti gange så dyre som for huse i resten af byen. Efter sigende godt hjulpet på vej af især USAID, der bare har betalt, hvad end de er blevet bedt om at betale, er huslejepriserne for wazungus skudt så meget i vejret, at nogle udlejere nu hellere venter et år på at finde en ny lejer, der vil betale prisen, end sætter prisen ned.

Alt i alt er der en del ved situationen i Gulu, der leder tankerne hen på begrebet paralleløkonomi – altså at den lokale økonomi og udviklingsindustriens økonomi er helt adskilt.

Helt så slem er Gulu ikke på det område, mener Christopher Maclay, der som sagt har arbejdet i flere andre “udviklingscentre” i verden:

“Der er ingen tvivl om, at de her udviklingsamfund forvrænger lokal-

økonomierne, men det har en meget større negativ effekt de steder, hvor de er helt adskilt. Her i Gulu overlapper de i stadig større grad. I Monrovia, Liberia, eller i Juba, Sydsudan (se boks), hvor jeg har en kammerat, er det helt ekstremt adskilt. Det billigste, virkeligt simple hotelværelse i Monrovia kostede 250 dollar!” siger han.

En helt afgørende positiv ngo-faktor, der, som Maclay siger, ofte er overset, er, at organisationerne skaber jobs, der hvor de slår sig ned. Da ngo-populationen var på sit højeste i Gulu, var der med andre ord masser af arbejde til især de mange uudannede unge mænd – i dag er der næsten intet. Det har fået nogle lokale Gulu-borgere til i det stille at ønske de dårlige tider tilbage til den tid, hvor

JUBA – NY, DYR DONORDARLING

Mens Gulus kronede dage er ved at klinge af, er Juba, hovedstad i verdens yngste land, Sydsudan, nu i vælten: Det strømmer ind med uafhængige, bilaterale som multilaterale nød- og udviklingsorganisationer, og byen oplevede i 2012 en meget stor vækst i bolig- og leveomkostninger.

Ifølge Eurocost International, der har specialiseret sig i at hjælpe folk med at flytte rundt i verden, er Juba, midt inde i det fattige Sydsudan, således det tiendedyreste sted i verden. I al fald hvis man skal leje en 3-værelses lejlighed, som let koster 4.000 dollar om måneden. Og ifølge business-konsulent-firmaet ECA International er Juba den fjortendedyreste målt på leveomkostninger generelt. København er nummer 17.

Kilder: Eurocost International og ECA International

LRA myrdede, lemlæstede, bortførte og voldtog på bestialsk vis – for at få bedre tider selv.

“Hvis bare Kony kunne komme tilbage i tre måneder, så ville alt blive godt,” som en ung mand udtrykker det.

Sådan et udsagn hører dog til sjældenhederne, og man skal også altid huske på, at ngo'erne og donorerne trods alt det dårlige, man kan sige om dem, faktisk gør gode ting, understreger den unge skotske ngo-leder.

“Det er let at kritisere ngo'erne for alt det, de ikke gør – at de eksempelvis ikke dækker meget store geografiske områder her i Norduganda. Men i praksis er det simpelthen nærmest umuligt at komme ud i alle hjørner af dette enorme område,” konstaterer Christopher Maclay.

Når man så som Maclays organisation faktisk kommer ud i en af de fjerneste afkroge, spørger modtagerne af hjælpen ironisk nok om at få sat skilte op. Det oplevede han også i Liberia.

“Jeg synes jo, det er noget mærkeligt noget med de skilte, og i begyndelsen syntes jeg, det tenderede kolonialisme at plastre de lande, vi hjælper, til med dem. Men nu er det blevet en del af kulturen, og de lokale er stolte over at få dem sat op,” konstaterer han undrende.

Skilteskoven skal altså nok blive stående, når organisationerne rykker videre til det næste hotspot. •/RASMUS THIRUP BECK ER FREELANCEJOURNALIST OG BOSIDDENDE I GULU.

Med afghanske øjne

DOKUMENTAR: 10 civile afghanere udstyres med mobiltelefoner, som de bruger til at filme deres hverdag i den krigshærgede Helmand-provins. Det er ideen i den nye dansk-producerede dokumentarfilm *My Afghanistan*, der nu kan ses på filmstriben.dk. På websitet myafghanistan.dk ligger nogle af filmens stærkeste stumper, og der uploades nye indslag, indtil de allierede styrker trækker sig helt ud i 2014. Materialet indgår nu også i et undervisningsforløb, hvor gymnasie- og HF-elever i samfundsfag kan få mulighed for direkte kontakt med de mobilfilmende afghanere. Film, site og undervisningsmateriale giver et sjældent indblik i hverdagsliv, kvindeundertrykkelse, uddannelse og om at leve i en krigszone i Helmand. Materialet udgør en modhistorie til danske soldaters virkelighed i Helmand fortalt af *embeddede* journalister i forsvarets favn. Hele historien med en dagsorden om, at den militære tilstedeværelse er én stor fejltagelse. Instruktøren Nagieb Khaja modtog den journalistiske ærespris Kristian Dahls mindelegat i marts. •/POUL KJAR

MY AFGHANISTAN

Tilrettelægger: **Nagieb Khajas**
 Produceret af Grønnet Film og Magic Hour Film. Gratis.
www.myafghanistan.dk

New York møder Guinea

MUSIK: Tonerne er varme som asfalt i troperne. Mødet mellem newyorker-musikeren Joe Driscoll og vestafrikanske Sekou Kouyates slår gnister, så det sender en trykbølge af afrikanske rytmer og groovy newyorker-bas af sted. *Faya* er det første album, de to har lavet sammen og resultatet af et møde, som den franske musikkfestival Nuit Metis havde sat op. Festivalens musikalske møder fungerer som en slags speed dating, hvor forskellige musikere bliver parret, og i dette tilfælde var det altså Joe Driscoll og Sekou Kouyates fra det lille vestafrikanske land Guinea. Sekou Kouyates er en virtuos på det lille harpelignende instrument kora, og sammen med Driscolls mere klassiske rockinstrumenter som bas, guitar og trommer minder mikset af de to om nogle af Manu Chaos numre. Der er hip hop, rock, funk og afrobeat ... i en skønsm blanding. Tag et nummer som *Wonamati*. Musikken er lige så sammensat som teksten, der skifter mellem engelske strofer om amerikansk politik til Guinea-sproget *sou-sou*. Det swinger. •/LAURA ENGSTRØM

FAYA

Kunstnere: **Joe Driscoll & Sekou Kouyate**.
 Fåes via iTunes eller på www.amazon.com

Svindet med pygmæ- penge

KRIMI: En dag snubler den 15-årige romadrenge Marco over et lig. Ansigtet indprenter sig på hans indre nethinde, og da han et par måneder senere ser en plakat af selvsamme mand, aner han uråd. Det viser sig at være liget af en dansk embedsmand, der netop er hjemvendt fra Afrika. Efterforskeren Carl Mørck og hans to assistenter, Assad og Rose, er ved at dykke ned i omstændighederne omkring mordet i dette femte bind af den storsælgende danske forfatter Jussi Adler-Olsens serie om politibetjenten Carl Mørck og afdeling Q. Det viser sig, at Marco ikke blot bliver forfulgt af sin egen familie i skikkelse af den onde onkel Zola, der styrer en klan med hård hånd fra den nordsjællandske flække Kregme, men snart også af politiet. Historien tager os til Cameroun, hvor 50 millioner danske bistandskroner skal hjælpe en pygmæstamme, men ender i en dansk bank, der er lige ved at krakke. Romanen har fået en lidt blandet modtagelse blandt de danske anmeldere, men ét er alle enige om: Den er velskrevet og spændende! •/LE

MARCO EFFEKTEN

Forfatter: **Jussi Adler-Olsen**
 Politikens Forlag, 512 s., 300 kr.

Ambassadørens rejsetips

Chile

AF REGNER HANSEN

■ INTERVIEW MED LARS STEEN NIELSEN, 46, Danmarks ambassadør i Santiago siden 2010

Hvad må man ikke gå glip af som turist?

“Der er meget at opleve, først og fremmest en fantastisk natur. Landet strækker sig over 4.000 kilometer. Der er verdens tørreste ørken i nord, Atacama-ørkenen, og sydpå kommer man relativt tæt på Antarktis. Man kan flyve til Calama i nord og tage på udflugter i ørkenen fra San Pedro de Atacama. Man kan flyve til Puerto Natales i syd og derfra komme ind til Torres del Paine-nationalparken (foto), som har meget dramatiske bjerge. Chile er et forholdsvist uspoleret rejseland. I midten er der frodige områder med dale og søer. I midten ligger også hovedstaden Santiago, som er en spændende storby.”

Hvilken begivenhed kan man glæde sig til?

“Årets største begivenhed er, som ligger omkring nationaldagen den 18. september. Det er en folkefest, og alt er lukket, fordi alle samles om grill, nationaldansen cueca og musik. Her oplever man både den tradition og mangfoldighed, som findes i Chile. Det er nemt for gæster at blive en del af festen, som foregår overalt i landet.”

Hvad er den største overraskelse i Chile?

“At naturen opleves så stærkt. Andesbjergene, som går på langs af landet, er der altid i baggrunden. Bjergene er høje – op til over 6.000 meter. Bjergene er med på børnetegninger. De er en del af folkesjælen. Mange bliver også overrasket over, at Santiago har skyskrabere, faktisk de højeste i nogen storby i Latinamerika. Den kaldes Sanhattan med en omskrivning af Manhattan.”

Hvilke fejl begår udlændinge ofte?

“Der er nogle, der glemmer, at Chile er så langstrakt, og at det tager tid at komme rundt. Udflugter tager mindst en dag. Det er umuligt at se fem ting på en dag.”

Hvad kan Danmark lære af Chile?

“Vi kan lære af den latinske ånd. Chilenerne er meget imødekommende og åbenhjertige. De er også gode til at stå sammen – måske fordi de er udsat for store naturkræfter. De er vant til sammenholdet fra hjælpearbejdet efter kraftige jordskælv. Man så det også efter mi-neulykken i august 2010.” • /REGNER HANSEN

Lars Steen Nielsen
Danmarks ambassadør i Chile

CHILE

- Chile er dobbelt så stort som Tyskland. Landet er kun 175 kilometer i gennemsnit i bredden, men 4.300 km langt. Der er således flere klimazoner.
- Befolkningen er tre gange så stor som den danske.
- Befolkningen er langt overvejende hvide eller mestizer (en blanding af hvide og indfødte). 3 pct. er indianere (især mapuche).
- Omkring 90 pct. er katolikker.
- Eksport: kobber, fisk, frugt, papir og kemikalier.
- Kronprins Frederik og Kronprinsesse Mary besøgte Chile medio marts i år (foto).

Sydafrika

HVIDE, VREDE OG FATTIGE

I verdens mest ulige land rammer uligheden nu også landets herskende hvide klasse – tusindvis af hvide sydafrikanere synker til bunds i blikhuse og trailerparker.

AF JEPPE VILLADSEN, CORONATION PARK

■ “HVAD ANDET KAN DU ØNSKE DIG i livet?” spørger Hugo van Niekerk med et skælmisk smil.

Han peger ud over den skønne sø, som sammen med en statelig park udgør de nærmeste naboer til trailerparken, der de seneste syv år har været hans hjem.

Coronation Park hedder den falddefærdige skurby i Johannesburg-forstaden Krugersdorp. Bebyggelsen består af træbarakker, skure og telte, som mest ligner en forhutlet udgave af Christiania. Her bor 240 ludfattige hvide sydafrikanere, der har mistet deres job og boliger og nu roder rundt på bunden af det skarpt klasseopdelte sydafrikanske samfund. Den bund, der plejede at være forbeholdt landets sorte befolkning.

49-årige Hugo van Niekerk er slumsamfundets selvbestaltede leder. Den store, gråskæggede mand skælder ud over Sydafrikas sorte politiske ledelse, som, mener han, tryner det hvide mindretal:

“Vi bliver diskrimineret. Alle hjælpeorganisationerne – også de hvide organisationer – hjælper kun de sorte. Ellers får de ingen støtte fra regeringen. Når du er hvid i dag, er du ingenting,” siger han.

“Det er faktisk værre end under apartheid. Hvordan kan de tage jobbet fra én, der er kvalificeret, og give det til én, som ingen uddannelse har? Positiv særbehandling er skyld i, at landet går til rotterne,” siger Hugo van Niekerk med henvisning til, hvad han betragter som hovedproblemet: Den såkaldte *Employment Equity Act* – en lovbestemt positiv særbehandling af sorte og farvede, når private og

> offentlige arbejdspladser skal ansætte ny arbejdskraft.

“LIVET ER GODT”

Engang blev det forbundet med velstand og et liv i pæne villakvarterer at være hvid i Sydafrika. De fattige townships i udkanten af byerne var forbeholdt sorte og folk af blandet race. Men dette billede er under hastig forvandling, i takt med at titusindvis af fattigdomsramte hvide må flytte til slummen.

44-årige Vincent Abbott længes ikke tilbage til tiden under apartheid. Men han kunne godt ønske sig fire-fem år tilbage, for dengang boede han i et hus sammen med sin forlovede. Det var, indtil grupper af farvede kom til og begyndte at stjæle og sælge stoffer, så de var nødt til at flytte, forklarer han.

Alligevel – trods boligløshed, alvorlig sygdom og en operation, hvor

det meste af hans lever blev fjernet og satte tydelige aftryk på hans hærgede legeme – har Vincent Abbott bevaret optimismen.

“Livet er godt herude. Man lever i frihed og skaber sin egen tilværelse. Man må bare tage hver dag, som den kommer. Jeg takker Gud hver morgen for at være i live,” smiler Vincent Abbott.

Han lever af småarbejde i området, når der er noget at få. Og får ikke en krone i hjælp fra det offentlige. Men han mener ikke, de sorte har det nemmere.

“Det er det samme for de sorte. Alle fattige er i samme situation. Her spiller race og hudfarve ingen rolle.”

TO SLAGS HVIDE

Langt fra alle hvide deler dog den holdning. Internettet svømmer over af websider og debatfora, hvor hvide sydafrikanere – *afrikaanerne* – begræ-

der landets nuværende tilstand og skælder ud over, hvad de oplever som diskrimination mod det hvide mindretal. Under navne som *Afrikaaner Genocide* samler og oplister de endeløse tilfælde af *hate crimes* mod hvide. Som for eksempel drabene på næsten 4.000 hvide farmere, der er begået, siden apartheid blev afskaffet.

Beboerne i Coronation Park ville traditionelt have tilhørt Sydafrikas middelklasse, men er faldet gennem gulvet. Forskere anslår, at 450.000 ud af en samlet hvid befolkning på 4,5 millioner – eller ti procent – i dag lever under fattigdomsgrænsen. Og 100.000 hvide kæmper for at overleve i slumkvarterer som Coronation Park.

Næsten en fjerdedel af den hvide befolkning fra alle samfundslag har siden 1995 forladt Sydafrika til fordel for tilværelser i Australien, Canada, New Zealand, USA eller Storbritannien, viser en undersøgelse fra tænketanken

South African Institute of Race Relations fra 2009. Og udvandringen er kun taget til siden da.

Billedet er imidlertid mere kompliceret. For samtidig med at rekordmange hvide netop nu kastes ud i dyb fattigdom, er gennemsnitsindkomsten for den samlede gruppe af hvide (og asiater) aldrig tidligere steget så hurtigt som i årene efter 2000.

19 år efter apartheid's lovbefæstede klassesdeling er Sydafrika blevet verdens mest ulige samfund. Som under apartheid hersker uligheden stadig mellem sorte og hvide. Men nu også i stigende grad mellem hvide og hvide.

TRÆTTE AF TJENESTER

Det var Hugo van Niekerk's kone, Irene, der forlangte, at de flyttede til Coronation Park.

“Den hovedskyldige er min kones store hjerte. Hvis nogen kommer og banker på vores dør, giver hun dem vores sidste mad,” siger Hugo van Niekerk.

Ægteparret hjælper folk med arbejde og mad, som de skaffer gennem deres netværk.

“Vi har hjulpet mange i arbejde. Det er det værste ved min rolle – du er nødt til at slikke røv på folk, der skal hjælpe dig. Men vi er ved at løbe tør for venner og bekendte, som kan give jobs. Til sidst bliver de trætte af, at jeg kommer og spørger om tjenester,” siger Hugo van Niekerk.

“

Vi bliver diskrimineret. Alle hjælpeorganisationerne – også de hvide organisationer – hjælper kun de sorte. Ellers får de ingen støtte fra regeringen.

Hugo van Niekerk,
beboer i slumbyen
Coronation Park

I 2008, da der boede flest, havde området dobbelt så mange indbyggere som i dag. Og mange gange så store problemer.

“Hvis du var kommet dengang, ville du være løbet for livet. Det var frygteligt. Folk jagtede hinanden med macheter, og der var utroligt meget druk og kriminalitet.”

“JEG TAKKER GUD HVER DAG FOR, AT JEG KAN SE, GÅ OG HØRE. GUD ER GOD VED MIG,” SIGER 44-ÅRIGE VINCENT ABBOTT, DER FOR NYLIGT VAR TÆT PÅ AT DØ AF EN MAVESYGDOM, SOM HAN IKKE HAVDE RÅD TIL AT FÅ BEHANDLET.

Men det er blevet bedre. Tingene er under kontrol i dag, fortæller Hugo van Niekerk.

“Når der var opgør, var jeg i forreste linje. Altid! Er det ikke rigtigt?” spørger han et par af lejrens yngre mænd, som kommer forbi, og han giver sig til at tumle med for sjov.

TIL SIDSTE MAND ...

En familie sidder i udkanten af lejren og er ved at tilberede et varmt måltid mad over åben ild. En gryderet bestående af kylling, tomat, løg og pasta. Familien, en mor og hendes tre halv-voksne børn, flyttede ind to dage tidligere “på grund af familieproblemer”, som den ældste søn forklarer, og lever nu i et lille telt.

“Lige nu handler det bare om at overleve. Men vi vil bygge et lille hus her, for det er stadig dyrt at bo uden for lejren,” fortæller sønnen, Attie.

Han har lige fået arbejde hos en mekaniker til 62 kroner om dagen. Omtrent det samme får hans mor og søster for at omdele reklamer.

Så det kan se ud til at have lange udsigter, før ægteparret van Niekerk kan flytte.

Som Hugo van Niekerk siger:

“Jeg vil gerne flytte, men jeg har lovet min kone at blive boende, så længe der bor folk her.” • /JEPPE VILLADSEN ER FREELANCEJOURNALIST.

EN SORT/HVID ØKONOMI

- Sydafrika var i 2012 det land i verden med den største økonomiske ulighed.
- Der bor 52 millioner mennesker i Sydafrika. De 79 procent er sorte. Hvide udgør ti procent.
- Næsten 20 år efter apartheid – der ved lov adskilte landets racer – er Sydafrika reelt en ét-parti-stat. Regeringspartiet ANC fik 66 procent af stemmerne ved seneste valg i 2009.
- Selv om sortes gennemsnitsløn er steget 170 procent de seneste ti år, tjener hvide husstande gennemsnitligt stadig seks gange så meget som sorte (242.000 kr. mod 40.000 kr. årligt) viser friske tal fra nationalstatistikken *Statistics South Africa*.
- Den hvide befolknings andel af de samlede indkomster er faldet, fremgår det af en undersøgelse fra tænketanken *South African Institute of Race Relations* af udvikling i indkomstfordelingen fra 1993 til 2008. Den økonomiske fremgang er imidlertid ikke gået til de sorte, men til Sydafrikas indflydelsesrige asiatiske mindretal.
- Arbejdsløshedsprocenten er officielt knap 30 procent, men menes reelt at være langt højere. Halvdelen af unge under 25 år kan ikke finde job. For hvide er arbejdsløsheden seks procent.

“

Kære Obama, hver gang en amerikansk drone dræber et barn i Yemen, går dets far med garanti i krig mod USA. Det har intet med al-Qaeda at gøre.

Advokat, Yemen,
på Twitter

Krigens ofre

GØR MINDRE SKADE

Når krig rammer civile, skaber man had – og hadet vokser, når de civile ofre ikke anerkendes. Efterhånden som anvendelsen af droner bliver normen i krige, må USA og dets allierede revidere deres uigennemsigtige politik om beskyttelse af civilbefolkningen og kompensation for tab under krige, skriver Sarah Holewinski, direktør for organisationen Center for Civilians in Conflict.

■ VI VED ALLE, at civilbefolkningen lider under en krig. Selv i lovligt indledte konflikter, der iværksættes af legitime årsager, mister civile mennesker liv, lemmer og pårørende.

Knap så mange ved, at der ikke findes love, som forpligter krigsførende parter til at hjælpe de civilister, de har skadet, al den stund at de handlinger, der har forvoldt skaden, kan anses for at være legitime. Et jagerfly kan angribe et våbenlager ved siden af et privathjem, en skildvagt kan skyde en mistænkelig motorcyklist ved et kontrolsted, og en konvoj af lastbiler kan køre i fuld fart igennem en legeplads – men så længe de væbnede styrker overholder Genèvekonventionens regler for ret og rimelighed, behøver de hverken at forklare, undskylde eller betale for de nævnte tab.

Lige gyldighed over for civilbefolkningens lidelser er ikke kun udtryk for moralsk afstumpethed, men er også uhensigtsmæssig i praktisk forstand: Hvis de overlevende i en krig berøves retten til at sørge over deres døde, forøger dette hadet mod det krigsførende land. At give civilbefolkningen ret til at sørge er således ikke kun udtryk for medfølelse, men er også en strategisk klog handling på længere sigt.

USA har gjort denne dyrekøbte erfaring i både Irak og Afghanistan. I mange år søgte irakere og afghanere, hvis pårørende var

SAMARBEJDE MED FOREIGN AFFAIRS

Udvikling samarbejder redaktionelt med det anerkendte tidsskrift Foreign Affairs, som er blevet udgivet af den uafhængige amerikanske tænketank Council on Foreign Relations siden 1922. Samarbejdet betyder, at *Udvikling* med jævne mellemrum vil bringe artikler fra Foreign Affairs i dansk oversættelse.

blevet dræbt eller såret, ud på gaderne for at demonstrere mod det, de opfattede som amerikanernes afstumpede ligegyldighed over for civile tab. Da det amerikanske militær langt om længe forstod, at de overlevendes vrede undergravede den militære målsætning, begyndte man at registrere de skader, der var blevet forvoldt, og at henvende sig direkte til de berørte familier. Det lykkedes at skabe en ny kultur, der var bedre gearret til at forstå og bearbejde de civile omkostninger ved krigshandlinger.

Spørgsmålet er, om denne forandring vil overleve, når krigene i Irak og Afghanistan bliver afviklet, og Washington i stadig højere grad bekæmper terrorisme ved hjælp af droner og punktangreb med specialstyrker. *

VEJEN TIL FORBEDRINGER

I moderne krigsførelse er behovet for at beskytte civilbefolkningen i konstant konflikt med nødvendigheden af at nedkæmpe fjenden. Det har været en stormfuld proces at skabe den rette balance på dette felt, og den ene fejltagelse efter den anden har tvunget amerikanske politikere til at forbedre militærets behandling af skader på civile.

Under Golfkrigen i 1991 bombede amerikanske jagerfly en bunker fuld af civile i Bagdad. Colin Powell, som dengang var chef

> for Joint Chiefs of Staff (forsvarsstaben, red.) var bekymret for, at yderligere skader på civilbefolkningen ville berøve USA det moralske overtag, og begrænsede derfor antallet af luftangreb.

Under NATO's felttog i det tidligere Jugoslavien i 1999 bombede det amerikanske luftvåben ved en fejltagelse den kinesiske ambassade i Beograd, fordi man havde anvendt forældede kort over den civile infrastruktur – en fejltagelse, som man i Pentagon svor, at man aldrig ville begå igen.

Trods disse forvarsler tog Pentagons planlæggere af krigen efter 11. september 2001 ikke civile tabstal alvorligt. Som Marc Grossman, embedsmand i det amerikanske udenrigsministerium, udtalte i 2001 under en pressekonference om krigen i Afghanistan: *“Når det militære regnskab for krigen er gjort op, vil det klart kunne ses, at antallet af civile ofre er meget, meget lavt.”*

Men nu over elleve år senere bliver flere tusind civile dræbt eller såret af amerikanske soldater og NATO-styrker. I Irak blev der dræbt flere hundrede civile alene under den tre uger lange *shock and awe*-aktion (*“chok-og-skræk”*-aktion, red.). I årene derefter

døde over 100.000 civile, og det endda efter et konservativt estimat.

Pentagons efterladenhed, hvad civile ofre angår, afspejles i en beslutning om ikke at udbetale erstatning til afghanere og irakere, der blev såret, mistede pårørende eller fik deres ejendom beskadiget. Det lyder måske koldt, men penge betyder en hel del for krigsofre. Penge kan genskabe ødelagt ejendom, opveje tabte indtægter og betale for lægehjælp eller begravelse. Først og fremmest kan de dog lade modtagerne vide, at USA anerkender deres tab. Militæret forsvarede sin beslutning med det argument, at kompensation for skader på civile var kulturelt malplaceret, selv om man både i Afghanistan og Irak har udbredte traditioner for at betale erstatning til skadelidte. Beslutningen var så meget desto mere overraskende, fordi det amerikanske militær havde udbetalt erstatning til civile i konflikter helt tilbage til Vietnamkrigen og Koreakrigen. Erstatninger af denne art blev så almindelige i Vietnam, at der i 1970 blev demonstreret foran en amerikansk militærbase på grund af administrative forsinkelser i behandlingen af den slags udbetalinger.

I mangel på regler og midler fra Washington til at opfylde de civile krav lagde en hel del officerer pres på deres overordnede for at få dem til at tillade uformelle erstatninger; i Irak brugte man således penge, der var konfiskeret fra Saddam Husseins paladser. Først i september 2003 gav den amerikanske regering tilladelse til at udbetale statslige midler – to år efter invasionen af Afghanistan og et halvt år efter besættelsen af Irak. Den nye politik virkede. Mange af de afghanere og irakere, der blev interviewet om deres tab af Center for Civilians in Conflict (som jeg er direktør for), sagde, at erstatningen havde rettet op på deres værdighed og gjort dem mindre vrede på USA. En afghansk mand, hvis svoger ved et uheld blev dræbt af koalitionsstyrker i 2007, kunne fortælle, at hans harme blev mindre, efter at familien havde fået økonomisk hjælp.

“Vi tog det som udtryk for, at de sørgede for os, og at de ikke havde dræbt nogen med overlæg,” sagde han.

Men selv om det amerikanske militær begyndte at tilbyde erstatning i Afghanistan, nægtede det stadig i mange tilfælde at indrømme, at det havde forvoldt civile tab under mili-

I FEBRUAR 2013 ANGREB AMERIKANSKE DRONER PÅ NÆSTEN DAGLIG BASIS MÅL I YEMEN MED FORMODEDE ISLAMISTISKE TERRORISTER OG SKABTE FRYGT BLANDT CIVILE - HER I BYEN AZAN I DET SYDLIGE YEMEN.

tære angreb. Disse mekaniske benægtelser skabte vrede i befolkningen, og den afghanske præsident Hamid Karzai truede med at afslutte partnerskabet med USA.*

I 2008 anlagde amerikanske militærchefer en ny politik og betegnede den som "først med sandheden"; hensigten var at reagere omgående med informationer og et løfte om efterforskning. Der blev også taget andre initiativer. Det samme år - efter at to amerikanske bombardementer hver især havde dræbt 30 civile afghanere - indførte den daværende amerikanske øverstbefalende for de internationale styrker i Afghanistan, general David McKiernan, en begrænsning af luftangreb, som herefter kun måtte anvendes i tilfælde, hvor der ikke var nogen anden måde at beskytte koalitionsstyrkerne på. Han oprettede også en enhed af officerer, der skulle føre opsyn med skader på civilbefolkningen og analysere episoderne.

Da general Stanley McChrystal afløste McKiernan i 2009, lovede han at bringe det civile tabstal ned på nul - et urealistisk mål, som først og fremmest var udtryk for hans beslutsomhed. Han begyndte også at holde møder med afghanske civilistgrupper for at diskutere, hvad hans soldater forsøgte at udrette og hvorfor.

McChrystals initiativer var ikke kun PR-manøvrer; de reddede menneskeliv. Selv da kampen mod Taleban blev intensiveret, faldt antallet af civile døde forårsaget af amerikanske luftangreb - med 50 procent mindre end et år efter, at McChrystal overtog kommandoen - og uden at den militære indsats som helhed blev mindre effektiv.

Da landkrigen i Irak var afsluttet, og USA offentliggjorde planerne om at trække sig ud af Afghanistan, var det amerikanske militærs behandling af civilbefolkningen bedre end foreskrevet i international ret. Amerikanske soldater og mange af deres allierede efterforskede civile tab, førte kontrol med deres egne operationer og kompenserede ofrene. Denne praksis virker ikke perfekt, heller ikke i dag, men den repræsenterer en markant forbedring af behandlingen af krigens ofre.

TABTE ERFARINGER

Nu er der imidlertid risiko for, at USA sætter disse hårdt tilkæmpede resultater over styr. Der er ingen embedsmand i Pentagon med særligt ansvar for at overvåge civile tabslister eller reagere behørigt på dem. De militære chefer har udbetalt erstatning til civile ofre fra sag til sag i over otte år, men har ingen fast politik at støtte sig til, og de militære chefer i den næste konflikt er derfor henvist til at improvisere.

“

Det lyder måske koldt, men penge betyder en hel del for krigsofre. Penge kan genskabe ødelagt ejendom, opveje tabte indtægter og betale for lægehjælp eller begravelse. Først og fremmest kan de dog lade modtagerne vide, at USA anerkender deres tab.

I februar 2011 hjalp Center for Civilians in Conflict det amerikanske militær med at udarbejde en håndbog i at afbøde virkningerne af skader på civilbefolkningen, men det er også det eneste dokument af sin art, og det fokuserer udelukkende på Afghanistan og ikke på konflikter i fremtiden. Og selv om en del af det militære personel, der skal udsendes til Afghanistan, nu får en praktisk uddannelse i, hvad der skal gøres i tilfælde af skader på civile, er denne uddannelse ikke blevet fast praksis for soldater, der udsendes andre steder.

Manglen på en sammenhængende politik på området betyder også, at det amerikanske militær ikke formidlerde erfaringer, det har indhøstet, videre til de andre militære styrker, det samarbejder med.*

Under NATO's mission i Libyen i 2011 skabte koalitionsens mangel på en fælles politik eller et institutionaliseret register endnu en gang problemer. Selv om USA og de allierede militærchefer planlagde felttoget på en sådan måde, at civile ikke skulle komme til skade under luftangrebene, gjorde de sig ikke den ulejlighed at spore de civile tab eller foretage anden efterforskning. Havde de gjort det, havde de fået bekræftet, hvad FN og andre uafhængige efterforskere senere opdagede - at NATO's luftangreb dræbte flere dusin civile, et forholdsvis lavt antal for et sådant felttog. NATO's benægtelse af enhver form for skade på civile kom til at koste troværdighed. Dets manglende efterforskning af dræbte og sårede blev årsag til ubegrundede beskyldninger fra Kina, Rusland og Sydafrika, der alle blev modstandere af interventionen - man påstod i disse lande, at mange flere civile end oplyst havde mistet livet som følge af felttoget.*

Det amerikanske militær giver heller ikke sine erfaringer videre til de andre militære styrker, som det uddanner. Amerikansk militær samarbejder jævnligt med colombianske styrker om at bekæmpe FARC (den colombianske revolutionshær). Selv om denne uddannelse indbefatter de internationale regler for adfærd på slagmarken, omhandler den ikke behandlingen af skader på civilbefolkningen. Pentagon har også

træningsprogrammer for tropper fra Burundi og Uganda, som uddannes til at bekæmpe al Shabab-oprøret i Somalia; heller ikke her er det en del af uddannelsen at forholde sig til skader på civile. *

CIVILE I EN TERRORTID

Det er næppe sandsynligt, at USA's allierede vil rette sig efter det amerikanske militærs nye regelsæt, hvis lederne i Washington ser bort fra det. Men det ser ikke desto mindre ud til, at de gør det, især i takt med at lynangreb med specialtropper eller ubemandede droneangreb i større omfang sættes ind i kampen. Disse redskaber gør det muligt at føre kampen videre i fremmede lande uden at indsætte ret mange landtropper. Men de fører også nye risici med sig. Selv om amerikanske specialtropper kun har udgjort en tiendedel af det amerikanske militær i Afghanistan, var de i perioden fra 2007 til midt i 2009 ansvarlige for cirka halvdelen af de civile tab, der blev forårsaget af USA.

Droner kan vise sig at være lige så problematiske. Selv om præsident Obamas øverste rådgiver for terrorbekæmpelse, John Brennan, har udtalt, at droner giver militæret "mulighed for med laser-skarp præcision at eliminere den cancer, vi kalder en al-Qaeda-terrorist, uden samtidig at beskadige det levende væv udenom", ender det ofte med, at droneangrebene faktisk beskadiger det omgivende væv.

I Pakistan, Somalia og Yemen er lokalbefolkningen henvist til at leve

med lyden af brummende amerikanske droner oppe i luften uden at vide, hvor eller hvornår et angreb vil finde sted. Efter angrebet gør de amerikanske myndigheder intet forsøg på at vurdere omfanget af den lokale vrede og gøre noget ved den. Eftersom der ikke er konventionelle amerikanske tropper på ret mange af de steder, der afpatuljeres af amerikanske droner, er det næsten umuligt for Washington at undersøge følgeskaderne og gøre dem forståelige for de berørte familier. Civilbefolkningen får i radioen at vide, at USA har benægtet at stå bag angrebene, eller at der kun blev dræbt terrorister. Ofrenes pårørende har ingen mulighed for at bestride disse påstande, for der er ingen militærbase, hvor de kan henvende sig, og ikke den ringeste udsigt til, at den amerikanske stat vil udbetale erstatning til dem. Denne mangel på kontaktmuligheder er særlig paradoksals i Pakistan, eftersom USA lige på den anden side af grænsen – i Afghanistan – jævnligt accepterer civile henvendelser om skader og yder en tilsvarende støtte.

I det lange løb risikerer den amerikanske antiterror-politik at blive undergravet, fordi den ikke i tilstrækkelig grad tager højde for den civile vrede. Et eksempel er det følgende indlæg på Twitter fra en yemenitisk advokat:

"Kære Obama, hver gang en amerikansk drone dræber et barn i Yemen, går dets far med garanti i krig mod USA. Det har intet med al-Qaeda at gøre."

Men tilsidesættelsen af de erfaringer, Washington har indhøstet i Afghanistan og Irak, og den manglende anvendelse af dem i den globale kamp mod terrorisme, vil få endnu mere udbredte bivirkninger. Hvis amerikanske ledere opgiver de metoder til krigsførelse, som de endte med at anvende i Irak og Afghanistan, får de muligvis sværere ved at tage afstand fra en mere brutal og kynisk holdning til, hvordan man bedst vinder en krig – en holdning, der anser behandlingen af civile for at være irrelevant.

“

I Pakistan, Somalia og Yemen er lokalbefolkningen henvist til at leve med lyden af brummende amerikanske droner oppe i luften uden at vide, hvor eller hvornår et angreb vil finde sted. Efter angrebet gør de amerikanske myndigheder intet forsøg på at vurdere omfanget af den lokale vrede og gøre noget ved den.

I 2009 omringede srilankansk militær omkring 5.000 oprørere fra De Tamilske Tigere på en smal landtunge, hvor der også befandt sig flere hundrede tusinde fordrevne civile. Ved at bombe området hensynsløst og uden videre at henrette oprørernes flygtende ledere lykkedes det regeringstropperne at udrydde oprørshæren – men samtidig blev der dræbt titusinder af civile. I lighed med russernes brutale krig i Tjetjenien beviste den srilankanske krigsførelse, at det er muligt at nedkæmpe et oprør, hvis man bortviser hjælpeorganisationer og journalister og anvender hensynsløs vold.

Værre er det, at Sri Lanka aktivt har anbefalet denne fremgangsmåde i andre lande; siden 1999 har srilankanske ledere rejst rundt til oprørstruede lande, deriblandt Myanmar (Burma), Pakistan og Filippinerne, for at fortælle om erfaringerne fra deres sejr. De har organiseret årlige forsvarseminarer med deltagelse af militærofficerer fra hele verden. *

EN HOLDBAR POLITIK

Af både etiske og strategiske årsager bør USA gøre sine erfaringer med

AMERIKANSKE DRONER BRUGES NU AF UGANDAS MILITÆR TIL AT NEDKÆMPE MILITANTE ISLAMISTER I SOMALIA – OG BESIGTIGES HER AF USA'S TIDLIGERE UDENRIGSMINISTER HILLARY CLINTON I 2012.

DA USA I 2003 BEGYNDTE AT BETALE ERSTATNINGER TIL SKADEDE CIVILE AFGHANERE, SAGDE MANGE OFRE, AT DET HAVDE RETTET OP PÅ DERES VÆRDIGHED.

at redde menneskeliv og anerkende civile tab til en permanent politik. Denne forandring må begynde med præsidenten. Som øverstkommanderende må Obama lade militæret vide, at uanset hvordan USA kæmper – hvad enten det er med landtropper eller droner, alene eller med en koalition i ryggen – så vil civilbefolkningens sikkerhed og værdighed have en meget høj prioritet.*

Efterhånden som anvendelsen af droner bliver normen, må Det Hvide Hus revidere sin uigennemsigtige politik på området og først og fremmest finde metoder til at begrænse skaderne på civile og til at behandle dem, når de alligevel finder sted.

Det er muligt at minimere den slags skader og de øvrige utilsigtede virkninger af droneangreb, men det forudsætter, at man løfter det slør af hemmeligholdelse, der omgiver det CIA-ledede droneprogram, og forklarer offentligheden, hvordan CIA i denne sammenhæng definerer civile.*

Civilbefolkninger bør vide, at militære styrker sætter pris på deres liv. Og som et land, der går ind for retfærdighed og menneskelighed, bør USA sørge for, at ingen civilist, der mod sin vilje inddrages i en krig, er i tvivl om denne sandhed. •

Oversat af Claus Bech

TEKSTEN ER EN FORKORTET UDGAVE AF ARTIKLEN *Do Less Harm* BRAGT I FOREIGN AFFAIRS' JANUAR/FEBRUAR-NUMMER 2013. UDELADELSER ER MARKERET MED *.

REPRINTED BY PERMISSION OF FOREIGN AFFAIRS, JANUARY/FEBRUARY 2013, VOL 92, NO 1. COPYRIGHT 2013 BY THE COUNCIL ON FOREIGN RELATIONS, INC.

Sarah Holewinski

MA i sikkerhedspolitik og direktør for organisationen Center for Civilians in Conflict, Washington DC.

Holewinski har været taleskriver og rådgiver for bl.a. USA's tidligere præsident Bill Clinton, siddet i Det Hvide Hus' AIDS Policy team og været konsulent for bl.a. Human Rights Watch.

DRØMMEN OM FÆLLES MØNTER VAKLER

Mens det knirker og knager i eurosamarbejdet, arbejder Østafrika og Sydamerika på at skabe nye monetære unioner, mens andre lande overvejer, om de helt skal droppe drømmen.

56/

AF RIKKE BERGQUIST

■ I ØSTAFRIKA håber medlemslandene af Det Østafrikanske Fællesskab (EAC), at de snart kan sælge varer på tværs af grænserne, men slippe for udgiften til at veksle penge. Samtidig håber de på at skabe bedre grobund for udenlandske investeringer. Kenya, Burundi, Rwanda, Tanzania og Uganda arbejder ivrigt mod at oprette en Østafrikansk Monetær Union, også kaldet EAMU.

Det er ikke første gang, de østafrikanske lande arbejder på projektet, fortæller Christopher Adam, professor i udviklingsøkonomi ved Oxford Universitet.

“Efter at de blev uafhængige af de tidligere kolonier, dannede Kenya, Uganda og Tanzania EAC, men det kollapsede i 1977 på grund af uforenelige økonomiske og politiske interesser,” siger han til *Udvikling*.

VIL TAGE VED LÆRE AF EU

I 1999 blev fællesskabet genoplivet, og i 2007 sluttede Rwanda og Burundi sig til. Siden da er det gået stærkt med at integrere samarbejdet.

“I 2011 havde de en aftale om et indre marked samt en fælles eksternt

handelspolitik med resten af verden. Med andre ord har EAC gennemført samme indre markedsstruktur, som vi finder i Europa,” fortæller Christopher Adam.

“

Vi har aldrig set en vellykket monetær union mellem uafhængige stater på nogenlunde samme størrelse, uden at der også har været en stærk politisk union.

Christopher Adam,
professor i udviklingsøkonomi
ved Oxford Universitet

Han tilføjer, at han dog mener, der stadig er så store forskelle mellem medlemslandene, at det kan blive et problem for oprettelsen af en egentlig monetær union.

I 2009 bad fællesskabet Den Europæiske Centralbank om vejledning, og i mellemtiden er medlemslandene blevet enige om at forsøge at forhindre

de problemer, EU lige nu oplever, ved blandt andet at vedtage, at de ikke skal være forpligtet til at kautionere for hinanden.

SAMMENHOLD I SYDAMERIKA

De østafrikanske lande er langt fra de eneste, der har arbejdet for at indføre en monetær union. Tanken går langt tilbage i tiden, og det kræver kun et hurtigt blik i historiebøgerne for at se, at der har været flere forfejlede forsøg på at indføre og opretholde den type samarbejde.

Også i Latinamerika har tanken været oppe at vende flere gange. Håbet er ofte, at det kan styrke den regionale samhandel, og i dette tilfælde måske også medvirke til at gøre nogle af USA's nabolande i Syd uafhængige af dollaren, fortæller Fernando Ferrari Filho, professor i økonomi ved det brasilianske føderale universitet i Rio Grande del Sul.

“Ideen dukkede op i begyndelsen af 1990'erne, da MERCOSUR blev dannet,” siger han med henvisning til frihandelssamarbejdet, der oprindeligt bestod af Brasilien, Argentina, Paraguay og Uruguay.

Siden da er der indgået en række aftaler, der skal styrke den regionale handel og sammenhold. En af de seneste er The Union of South American Nations (UNASUR) som blev vedtaget i 2008 mellem 12 medlemslande, herunder Brasilien og Argentina. Men selvom det godt kunne være første skridt på vej hen mod en sydamerikansk møntunion, er der ikke mange, der tror, det sker.

“Jeg tror, vi er meget langt fra at få en monetær union i Syd, blandt andet fordi Sydamerika ikke har et optimalt valutaområde,” forklarer Fernando Ferrari Filho med henvisning til teorien om, at medlemslandene er nødt til at være meget økonomisk ens, for at projektet kan få succes.

Ellers risikerer det at ende som i Europa, hvor eurolandene er blevet påvirket meget forskelligt af krisen, fordi de fra starten var meget forskellige både økonomisk og politisk.

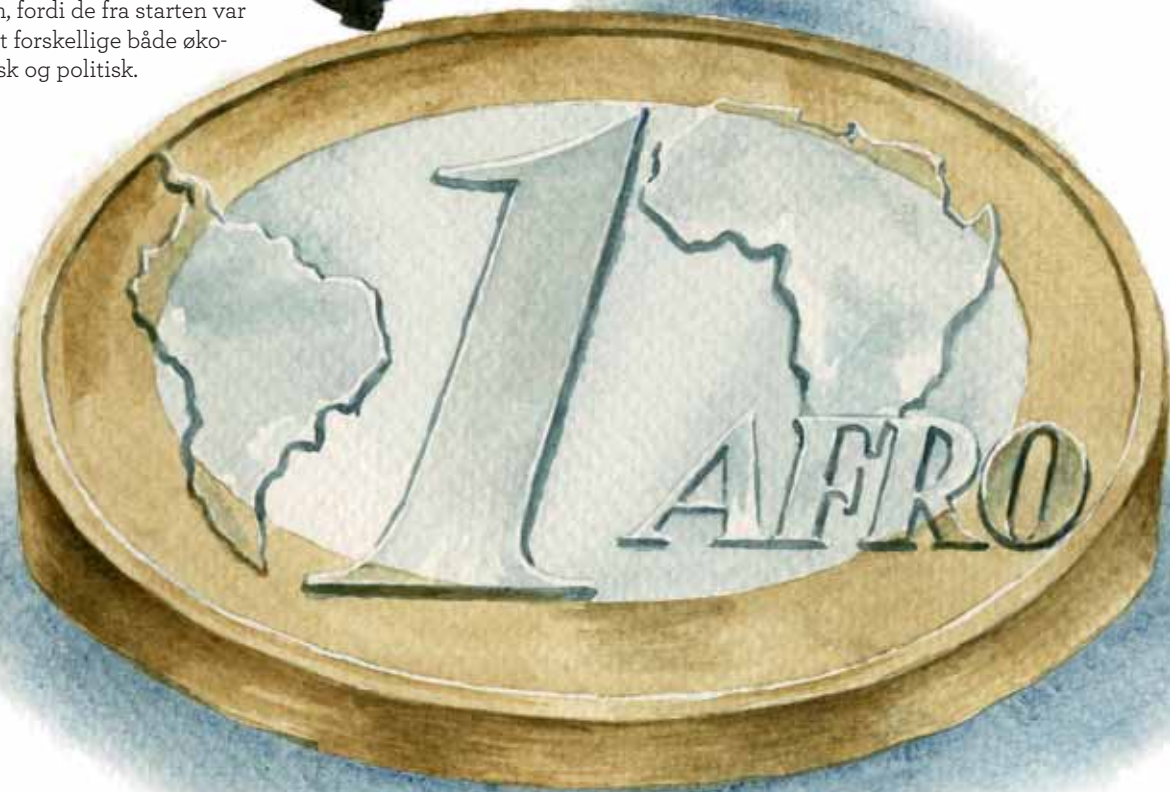
Udviklingen i eurosamarbejdet har været så katastrofal, at den brasilianske professor mener, at ethvert projekt om økonomisk integration baseret på den model bør skrottes.

VIRTUEL VALUTA OG MINI-UNIONER

Der eksisterer dog allerede et latinamerikansk samarbejde, der opererer med fælles valuta, om end brugen endnu er begrænset. Handelsblokken Alianza Bolivariana para los Pueblos de Nuestra América (ALBA), der blandt andet inkluderer Venezuela og Ecuador, introducerede i 2009 det regionale enhedssystem til betaling, som i daglig tale forkortes SUCRE.

Som da euroen først blev taget i brug, kan SUCREn på nuværende tidspunkt kun bruges virtuelt og kun til handel via de regionale centralbanker. Det er derfor begrænset, hvor udbredt brugen af den er. Det har indtil videre hovedsageligt været Venezuela og Ecuador, der har benyttet SUCREn. Sidste år blev der handlet for, hvad

der svarer til omkring 1,5 milliarder danske kroner. Det tal forventer Ecuadors centralbank bliver dobbelt så højt i år,

> og ifølge medlemmerne selv er det en succes.

Andre steder i verden nøjes nogle lande med at "adoptere" allerede eksisterende pengesystemer. Det gælder for eksempel Panama og Ecuador, der bruger amerikanske dollar. Det samme gør Oman og Emiraterne, der dog i flere år har haft andre planer, fortæller chefanalytiker i *Emerging Markets* (nye markeder) ved Danske Bank Lars Christensen og uddyber:

"De har været bundet op til dollaren i mange år og har arbejdet hen imod en union længe, men de seneste år har lysten været dalende, blandt andet på grund af den globale krise og fordi landene har udviklet sig meget forskelligt."

SUVERÆNITET I BYTTE FOR FÆLLES VALUTA

Ifølge Lars Christensen er det positivt, at flere lande synes at have bevæget sig væk fra ideen om at etablere nye monetære unioner, fordi det kræver meget store ofre at få til at fungere godt.

"Det at man fralægger sig sin egen valuta betyder, at man må opgive en betydelig del af suveræniteten for den økonomiske politik, altså for arbejds-

markedspolitikken, finanspolitikken, toldpolitikken, hvilket er nødt til at blive ganske ensrettet, for at det skal kunne fungere," siger han og tilføjer, at det er noget af det, flere mener, der har vist sig at være for lidt af i EU, og det er derfor, det er gået galt.

“

Medlemslandene er blevet enige om, at forsøge at forhindre de problemer, EU lige nu oplever, ved blandt andet at vedtage, at de ikke skal være forpligtet til at kautionere for hinanden.

Desuden mener han, at det vil tage så mange år at ensrette, at teknologien vil overhale behovet indenom.

"For eksempel tænker mange ikke længere over, hvilken valuta de skal tage med, når de rejser, for de betaler bare med deres plastik kort," siger han.

Heller ikke britiske Christopher Adam er særlig positiv over for ideen om nye monetære unioner.

"Vi har aldrig set en vellykket monetær union mellem uafhængige stater på nogenlunde samme størrelse, uden at der også har været en stærk politisk union. De historiske eksempler er USA og Storbritannien," siger han.

I Østafrika er det ultimative mål da også en føderation, men generalsekretæren for Det Østafrikanske Fællesskab, Richard Sezibera, erkendte i slutningen af 2012 i det kenyanske ugeskrift *EastAfrican*, at det kommer til at tage lang tid. Det blev bekræftet i december, hvor landene skulle have underskrevet den protokol, der for alvor forsegler planen, men det skete ikke, og processen er nu blevet udskudt til november 2013.

I mellemtiden kan det være, at projektet bliver overhalet enten af teknologien eller af en anden monetær union, for landene er samtidig med i det øst- og sydøstafrikanske fællesmarked, COMESA, der også har barslet med planer om at indføre en monetær union.

Så selvom drømmen om nye funk-lende fælles mønter vakler, består den.

• /RIKKE BERGQUIST ER FREELANCEJOURNALIST.

DET ØSTAFRIKANSKE FÆLLESSKAB, DER ARBEJDER MOD EN FÆLLES MØNT, BLEV DANNET AF KENYA, UGANDA OG TANZANIA EFTER UAFHÆNGIGHEDEN. DET KOLLAPSEDE I 1977, MEN GENOPSTOD I ANDEN FORM I 1999.

Dagligvarer

AFRIKA SÆLGER

Siden Coops afrikanske dagligvareserie "Savannah" blev lanceret for et år tilbage har salget oversteget forventningerne markant.

AF JOACIM PRÆST NIELSEN

■ MÅLSÆTNINGEN lød på en omsætning på 40 millioner kroner i løbet af det første år. Men Coops vareserie Savannah, der præsenterer danskerne for et bredt udsnit af varer fra Afrika, endte med at omsætte for næsten det dobbelte, 70 millioner kroner.

De danske forbrugere har med andre ord fået smag for eksempelvis yoghurt med ugandiske frugter eller vindruer fra Sydafrika og er dermed med til at øge handelen med Afrika, som ellers kun tæller tre procent på verdensbasis.

Det var også den øgede handel med Afrika, som var ét af formålene med lancere Savannah-serien, der tæller 67 varer i alt, oplyser Coop.

Men er serier som Savannah så i virkeligheden en god forretning for Afrika?

Lektor ved det Fødevarøkonomiske Institut, Københavns Universitet,

Nico Hjortsø kender ikke tilfældet Coop godt nok til at vide, om det er en rentabelt på sigt, men mener, at der mange steder i Afrika er store strukturelle ændringer, der gør det afrikanske landbrug mere effektivt og eksportfokuseret, hvilket godt kan være en god forretning.

"Flere steder i Afrika er landbruget i dag baseret på kooperativer, hvor småbønder i fællesskab er i stand til at optage og anvende forbedrede teknologier og imødekommer de ofte ret skrappe kvalitetskrav fra internationale aftageres side," siger han og påpeger, at landbruget bliver mere industrialiseret og effektivt, men at hovedparten af landbruget stadig består af småbønder i landbobefolkningen.

Nico Hjortsø anser det for meget sandsynligt, at flere varer i fremtiden bliver eksporteret fra Afrika og landet på vestlige varehylder:

"Afrika har et enormt uudnyttet produktionspotentiale og med den stigende befolkning og urbanisering bliver der klart et stigende behov for mad på verdensplan, også internt i Afrika," siger han.

Ingen roser uden torne

For danske dagligvarevirksomheder som Coop kan der dog være en række problemer forbundet med at importere varer fra det afrikanske kontinent. For selvom købelysten måske er stor blandt danske forbrugere, kan der ofte være problemer i de lande, der leverer til vareserier som Savannah. Problemer med eksempelvis infrastruktur, korruption eller manglende gennemsigthed på arbejdsmarkedet. Det mærker mange udenlandske investorer.

"De fleste lande i Afrika syd for Sahara har et svagt institutionelt set up, hvor det kan være vanskeligt at håndhæve kontrakter," siger Nico Hjortsø fra det Fødevarøkonomiske Institut.

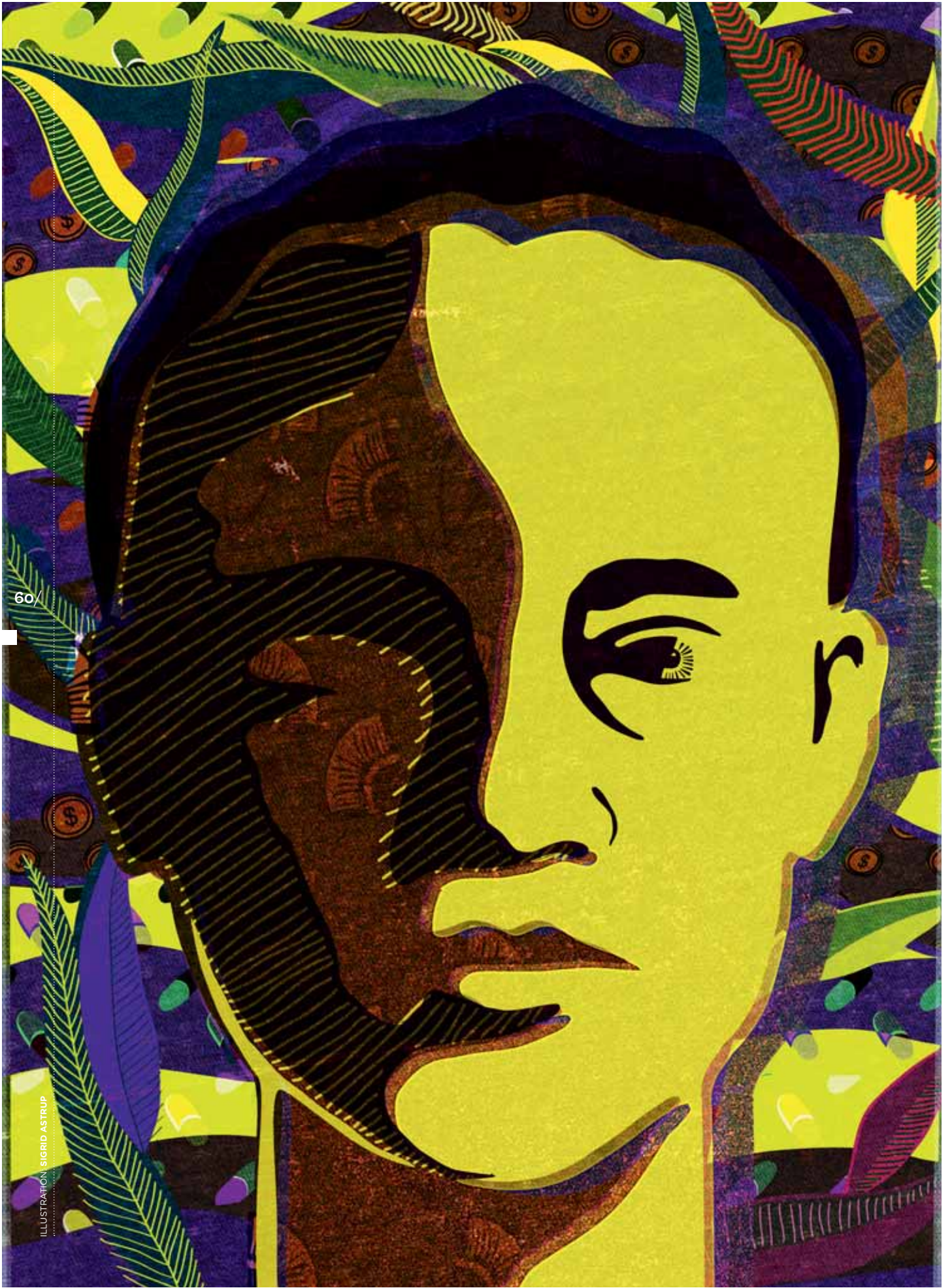
Savannah-produkterne er dog hverken økologiske eller fairtrade-mærkede. Hos Fairtrade, der har solid erfaring med at handle med tredje verdenslande, så man gerne at flere varer i Coops serie bar deres mærke:

"På varer der fragtmæssigt fylder – såsom kaffe, marmelade, grøntsager og is – mener vi godt, det kan lade sig gøre at koble Fairtrade på, uden at forbrugerne skræmmes væk," siger direktør for Fairtrademærket, Jonas Giersing.

Coop har ikke ønsket at medvirke i artiklen. •/JOACIM PRÆST NIELSEN ER JOURNALISTPRAKTIKANT I UDENRIGSMINISTERIET.

MÅLET MED SAVANNAH-SERIEN ER AT FÅ FLERE VARER FRA AFRIKA SYD FOR SAHARA PÅ HYLDERNE I COOP'S BUTIKKER. VARERNE ER DOG HVERKEN ØKOLOGISKE ELLER FAIRTRADE.

REJS TIL AFRIKA HVIS DU ER PSYKISK SYG

Psykiatrien i udviklingslandene har langt færre ressourcer end i den rige verden, men resultaterne er i flere tilfælde markant bedre: Måske har vi i den vestlige verden noget at lære derfra?

Jens Peter Dam Eckardt Jensen
cand.soc. og analytiker
i Bedre Psykiatri

■ DEN DANSKE PSYKIATRI er i disse år genstand for stor debat og politisk fokus. Aldrig før har psykiatrien haft en så fremtrædende rolle på den danske politiske dagsorden som nu. Men hvordan ser situationen egentlig ud i Afrika, som vi sjældent sammenligner os med?

I 2011 udsendte FN's verdenssundhedsorganisation (WHO) sit seneste *Mental Health Atlas* – et atlas over klodens ressourcer inden for psykiatrien. Her fremgår det, at blot 19 ud af 45 afrikanske lande har en psykiatripolitik (eller godt 42 procent). Til sammenligning har 38 ud af 52 europæiske lande en psykiatripolitik, svarende til godt 73 procent.

Mere tydelige bliver forskellene, når man graver et spadestik dybere i virkelighedens psykiatriske landkort og kan registrere, at mens 100.000 afrikanere har 0,05 psykiatere til rådighed, er der 8,59 psykiatere til rådighed for et tilsvarende antal europæere.

Af et varieret datagrundlag tegner rapporten fra start til slut et mere og mere ramponeret billede af psykiatrien i Afrika sammenlignet med den rigere del af verden: Flere afrikanske lande har ikke fyldestgørende psykiatrilovgivning, psykiatriplaner, økonomiske ressourcer, sundhedspersonale, manualer, faciliteter og så videre.

Rapporten tilbyder ikke nogen forklaringer på den afrikanske psykiatriske tilstand, men det har andre grupper af eksperter og forskere til gengæld forsøgt at gøre i årtier. Her påpeges faktorer som eksempelvis fattigdom,

“

I den tredje verden ser det ud til, at en person med en psykotisk lidelse er mere tilbøjelig til at opretholde sit selvværd, følelsen af at være værdifuld for fællesskabet og følelsen af at høre til.

dårlig infrastruktur og manglende politisk bevågenhed, naturkatastrofer, transkulturelle betingelser og så videre. Listen er kolossal – og egentlig ikke overraskende, selvom man ganske vist burde kunne diskutere faktorernes omfang, indvirkning, relevans og aktualitet. Så ja, psykiatriens ressourcer i Afrika er måske ikke store. Men dens resultater er til gengæld opsigtsvækkende.

FLERE KOMMER SIG I U-LANDE

Mens psykiske sygdomme i dag tegner sig for 10 procent af den totale sygdomsbyrde i Afrika, skønnes de psykiske sygdomme i Europa til at udgøre 20 procent af den samlede sygdomsbelastning.

Hvad koster det? I Danmark udgør psykiatrien godt fem procent af de samlede sundhedsudgifter, og hvert år spenderes mere end syv milliarder kroner på behandling af psykiske sygdomme – skønt der er et permanent årligt efterslæb på to milliarder kroner set i forhold til somatiske sygdomme. I Europa udgør de psykiatriske budgetter knap fem procent af de samlede sundhedsbudgetter – men det er nu stadigvæk mange penge.

Ud fra de enorme summer, der anvendes på psykiske sygdomme i rige lande, kunne man forvente, at en så substantiel investering så ville betyde signifikant bedre resultater, når det gælder om at komme sig af psykiske sygdomme – sammenlignet med lande i Afrika. Men er det nu også tilfældet? Forskellen

> forekommer grumset, og endda overraskende, når tallene gennemtygges. I årtier har adskillige internationale studier (herunder WHO-undersøgelser) af psykisk syges muligheder for at komme sig af psykisk sygdom (benævnes ofte *recovery*) på forbløffende vis konstateret bedre udfald i u-lande sammenlignet med rige lande. Og dette til trods for en ubestridelig divergens i ressourcerne, der også skildres i rapporter verden over.

Nogle undersøgelser viser eksempelvis, at over dobbelt så mange patienter med skizofreni – en af de mest invaliderende og belastende sygdomme – fra u-lande kommer sig helt af sygdommen sammenlignet med de rige lande.

“

Psykiatriens ressourcer i Afrika er måske ikke store. Men dens resultater er til gengæld opsigtsvækkende.

62/

Resultatet kan ifølge Richard Warner, professor i klinisk psykiatri på Colorado Universitet, både ses i forhold til patientens arbejdssituation og i fastholdelsen af hans eller hendes samfundsmæssige position med støtte fra lokalsamfundet og familien.

“I den tredje verden ser det ud til, at en person med en psykotisk lidelse er mere tilbøjelig til at opretholde sit selvværd, følelsen af at være værdifuld for fællesskabet og følelsen af at høre til (...) Mennesker med skizofreni i den tredje verden har også nemmere ved at vende tilbage til en nyttig arbejdsfunktion,” som Richard Warner skriver i bogen *Recovery from Schizophrenia: Psychiatry and Political Economy*.

Forskningen tyder også på, at jo mere urbaniserede og industrialiserede omgivelser, man befinder sig i, jo værre bliver sygdommen. Sagt i underfundighed: Er du psykisk syg, så rejs til Afrika og bliv helbredt.

VI KAN LÆRE AF AFRIKA

Ifølge flere studier er familier og lokalsamfundet i Afrika ofte bedre rustet til og indstillet på at rehabiliterer psykisk syge.

Optimismen omkring helbredelse og de sociale omgivers accept og

støtte kan betyde, at psykisk syge ikke udstødes eller isoleres i samfundet, men måske ligefrem stiger i status. Som et afrikansk ordsprog siger:

“If you want to go quickly, go alone. If you want to go far, go together” (“Hvis du ønsker at gå hurtigt, gå alene. Hvis du ønsker at gå langt, gå sammen”).

Billedet af psykiatrien i Afrika er ikke rosenrødt, og der er ubetinget plads til forbedring. Det gælder også stigmatisering, tabuisering af og uvidenhed om psykisk sygdom, manglende eller utilstrækkelige forebyggelses- og behandlingstilbud og så videre.

Men måske er det ikke alligevel så “tosset” hvis den rigere del af verden retter blikket mod Afrika. Præmisserne er nok så forskellige ikke mindst taget mere end 50 landes strukturer og kulturer i betragtning, men de grundlæggende tanker om optimisme, lokalsamfundets holdninger, indstillinger, accept og støtte i forhold til psykisk sygdom opvejer måske noget af denne forskel. Det ses i hvert fald på den kliniske bundlinje.

Afrikanske lande er ofte blevet provokeret af den vestlige kulturs evne til at pålægge dem ideer om psykisk sygdom og om den “rigtige måde” at håndtere psykiske sygdomme på. Men det kan være en overvejelse værd at lade sig inspirere af afrikanernes evne til at skabe resultater trods fornuftsstridige betingelser og handlinger. Lige så vel som psykisk sygdom er en flerstrengt kombination af biolo-

giske/organiske, psykologiske og sociale faktorer, er løsningerne vel også en mangesidet mikstur af medicin, terapi, lokalsamfund, familie, accept, konsensus og tradition.

“

I årtier har adskillige internationale studier af psykisk syges muligheder for at komme sig af psykisk sygdom på forbløffende vis konstateret bedre udfald i u-lande sammenlignet med rige lande.

Som Stevan Hobfoll, professor i psykologi på Rush University, USA, siger til onlinemediet Think Africa Press i en artikel om psykisk sygdom i Afrika:

“Vesten har også meget at lære fra Afrika om fællesskabsånd og kollektiv støtte. Vi burde se på de mest sunde samfund og familier i enhver kultur og modellere vores omsorg efter dem.”

Den kulturelle diversitet kræver naturligvis dialog, lydhørhed og anerkendelse, men uden faglig og politisk interesse og engagement vil en interkulturel metode- og erfaringsudveksling formodentlig ikke danne stærk klangbund i de respektive landes psykiatrisystemer.

Der er grund til vestlig eftertanke i psykiatrien.

Måske Afrika har noget af svaret. •

PSYKIATRIEN I AFRIKA MANGLER PENGE, GOD LOVGIVNING OG BEDRE FACILITETER. MEN PSYKISK SYGE I AFRIKA KOMMER SIG BEDRE END PSYKISK SYGE I EUROPA. HER CHAINAMA HILLS HOSPITAL I LUSAKA, ZAMBIA.

LÆSERNES MENING

Skriv 1.000 tegn til det trykte magasin eller op til 5.000 tegn til debatten på www.udvikling.dk

Erstat u-landshjælp med frihandel

AF RASMUS BRYGGER,
LANDSFORMAND FOR LIBERAL ALLIANCES
UNGDOM

DA ADAM SMITH i *Nationernes Velstand* for omkring 250 år siden argumenterede for de positive effekter af frihandel, var handelspolitikken i Storbritannien på daværende tidspunkt ledet efter merkantilistiske principper. Da man endelig tog Smiths ord til sig, oplevede man en historisk stor opblomstring af den britiske økonomi, og industrialiseringen kom som følge.

Vi vil i Liberal Alliances Ungdom opfordre den danske regering til at lære af den europæiske historie og lægge pres på EU for at afskaffe de dybt skadelige subsidier til europæisk landbrug mv. og desuden fjerne den ydre toldmur fuldstændigt. Hvis vi ønsker en økonomisk vækst i den tredje verden, er en sikring af frihandel prioritet nummer ét - dette bør alle midler gå til at sikre. Ønsket fra den danske stat om at opbygge en infrastruktur i u-landene er bestemt med gode intentioner, men uden først at sikre fundamentet for en levende økonomi, nemlig frihandel, så hjælper vi aldrig u-landene ud af fattigdom. •

Optimisme på trods af udfordringer

AF JANICE G. FØRDE,
FORKVINDE, KVINDERNES INTERNATIONALE U-LANDSUDVALG (KULU)

FN's KVINDEKOMMISSIONS Samling foregik i New York den 4.-15. marts. Siden 2008 har det taget længere og længere tid for medlemsstater at blive enige om et slutdokument; indtil sidste år, hvor man ikke kunne blive enige om et. Det er gået baglæns hvert år for kvinderettigheder og ligestilling, fordi konservative og fundamentalistiske kræfter kæmper imod rettigheder og begreber, som blev slået fast for snart 20 år siden på Beijing kvindekonferencen i 1995. Årets prioriterede tema er vold mod kvinder og piger, og stemningen i udenrigs- og ligestillingsministerierne forud for Samlingen er positive på grund af et flittigt forarbejde med ligesindede og progressive kræfter i EU, OECD og fra Danmarks FN-mission i New York. Civilsamfundsorganisationer (cso'er) som Kvindernes U-landsudvalg (KULU) er kommet med inputs undervejs.

Ngo-forummet den 3. marts før samlingen satte fokus på voldstemaet for at ruste sig til de næste to uger. Stemningen var ligeledes positiv. Årets samling var den største nogensinde med 6.000 tilmeldte regeringer,

FN-organisationer og cso'er. UN Women's direktør, Michelle Bachelet, og hendes 'næstkommanderende', Lakshmi Puri, var optimistiske, ligesom andre regeringsrepræsentanter var det på grund af den store opbakning fra cso-deltagerne. Kvinde-cso'er bemærker sig ved samarbejde, koordination og deling, og vi blev opfordret til at fortsætte for at stoppe alle former for vold mod kvinder/piger og at inddrage mænd/drenge i løsningerne.

Optimisme er opmuntrende, men der er mange udfordringer. Knasterne om for eksempel seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder, betydning af køn, ligestilling, kønsroller og stereotyper er der stadigvæk. De konservative har også oprustet sig med træning af konservative kræfter for at holde linjen og rulle rettighederne tilbage. Og de har haft mange flere ressourcer til rådighed end cso'erne.

Men cso'erne og progressive regeringer tog udfordringen op fra et styrket startpunkt. Det blev kamp til stregen, men det lykkedes. •

Se mere på [kampagnesitet
www.givenpigeret.dk](http://kampagnesitetwww.givenpigeret.dk)

5 der rykker

JØRGEN ELKLIT, 70, modtager Danske Valgobservatørers (FSB) *Menningsmodig Dansker*-pris for sit årelange arbejde med frie valg og udbredelse af demokrati i blandt andet Sydamerika, det sydlige Afrika og udvikling af valgsystemet i Afghanistan efter Talebans fald.

BIRGITTE SØGAARD LAUTA, 34, får stillingen som Danmissions nye leder i Mellemøsten med hovedsæde i Beirut, Libanon, hvor hun skal styrke organisationens lokale engagement. Hun kommer fra en stilling i Justitsministeriet og har før arbejdet ti år i Dansk Ungdoms Fællesråd (DUF).

ULLA JEPSEN, 45, tiltræder som ny kommunikationschef hos Center for Kultur og Udvikling (CKU). Hun kommer fra en stilling som kommunikationschef i konsulentfirmaet Workz A/S. Hendes kommunikationserfaringer spænder bredt fra banken Nordea til udviklingsorganisationen Care.

CHRISTIAN S. NISSEN, 67, tiltræder stillingen som ny bestyrelsesformand i Care Danmark. Nissen har en lang karriere bag sig, blandt andet som administrator for Nationalmuseet, direktør for Rigshospitalet og generaldirektør for Danmarks Radio.

LARS FAABORG-ANDERSEN, 56, er ny chef for EU's delegation i Tel Aviv, Israel. Han kommer fra en post som Danmarks repræsentant i EU's Udenrigs- og Sikkerhedspolitiske komité.

Frans den ydmyge

Med valget af en pave fra Argentina imødekommer den katolske kirke det faktum, at de store menigheder nu findes i 'den ny verden'.

AF JOACIM PRÆST NIELSEN

PAVE FRANS er et nyt kapitel i paveordenens lange historie. Den 76-årige argentinske ærkebiskop Jorge Mario Bergoglio er den første ikke-europæer, den første pave af jesuiterordenen og en mand, der er kendt for en simpel, ydmyg livsstil. Derfor landede hans valg af navn også på Frans – et nyt pavenavn opkaldt efter Frans af Assisi – helgen for de svage og fattige. Han overtager en verdenskirke, der har været plaget af pædofili-skandaler med katolske præster og en butler-lækagesag i Vatikanet. Og så er der tvivlen om hans egen rolle under årene med militærstyre i Argentina.

Den katolske kirke har i mange år haft stor fremgang i udviklingslande i takt med at den har mistet opbakning i den vestlige verden. I løbet af 100 år er andelen af verdens samlede katolikker bosiddende i Afrika steget fra 1 til 16 og i Asien fra 5 til 12 procent. I Europa er andelen derimod faldet fra 65 til 24 procent. På den nye paves eget kontinent, er tallet 81 procent.

EN KONSERVATIV REFORMATOR

Med valget af en pave uden for Europa, vurderer flere Vatikanet-eksperter at kirken satser på dets 'vækstmarkeder' og kirkens stærke position i udviklings-

verdenen. Det giver da også god mening, at den nye pave er fundet i netop Latinamerika, da knap halvdelen af verdens katolikker er bosiddende her.

Bergoglio kommer fra en familie med fem børn og en far – han var jernbanearbejder – udvandret fra Italien. Den nye pave har derfor dobbelt statsborgerskab: argentinsk og italiensk.

Frans I har, før han blev valgt til paveembedet, været stærkt engageret i fattiges rettigheder i Sydamerika. Ved en konference i Buenos Aires beskrev han ekstrem fattigdom som "en forbyrdelse mod menneskerettigheder" og understregede, at alle argentinere har et ansvar for at tage vare på de fattigste.

Da han i 1998 blev udpeget til ærkebiskop i Buenos Aires fravalgte han bispeboligen for i stedet at bo i en mindre lejlighed, tage offentlige transportmidler og selv lave mad, hvilket har bidraget til hans image som en ydmyg mand.

Dog skal man ikke regne med at pave Frans løsner op for modstanden mod prævention, abort og homoseksuelles rettigheder. Fra sin tid som biskop i Buenos Aires indædt modstander af disse, selvom han opfordrer til at respektere homoseksuelle som ligeværdige medmennesker. •

UDVIKLINGSMINISTEREN

Christian Friis Bachs rejsekalender:

- 12.-13. marts: Helsinki, Finland
- 20.-23. april: Uganda
- 31/3-6/4: Bangladesh og Nepal
- 17.-21/4: Verdensbankens forårsmøde, Washington
- 22.-26.4: FN, New York: forhandlinger og åbning af Finn Juhl Salen

HANDELS- OG

INVESTERINGSMINISTEREN

Pia Olsen Dyhr besøger Brasilien den 20.-24. maj 2013 med en erhvervsdelegation. Erhvervsfremstød i byerne São Paulo og Brasilia.

KONFERENCE

Det årlige udviklingstræf *Danida Development Days*, hvor u-landsfolket kan mødes og tale og debattere aktuelle emner, afholdes på Asiatisk Plads den 28. og 29. maj. Temaet for arrangementet er i år "rettigheder, empowerment og grønne veje til udvikling".

ANDRE UDNÆVNELSER

- *Kontorchef Michael Braad*, Udenrigsministeriets Folkeretskontor (JTF) til Statsministeriets udenrigsomsråde som statsministerens sikkerhedspolitiske rådgiver.
- *Chefkonsulent Carsten Grønbech-Jensen*, Udenrigsministeriets Kontor for Nordeuropa og -Amerika (NEA) til Statsministeriets udenrigsomsråde som statsministerens EU-rådgiver.

Begge stillinger bliver tiltrådt pr. 1. august og sker i forlængelse af Udenrigsministeriets chef-rokade 2013.

EVALUERINGER

Følgende evalueringer forventes at udkomme i løbet af første halvår 2013:

- International støtte til fredsprocessen i Nepal.
- Den danske strategi for støtte til civilsamfundsudvikling.
- Mediestøtte under Det Arabiske Initiativ.
- Generel budgetstøtte i Tanzania.

I andet halvår af 2013 vil der blandt andet udkomme evalueringer af forskningsstøtte inden for landbrug og naturressourceforvaltning (igangværende) og af støtte til bekæmpelse af hiv/aids i Uganda (iværksættes i april 2013).

UDGIVELSER

- *Landepolitikpapir for Zimbabwe* (dansk og engelsk)
- *Landepolitikpapir for Burkina Faso* (dansk og fransk)

Begge kan downloades og printes fra www.um.dk

RÅDET

Udviklingspolitisk Råd har til opgave at danne ramme for en løbende strategisk dialog med og rådgivning af udviklingsministeren.

Dagsorden for Rådets kommende møder, baggrundsmateriale og referat af møder kan hentes på www.danida.dk under *Om Danida/Organisation*.

Her kan også ses referater fra møder i Danidas to bevillingskomiteer, der fra årsskiftet 2012/13 har overtaget bevillingsdelen efter Danidas nu nedlagte styrelse.

Danidas bevillingskomiteer består af en *ekstern* bevillingskomité (ansvarlig for bevillingsforslag på over 35 mio. kr.) og en *intern* bevillingskomité (ansvarlig for bevillingsforslag på over 5 mio. kr. og op til 35 mio. kr.).

På de første møder i bevillingskomiteerne blev følgende bevillinger godkendt:

- Støtte til Det internationale Råd for Torturofre (IRCT) - 27 mio. kr. (2013-15)
- Støtte til forskningsprogram for resultater og dokumentation af bistanden (ReCom) - 9,1 mio. kr. (2011-13)
- 'Brobygningsstøtte' (*bridging*) til Fairtrade-mærket i Danmark - 1,5 mio. kr. (2013)

RETTELSE

I notitsen "Belgien genåbner historisk mordsag fra Congo" på side 19 i *Udvikling 1/2013* oplyses det, at "Ingen ved, hvem der stod bag mordet" (på Congos første statsleder Patrice Lumumba).

Dette er ikke korrekt. Både den belgiske tidligere kolonimagt og det amerikanske efterretningsvæsen CIA var medvirkende til likvideringen af Lumumba, der fandt sted den 17. januar 1961.

I februar 2002 undskyldte den belgiske regering over for det congolesiske folk og indrømmede et "moralisk ansvar" og "en uomtvistelig del af ansvaret i de begivenheder, der førte til Lumumbas død". /SK

EN KUR MOD IMPOTENS OG PENGEPROBLEMER

Har du knas i ægteskabet, lykkes det politiske liv ikke rigtig, eller har du bare mistet din pung? Så er der hjælp at hente hos Dr. Abdul, Dr. Karim og deres kenyanske heksedoktor-kolleger.

AF MARIE SJØDIN GRÆSHOLM, NAIROBI

“RING PÅ DETTE NUMMER, og du vil finde kærligheden,” opfordrer en plakat, mens en anden fortæller mig, hvordan jeg skal sørge for min families sikkerhed.

De farverige plakater på lygtepælene i den støvede vejkant er et kærkomment blikfang, mens vi holder i en lang-sommelig bilkø på en af Nairobis veje.

Min taxachauffør kigger på mig over skulderen med et skævt smil for at besvare mit nysgerrige spørgsmål. Han fortæller, at brugen af heksedoktorer, som ophavsmændene til plakaterne hedder, er ret udbredt – i hvert fald blandt hans venner. De fleste aflægger dem et besøg for at blive smukkere, lykkeligere eller måske vigtigst af alt: rigere.

Men man skal passe på, advarer chaufføren, for hvad nu, hvis det går galt? Han mener selv at have set en mand, der blev decideret sindssyg efter en behandling, så han skal i hvert fald ikke nyde noget. Og desuden kan det godt koste mange penge, smiler han.

IKKE AT FORVEKSLER

Mange afrikanske lande har en lang tradition for at bruge andre behandlingsmetoder end dem, vi kender i Vesten. Verdenssundhedsorganisationen (WHO) anslår, at op til 80 procent af befolkningen i flere afrikanske lande gør brug af det. Specielt i landområderne, hvor der ikke er adgang til almindelige læger.

Men heksedoktorerne fra de kenyanske plakater må ikke sidestilles

med traditionelle healere, som de alternative læger bliver kaldt.

I en artikel i det sydafrikanske livsstilsmagasin IOL Lifestyle fortæller en talsperson for den sydafrikanske healerinteresseorganisation, at heksedoktorerne kun er ude på at tjene hurtige penge. Han mener, at det er dem, der giver den traditionelle medicin et dårligt ry. Derfor forsøger flere afrikanske lande blandt andet Sydafrika at kortlægge antallet af traditionelle healere. Det skal skille fårene fra bukkene.

EN NY SLAGS NETDOKTOR

Heksedoktorers tilbud om helbredelse af kærlighedssorger eller om at blive lottovinder er ikke kun forbeholdt folk i den nairobianske bilkø. De har også fundet vej til nettet. På *international-*

herbalist.webs.com er kærligheden det altoverskyggende tema. Lyserøde glitterhjerter glimter mig i møde, og teksten fortæller mig, at jeg her kan finde mit livs kærlighed.

Og på hjemmesiden *traditional-healer.co.ke* kan du både på engelsk, swahili og også et lidt ubehjælpsomt google translate-dansk læse, at doktor Mtalamus kan gøre dig gravid med et drengebarn, hvis det er det, du ønsker. Frister det at smide opsparingen efter en all-round-behandling af både de mentale, fysiske, psykiske og mere dagligdags glemsomhedsproblemer, så kan det godt gøres hjemme bag skærmen. Men som chaufføren sagde:

Pas på! • /MARIE SJØDIN GRÆSHOLM BESØGTE KENYA SOM JOURNALISTPRAKTIKANT I UDENRIGSMINISTERIET

FREMBLIK

AF JOACIM PRÆST NIELSEN

APRIL (Dato ikke fastsat) ÅBNING AF FN-BYEN

Københavns nye FN-by ved Marmor-molen har fra idé til færdigt byggeri været 11 år undervejs og er nu klar til at åbne som arbejdsplads for 1.200 ansatte i FN-regi. FN-byen vil blive internationalt territorium og vil udgøre op mod 28.000 kubikmeter plads til FN-kontorer og 40.000 kubikmeter til lager.

www.un.dk

18.-19. APRIL G20-MØDE FOR FINANSMINISTRE

Finansministre og centralbankchefer fra verdens 20 største økonomier mødes i Washington D.C. for at drøfte den aktuelle økonomiske situation i verden. Et møde, der plejer at tiltrække såvel verdenspressen som demonstranter. Rusland har formandskabet for G20 i 2013.

www.g20.org

22. MARTS - 12. MAJ SYRIA'S ART OF RESISTANCE

Tag i Rundetårn i København og oplev den syriske opstand gennem nogle af landets billedkunstnere, forfattere, musikere og filmskabere. Center for Kultur og Udvikling (CKU) har arrangeret udstillingen, hvor kunstnerne forsøger at redefinere nye værdier gennem brug af medier, kunst og kreative udtryksformer.

www.cku.dk

21. APRIL PRÆSIDENTVALG I PARAGUAY

Både parlamentet og præsidenten er på valg, når befolkningen går til stemmeurnerne i Paraguay – efter mange måneders politisk uro. I juli 2012 blev den daværende præsident Fernando afsat af kongressen efter en dramatisk væbnet konflikt mellem politi og jordløse bønder måneden før samt på grund af anklager om blandt andet nepotisme. Syv mænd og en kvinde kandiderer til præsidentposten.

www.presidencia.gov.py

25. APRIL INTERNATIONAL MALARIA-DAG

FN's verdenssundhedsorganisation (WHO) afholder den internationale malaria-dag for at sætte fokus på sygdommen, der hvert år tager livet af minimum 650.000 mennesker. Temaet for dette års malaria-dag er investering i bekæmpelsen af sygdommen. Verdens malaria-dag afholdes i år for sjette gang og sætter også fokus på at finde en permanent kur mod den myggebårne sygdom (Se også side 22).

www.who.org

25. MAJ DEN AFRIKANSKE UNION: 50 ÅR

I 1963 blev Afrikas svar på EU, The Organization of African Unity (OAU), født i den etiopiske hovedstad, Addis Ababa, med det formål at fremme enhed, solidaritet og samarbejde mellem de afrikanske stater for at give befolkningerne i Afrika et bedre liv. Nu, 50 år senere, fejres jubilæet samme sted – siden har jubilaren dog skiftet navn til The African Union (AU).

www.au.int

P.S. FRA

udvikling

MÅ MAN BETALE KILDER?

I 2009 blev to norske mænd – Joshua French og Tjostolv Moland – kendt skyldige i drab og spionage ved en militærdomstol i Kisangani i det nordlige DR Congo og dømt til døden.

Retssagen vakte naturligvis stor opsigt både i Norge og internationalt, og den blev dækket intensivt af pressen. Adskillige norske journalister fløj til Kisangani, hvor de rapporterede fra retssagen – og konkurrerede om at sende den bedste historie hjem. Som pressen gør og bør. Det kom til at koste. Lokale embedsmænd begyndte at sælge dokumenter fra retssagen til den sultne udenlandske presse, der havde svært ved at få adgang til kilder. Og jo flere journalister, der kom til, desto mere steg prisen. En bestikkelseskultur blev næret.

Nu, tre år senere, fortæller nogle af journalisterne historien i avisen *Bistandsaktuelt* – Norges svar på *Udvikling*. De fortæller om hårde arbejdsvilkår i lande som DR Congo, hvor man opererer i et system, der er vant til bestikkelse. Faktisk kan man som journalist ikke undgå at betale bestikkelse, når man er på reportagerejse i u-lande, siger en kendt norsk tv-journalist. Er det sandt?

I den hjemlige presse anses bestikkelse og betaling af kilder som uetisk. Argumentet er, at oplysninger er utroværdige, når penge er kildens motiv for at give dem. Burde samme standard ikke gælde i u-lande – selv om de måtte være nok så korrupte i forvejen?

Nok er arbejdsvilkårene ofte svære for skribenter, der leverer stof fra u-landene. Men det er stærkt bekymrende, hvis dækningen af u-lande i også danske medier er afhængig af betalte kilder. I så fald medvirker det til at nære selvsamme bestikkelseskultur, vi i øvrigt forsøger at bekæmpe gennem vores u-landsbistand.

I Norge bølger debatten om betalte kilder og presseetik i u-landene. Den debat burde også tages i Danmark.

Redaktionen.

AI henvendelse: Rosendahl-Schultz Distribution, Herstedvang 10, DK-2620 Albertslund, id-nr.: 42328

We know how to get you there

46 professional and dedicated travel consultants will be happy to guide you through the jungle of offers.

Voted "Best Business Travel Agency" 2007, 2009, 2010.

Greenland
Canada
India
Denmark

Contact your business partner

info@vejle-rejser.dk

info@vejle-rejser.gl

info@vr-travel.com

Vejle Rejser